

Christiane Koren: *Dagbok 1814*

Utgitt ved Yngvil Beyer

NB kilder 3:4

Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no, Oslo 2016

ISBN: 978-82-7965-267-0 (digital utgave, bokselskap.no),

978-82-7965-268-7 (epub), 978-82-7965-269-4 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Christiane Koren

Dagbok

1814

Utgitt ved Yngvil Beyer

NB kilder 3:4

Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no

Oslo 2016

Forord

Christiane Korens dagbøker fra 1814 og 1815 er tapt, bortsett fra 29. juli til 12. august 1814. Til grunn for utgivelsen av dagbøkene fra disse årene, ligger derfor [Sofie Lindbæks utgivelse fra 1915](#). Takk til Aschehoug forlag for tillatelse til å benytte Lindbæks utgivelse for å komplettere Nasjonalbibliotekets kildeutgivelse av Christiane Korens dagbøker.

Tekstgrunlaget for perioden fra 29. juli til 12. august 1814 er [Ms.8° 346](#). Dette manuskriptet er ikke inkludert i Lindbæks utgave.

For utdypende informasjon om Christiane Korens dagbøker, se [forfattersiden](#).

Verken saksforhold eller enkeltord er kommentert. Hovedmålet med

utgivelsen er å gjøre Christiane Korens dagbøker tilgjengelige og lett lesbare for lesere og forskere.

Dagboksnotatene fra 29. juli til 12. august 1814 er transkribert og kodet av Elisabet Parmeggiani. Karl Erik Andersen og Elisabeth Eide har bidratt med korrekturlesning. Redaktør Ellen Nessheim Wiger har stått for tekstkodingen i samarbeid med utgiver.

Innledningen ved Ruth Hemstad er en lett revidert versjon av en artikkel med samme tittel publisert i antologien *Smak av frihet: 1814-grunnloven. Historisk virkning og sosial forankring* (Oslo: Scandinavian Academic Press, 2015). Artikkelen springer ut av et forskningsprosjekt om propagandakrigen om Norge rundt 1814 basert ved Nasjonalbiblioteket, knyttet til prosjektet «1814-grunnloven – historisk virkning og sosial forankring» ved Institutt for arkeologi, konservering og historie, Universitetet i Oslo. Takk til Scandinavian Academic Press for tillatelse til å publisere artikkelen her.

Innledning ved Ruth Hemstad

Pamfletter, proklamasjoner og propaganda: Pennekrigen om Norge rundt 1814 fra et dagboksperspektiv

[n1](#)

I årene rundt 1814 raste det en «Pennekrig» i og om Norge, med hundrevis av pamfletter som våpen, som uttrykk for en gryende politisk offentlighet.^{[n2](#)} Det var en krig som bidro til å mobilisere norsk «Nationalhad» og motstand mot svenske «Slavelænker», i kampen mot de svenske planene om en norsk-svensk forening. Skriftene, fra svensk, dansk og norsk side, besto av blant annet proklamasjoner, prekener, dikt og pamfletter. De agitatoriske skriftene sirkulerte vidt, også til sorenskrivergården Hovind i Ullensaker og til «Moer Koren», som gjennom avskrifter delte dikt, taler og brev med sin vennekrets, og dermed bidro til pennekrigen via sin semioffentlige sfære.

Den danskfødte dikteren Christiane Koren (1764–1815) er en av få tydelige kvinnestemmer i den norske offentligheten rundt 1814. Miljøet knyttet til Moer Koren – som hun ble kalt og kalte seg selv – er det nærmeste man kommer en salonglignende krets i Norge på denne tiden.ⁿ³ Hennes dagbøker var ikke bare private opptegnelser, de var også beregnet på en større, om enn begrenset offentlighet, som en slags brevsalong.ⁿ⁴ Dagboksheftene, som hun også kalte sine «Blade» og «Journalen», sirkulerte i en utvalgt krets av kvinner og menn i samtiden – nærmest som dagens adskillig raskere sosiale medier retter seg mot venner og følgere – og de utgjorde en tidlig form for semioffentlighet.ⁿ⁵

De voldsomme politiske omkalfatringene, ikke minst de mentale omskiftningene, i Norge i 1814 kommer tydelig til uttrykk i Korens dagbøker. I sine epistler orienterte hun også om skrifter, både håndskrevne og trykte, som hun leste og brakte videre, eller også avviste hoderystende. Hun kommenterte ulike politiske synspunkter i tiden, temaer som ble berørt av flere av skriftene.ⁿ⁶ På denne måten er dagbøkene en interessant kilde for å kunne si noe om utbredelse av skrifter, som pamfletter og proklamasjoner, hvordan disse skriftene ble mottatt og sirkulert videre.ⁿ⁷ Dagbøkene er en viktig kilde til kunnskap om hvordan pamflettkrigen om Norge ble opplevd, om ulike former for offentlighet – på tvers av kjønn – og om hvordan politikken slo inn på individnivå og i gitte sosiale sirkler. I denne innledende artikkelen skal opinionskampen om Norge rundt 1814 belyses ved å trekke inn stemmen fra Hovind og ved å bruke Moer Korens kommunikasjon med sin krets som et prisme.

Christiane Koren og dagbokskretsen

På sorenskrivergården i Ullensaker skrev Christiane Koren dagboksnotater om stort og smått, også om politiske temaer og om mer eller mindre begrunnede rykter. Hun var også en flittig brevskriver og avisleser og forsøkte med vekslende hell å få sine tidvis politiske dikt på trykk i tidens presse. Den politiske interessen var naturlig nok særlig fremtredende i 1814. Hennes små grå og grønne journalhefter sirkulerte i en engere krets, men omgangskretsen av «døtre» og

«sønner», som hun kalte sine venner, dekket til gjengjeld viktige deler av den politiske eliten.ⁿ⁸ I tillegg til miljøet rundt Christiania og Drammen hadde Christiane Koren gjennom sin mann, sorenskriver Johan Koren fra Bergen, også tett tilknytning til Bergens-miljøet.ⁿ⁹

Slottsprest ved Akershus festning, Claus Pavels, var med i Christianiakretsen, og han ble selv inspirert av Moer Koren til å skrive sine egne, senere svært kjente, dagbøker, for periodene [1812–13](#), [1814](#), [1815–16](#), [1817–19](#), og [1820–22](#).ⁿ¹⁰ Han kunne uttrykke seg noe ambivalent om den kvinnelige litterære aktiviteten: «Det er dog Fias med de Fruentimmer, der ligesom Moer Koren gjøre Læsen og Skriven saaledes til deres Hovedfag, at de ikke have Smag for anden Virksomhed.»ⁿ¹¹ Men Pavels fulgte godt med på Moer Korens dagbøker og kommenterte dem i brev til henne, brev som hun i neste omgang gjenga.

Christiane Koren henvendte seg stadig til sine lesere, men understreket høsten 1814 at disse «Blade» og «Epistler» var for en begrenset krets hvor hun kunne si ting som ikke kunne ha kommet på trykk: [«Hvad jeg, naar Hiertet er altfor fuldt, taler med Eder, faaer Verden ikke at vide»](#).ⁿ¹² Dagbokens semioffentlige karakter kan likevel ha bidratt til at en viss selvsensur gjorde seg gjeldende også for Moer Korens del, ikke minst i den turbulente perioden 1813–14.

1812-års politikk

I løpet av våren 1813 ble det tydelig for alle som ville se, at Sverige under sin nye kronprins fra 1810, Jean Baptiste Bernadotte – Carl Johan – målbevisst arbeidet for en norsk-svensk union. Dette, som senere er blitt kalt den svenske 1812-årspolitik, var en reorientering vekk fra ønsket om en gjenforening med Finland, tapt til Russland i 1809 etter 600 års riksfelleskap med Sverige. I stedet lanserte Carl Johan det nye geopolitiske slagordet «Den skandinaviske halvøy». Med strategiske argumenter ble den nye politikken begrunnet. Den ble fulgt opp og forankret i traktater med stormaktene – Russland våren 1812, Storbritannia og Preussen våren 1813.ⁿ¹³

Prisen for Carl Johan og Sveriges deltakelse i det som skulle bli alliansen som

veltet Napoleon, var Norge. En union med Norge var et absolutt krav fra svensk side og Carl Johans kompensasjon overfor det svenske folk, hans *raison d'être* for å delta i krigen. Det var en omstridt politikk, ikke minst i Storbritannia, der denne type territorielle omrokeringer minnet for mye om Napoleons fremgangsmåte.

Norge var og hadde vært en integrert del av det danske riket i mer enn 400 år, som eget kongerike, men likevel som en provins. Dette var en bevisst politikk fra de danske kongenes side, som ikke ønsket et selvbevisst norsk rike innenfor unionen, og det var en politikk som skapte mye skjult og mindre skjult misnøye i Norge. Den danske politikken overfor nordmennene, og den misnøyen den avstedkom, var da også et av de sentrale poengene som den svenske agitasjonen forsøkte å utnytte. Proklamasjoner og pamfletter ble sendt inn over grensen via svenske agenter og spredt på markeder eller på andre måter. I tillegg til å spille på misnøye overfor det danske styret fremmet den svenske agitasjonen en rekke løfter overfor det norske folk – fra økonomiske løfter og løfter om korn til et utsultet folk i en periode med utstrakt nød i Norge, til politiske løfter om en egen norsk nasjonalforsamling og en egen konstitusjon for Norge. Målet i 1813 var å få nordmennene til å gjøre opprør mot den danske eneveldige kongen.

I tillegg til skriftene som ble delt ut til nordmennene på ulikt vis, rettet en rekke av de svenske skriftene seg mot et internasjonalt publikum, ikke minst den britiske offentligheten, og satte dermed for første gang Norge på den internasjonale dagsorden. Til denne internasjonale virksomheten ble betalte pamflettister og markante publisister mobilisert og engasjert, som August Wilhelm Schlegel og Madame de Staël – hun var ikke minst kjent for sine litterære salonger som samlet europeisk elite.ⁿ¹⁴ Pamfletter ble spredt i et imponerende omfang og på en rekke språk.ⁿ¹⁵ Et særlig stort omfang fikk en pamflett skrevet av Schlegel på oppdrag for Carl Johan, anonymt utgitt i 1813, og publisert i London i [Madame de Staëls navn](#).ⁿ¹⁶ I de svenske pamflettene gjaldt det dels å sverte dansk politikk, dels å argumentere for det naturlige i en svensk-norsk forening. Den geopolitiske argumentasjonen bidro til å begrunne endringen i den svenske utenrikspolitiske orienteringen som fulgte av den nye 1812-årspolitik.

Lenge før det ble en erklært krigstilstand mellom Sverige og Danmark – det skjedde først i september 1813 – hadde Sverige begynt å presse på for å få Danmark til å avstå Norge. Danmark-Norge befant seg på fransk side i konflikten og hadde gjort det siden det britiske bombardementet av København og det påfølgende ranet av den dansk-norske flåten i 1807 hadde tvunget dobbeltmonarkiet ut av nøytraliteten og inn i en allianse med Napoleon. Den franske keiseren var på denne tiden ansett som uovervinnelig, men etter at hans ekspansjon ble stoppet i Moskva i 1812, var det Carl Johan som med størst hell påvirket det diplomatiske spillet. Danmark-Norge havnet da i en presset situasjon, og våren 1813 forsøkte derfor Frederik 6. å vri seg ut av grepet – det vil si alliansen med Napoleon – ved å nærme seg Napoleons fiender, Storbritannia og Russland. Det ble også svart på den svenske internasjonalt rettede pamflettvirksomheten gjennom en rekke motskrifter, blant annet pamfletter, til dels utgitt på flere språk, som gikk i rette med den svenske retorikken og bruken av betalte pamflettister. Skriftene ble gjerne utgitt anonymt, men i kongelig regi.ⁿ¹⁷ En av dem var et angrep på det som tilsynelatende var Madame de Staëls skrift, utgitt i London av danske [Andreas Andersen Feldborg](#), og oversatt og [utgitt i Norge](#) året etter.ⁿ¹⁸ Frederik 6.s tilnærmelser kom imidlertid for sent. Carl Johan hadde allerede fått på plass traktaten med den britiske Tory-regjeringen, [Stockholmstraktaten](#), 3. mars 1813.ⁿ¹⁹

Frederik 6. forsøkte også å møte den svenske agitasjonen overfor nordmennene, selv om han lenge vegret seg for å svare med trykte proklamasjoner. I første omgang ba han derfor visestattholderen i Norge, Fredrik av Hessen, om å informere befolkningen om de danske fredsforøkene overfor Storbritannia og om den svenske politikken. Tiltaket ble lagt merke til: 19. april meldte Claus Pavels om et merkelig, offisielt brev fra Hessen, sendt fra amtet med anmodning om at det skulle [«divulgeres i min Kreds paa passende Maade»](#).ⁿ²⁰

Dette sirkulæret mottok også sorenskriver Koren fra visestattholderen, fortalte Moer Koren til sin krets 21. april, rett over påske i 1813. Da viste hun til at innholdet [«er Eder formodentlig Alle bekiendt – thi det skulde paa en Maade](#)

[offentliggjøres»](#).ⁿ²¹ Dette var en riktig vurdering – kunngjøringen skulle ikke trykkes, men offentliggjøres via prekestolen og på andre måter. Den høyst uklare danske utenrikspolitiske situasjonen tilsa heller ikke en allmenn offentliggjøring av den danske kongens forsøk på å berolige det norske folk ved å peke på fredsfølere overfor Storbritannia. Moer Koren var bekymret for [«mit elskede Danmarks Hæder, mit kiære Norges Fare»](#).ⁿ²² Hun fremhevet hovedpoenget i sirkulæret overfor sin dagbokskrets, og her slo hennes danske [bakgrunn tydelig inn](#):

Efter hvad hiint Brev lader formode, seer vor gode, haardt betrængte, faderlige Konge sig nødt til, hvis det arme Norge ikke skal blive et Offer for Hunger – eller Fiendesværd, at gjøre det tunge, første Skridt til Forlig med det troeløse Britannien. Dertil tvinger det ikke mindre skiændigtroeløse Naboe ham [...].ⁿ²³

Det fremkom i sirkulæret at om fredsforhandlingene med Storbritannia mot formodning ikke førte frem, var dette «allene Nabohoffets Skyld», som enten ved makt eller list ville [«tilvende sig Norge, og forvende Nationens Hjerter fra dens retmæssige Konge \[...\]](#)».ⁿ²⁴

Dette frembrakte frykt for krig hos Moer Koren, noe som kom tydelig til uttrykk få dager etter, da hun lettet gledet seg over at avisene fra København kom frem med posten – hun hadde fryktet en eventuell «Postens Standsning i Svea riget» som et forvarsel om en krigserklæring. Fra alle kanter ble det spurt om posten og avisene fra København var kommet, og da vi hadde disse, fortalte Koren, var det nesten [«som havde vi holdt Fredstractaten i vore Hænder»](#).ⁿ²⁵

Vel så viktig som at avisene kom frem, var nyheten som kunne leses i dem, om at Sverige skulle sende en armé til «Tydskland», og [«det med dets Kronprints i Spidsen \[...\] torde vi kun troe det!»](#).ⁿ²⁶ Dette var riktig nok, Sveriges og Carl Johans bidrag i krigen på kontinentet var nedfelt i Stockholmstraktaten og i de diplomatiske forhandlingene med Storbritannia. Han forlot Sverige i slutten av mai – uten å ha nådd sitt mål om et norsk opprør mot Danmark, slik agitasjonen oppmuntret til gjennom å spille på misnøye og ved å fremme politiske løfter.ⁿ²⁷

«Norges anden Prints Christian!»

Det var uansett for sent for et dansk forlik med Storbritannia som ikke innebar at Danmark måtte avstå Norge, dette ble klart for de fleste i løpet av mai. Men ennå 26. april var det hos Moer Koren betingede forventninger til at den danske utsendingen, grev Joachim Bernstorffs reise til London, skulle bære frukter: [«Ak, mon det er kommet dertil, at Danmark maae gjøre det første Skridt til Fred med vore Ødelæggere – maae købe Norges Rædning med Resten af den danske Hæders Undergang?!»ⁿ²⁸](#)

Håpet i Norge om en annen løsning og motstanden mot den svenske politikken fortsatte og ble forsterket utover våren, ikke minst som resultat av en rekke danske skrifter som nå ble sendt ut, både til Norge og internasjonalt. Skriftene ble, som nevnt, sendt som svar på de svenske skriftene, på den svenske [«Kampagnen med Blæk istedet for Blod»](#), som det het i et av de danske motskriftene, og som en av mange krasse karakteristikker av den svenske agitatoriske offensiven.ⁿ²⁹ Utover i mai ble de svenske planene også mer allment kjent i Norge, og Moer Koren sukket over det [«ukiærlige Naboeland, der vil os saa ilde»](#). Men hun tilføyde:

Dog ney, Gud lade mig altiid beholde ogsaa den Troe, at der intet Nationalhad gives, at det svenske Folk giærne vilde leve i Enighed og Kiærlighed med de norske og danske Brødre – men Regjeringen, Adelen er ikke Folket, i Sverrig ikke, og mange Stæder ikke.ⁿ³⁰

I kontrast stilte hun opp situasjonen i «mit Fædreland, i vore Fædrelande, Elskede – de ere jo dog begge kun Eet». Der er «Kongen sit Folks Fader», og de fleste adelsmenn skilte ikke sin interesse fra folkets.ⁿ³¹ Denne holdningen, kan man si, var i tråd med den danske agitasjonen, både med hensyn til å true med den svenske adelen – en frykt som var utbredt i Norge – og ved å fremheve kongens omsorg og rikenes fellesskap.

Det kunne bli tolket som et uttrykk for kongelig omsorg da kronprins Christian Frederik ble sendt til Norge. 18. mai formidlet Moer Koren de første ryktene om at Christian Frederik var på vei til Norge som ny stattholder. Hun var

i stuss om hva dette skulle bety, særlig etter vårens [krigsfrykt og fredstrykter](#):

Og om alt dette har Ingen havt mindste Nys. Hvad betyder det? Godt eller Ondt? Godt haaber jeg, Anledningen kan være saa hvilken den vil, Godt i sine Følger, om end det for Øyeblikket skulde være noget paa færde, der ikke saae saa glædeligt ud.ⁿ³²

Prinsen var på dette tidspunktet fortsatt underveis og ankom Søndre Sandøy på Hvaler 21. mai. Christian Frederik skulle avløse visestattholderen Frederik av Hessen, som hadde blitt kalt tilbake til Danmark for å lede danske tropper i Holstein. Dette var en del av Frederik 6.s forsøk på å komme over på alliert side.

Beslutningen om å sende tronarvingen, som Frederik 6. så langt hadde holdt utenfor makten, til Norge, kom imidlertid til å få langt større betydning. Mens Frederik av Hessen hadde hatt en klart begrenset oppslutning i Norge, skulle Christian Frederik komme til å samle det norske folk – og det på kort tid. Den nye politikken fra Frederik 6.s side ble tillagt stor betydning, noe for eksempel danske agitatoriske pamfletter utgitt i London sommeren 1813 ga tydelig uttrykk for: [«The choice of Prince Christian, there is no doubt, will be fully justified on all sides, should the energies of the Norwegian people be again put to the test \[...\]».](#)ⁿ³³

Christian Frederik gjorde da også inntrykk i Norge. Svenske agenter i landet meldte etter prinsens ankomst at stemningen, som var blitt oppfattet som ganske prosvensk og antidansk våren 1813, nå hadde snudd. På dette punktet kan det være grunn til å tro på disse svenske rapportene, som generelt må leses kildekritisk. Det fantes også svenskvennlige krefter, og det var mange kontakter mellom nordmenn og svensker, både over grensen og mellom sentrale aktører på hver side, som i første rekke senere sentrale politikere som Herman Wedel Jarlsberg og Peder Anker på norsk side og svenske politikere som Georg Adlersparre, Baltzar von Platen og andre på svensk side. Dette var en kontakt som gikk tilbake til 1809, da den danske prinsen og øverstkommanderende i Norge, Christian August, ble valgt til svensk tronfølger. Prins Christian August var populær i Norge, og tanken bak tronfølgervalget var allerede den gang å få Norge med på kjøpet. Prinsens tidlige død i mai 1810 satte imidlertid en foreløpig

stopper for disse drømmene og åpnet veien for den franske marskalk Bernadotte, den senere Carl Johan.

Den dansk-norske prinsen som kom i mai 1813, kom som en ny Christian August som skulle vinne det norske folkets hjerter. I juni skrev Moer Koren begeistret i sin dagbok om den «vakre Prints» – [«ved sin Blidhed og hele Væsen indtager han Alle. O at han blev Norges anden Prints Christian!»](#)ⁿ³⁴

18. september, etter noen måneder i Norge, feires Christian Frederiks fødselsdag med store festligheter, med taler, middager og musikk, [teater](#) og ball. Moer Koren beskrev tankefullt kontrasten mellom feiringen og den store [nøden i landet](#):

Vi lever jo overalt, og tumler os overalt i et gaadefuldt Mørke, og man kunde, synes jeg, kalde denne Tiid *Contrasternes Triumph*, fordi alting, Rigdom og Armod, Overflod og den gustne Hunger, Haardhed og Mildhed, og nesten alt hvad man tænker sig, staaer imod hinanden som en knyttet Næve mod et blaat Øye.ⁿ³⁵

1814 skulle definitivt bli kontrastenes år – også for Moer Koren.

Kieltraktat og opprør

Nyttårsdagen 1814 holdt slottsprest Claus Pavels gudstjeneste i Akershus Slottskirke. Til tross for mørke utsikter presiserte Pavels i prekenen, som han ble oppmuntret av Christian Frederik til [å publisere](#), at [«endnu staaer dog det gamle Tvillingrige, frit og selvstændigt, behersket af den Kongeslægt, som styrede det gjennem Aarhundreder!»](#)ⁿ³⁶ På Ullensaker var det større usikkerhet om «tvillingrikets» fremtidige enhet. Moer Koren sukket samme dag usikkert og foruroliget overfor sin dagbokkrets: [«Jeg kan aldrig vænne mig til at tænke Norges og Danmark Interesse særskildt \[...\]»](#).ⁿ³⁷

Mot slutten av måneden gikk det rykter om at noe var i gjære, men det tok tid før innholdet i Kieltraktaten av 14. januar, der Frederik 6. måtte avstå Norge til den svenske kronen, nådde landet – og ikke minst ble offentliggjort. 24. januar fikk Christian Frederik en foreløpig orientering om den vedtatte splittelsen av

tvillingriket, fastslått i traktaten. Fredstraktaten, eller rettere sagt fredsbudskapet, ble i første omgang offentliggjort i en høyst maskert versjon i den offisiøse avisen *Tiden: et offentlig Blad av blandet Indhold*, som ble et viktig talerør for Christian Frederik våren 1814. Budskapet i redaktør Niels Wulfsbergs ekstrablad av *Tiden* 25. januar var det noe villedende [«Fred, Fred i Norden!»](#)ⁿ³⁸ På Tøyen i Christiania satt Moer Koren, på visitt fra Ullensaker, og fikk se avisen dagen etter. Lett angstfylt skrev hun til sine dagboksvener om oppslaget: [«Det forkynder Fred, forkynder den i Glædens Udtryk – Vilkaarene vides ikke – o, og endda skal vi glæde os!»](#)ⁿ³⁹

Et tegn i tiden på at noe var alvorlig galt, var det likevel da den sedvanlige feiringen av Frederik 6. på hans fødselsdag 28. januar ble tonet kraftig ned. Moer Koren tynges av usikkerheten. [«Jeg kan ikke skrive Hiertet let, og Haanden er tung, Pennen vil ikke glide, og jeg kan ikke glæde mig \[...\]»](#). Hun klarte ikke å se frem til feiringen av «vor ulykkelige Konges Fødselsdag, vel den bittreste af de mange bittere han har oplevet».ⁿ⁴⁰

Noen uker senere, 16. februar, på dagen for det såkalte notabelmøtet på Eidsvoll, dro Korens sønn Jess til Christian Frederik for å melde seg som frivillig. Moer Koren fikk høre nytt fra møtet av professor Niels Treschow, som reiste innom Hovind på tilbakereisen fra Eidsvoll. Nærheten til Eidsvollsbygningen, halvannen mil, bidro til at Moer Koren jevnlig kunne rapportere politiske nyheter i sine «Blade» utover våren. Treschows rapport var beroligende. Hva kan ikke Norge utholde, skrev Koren, [«naar dets Sønner i Enighed staae faste som dets Klipper?»](#)ⁿ⁴¹

Gjennom en større offensiv ble Christian Frederiks budskap om at han stilte seg i spissen for det norske folk, i protest mot avståelsen, gjort kjent. 22. februar proklamerte han seg som regent i et møte med Christianias embetsmenn. Han leste selv opp sitt [åpne brev](#) og sin [kunngjøring](#) til folket, datert 19. februar.ⁿ⁴² I alt ble 10 ulike kunngjøringer datert denne dagen, to av dem ble også oversatt og utgitt på fransk, beregnet på en internasjonal offentlighet.ⁿ⁴³ De samme skriftene ble lest opp av herolder rundt i byene. To dager etter trykkes [Frederik 6.s åpne brev](#) og [proklamasjon](#),ⁿ⁴⁴ der han løste det norske folk fra sin ed til seg,

og Christian Frederiks åpne brev som Norges regent i avisen [Tiden](#).ⁿ⁴⁵ I den påfølgende utgaven [25. februar](#) trykkes Christian Frederiks kunngjøring til nordmennene, og de øvrige kunngjøringene og sirkulærene av 19. februar.ⁿ⁴⁶ Distribusjonen av proklamasjonene må ha vært effektiv. Allerede 23. februar meldte Moer Koren begeistret: [«– I Dag har vi da faaet mange Proclamationer, der alle have sadt Hierterne i Bevægelse»](#).ⁿ⁴⁷ Slik var de også ment.

Blant disse proklamasjonene var også et sirkulære til biskopene der de ble bedt om å avholde bededag og valg til Eidsvollsforsamlingen. Christian Frederik tok aktivt kirken i bruk og stolte på [«Præsteskabets gavnlige Indflydelse paa Almuen, til at opflamme dens varme Følelse for Fædrelandets den gode Sag»](#), som det het i sirkulæret.ⁿ⁴⁸ Gjennom kirkene skulle budskapet spres til hele folket, slik Frederik 6. også hadde forsøkt i april 1813, og som også Christian Frederik hadde benyttet seg av for å spre sin første proklamasjon, datert [22. mai 1813](#).ⁿ⁴⁹

Det som kan kalles et opprør i kirkene, var i full gang 21. februar i Bergen. Biskop Johan Nordahl Brun talte denne dagen i Bergens Domkirke med tittelen [Advarsel og Trøst mod overvældende Bedrøvelse](#).ⁿ⁵⁰ Brun hadde da ennå ikke mottatt Frederik 6.s proklamasjon, som løste nordmennene fra sin ed til seg. Dette var en del av avtalen i Kiel og en viktig forutsetning for norsk aksjon videre. Denne delen av Kieltraktaten ble tatt på største alvor, mens traktaten som sådan ikke ble anerkjent i Norge – kongens rett til å avstå Norge til den svenske kongen ble avvist som ugyldig. Brun hadde heller ikke mottatt Christian Frederiks kunngjøring av 19. februar, men han var blitt orientert om at prinsen hadde reist til Trondheim, og om talene som han hadde holdt der, og mottakelsen han hadde fått.

Trønderne tenker det samme som vi, fastslo Brun og konkluderte: [«Før døe Døden end udstrække frie Hænder til at bære fremmed Slavelænke»](#).ⁿ⁵¹ Denne skremselspropagandaen om svenskene som slavedrivere var vanlig i den dansk-norske agitasjonen i 1813, og ikke mindre fremtredende i Christian Frederiks agitatoriske offensiv i 1814.

Biskop Bruns tale ble lest av Christiane Koren, på den andre siden av landet,

og hun anbefalte den sterkt til sine dagboksvener. Hun ville til og med skrive den av til dem, hvis det ikke var eksemplarer å få av skriftet, som var trykt i Bergen. Lesningen hadde stadig stanset opp, mindre på grunn av [«det slette Tryk»](#) enn på grunn av tårene, fortalte hun.ⁿ⁵²

Blant bededagens mange politiske taler fra prekestolen – en rekke av dem ble publisert og distribuert for å virke oppflammende for «den gode Sag» – gledet Moer Koren seg over [talen til Frederik Schmidt](#), sognepresten i Eger utenfor Drammen.ⁿ⁵³ Schmidt var også med i hennes krets, som en av hennes «sønner». Hans [«skjønne kraftfulde Tale paa Fest-bededagen»](#) leste hun høyt for sitt kvinnelige selskap på Hovind, og hun forteller også i dagboken at hun «læste flere Stæder af den flere Gange, og takker Sønnen min her i mit og mine kiære Tilhørerinders Navn for den deylige Time [...]».ⁿ⁵⁴

Christian Frederiks mange proklamasjoner og flommen av politiske taler fra kirkens menn bidro til å mobilisere befolkningen og også til å gjøre den norske motstanden mot avståelsen til Sverige kjent, både i Sverige og internasjonalt. Det gjaldt å gi et inntrykk av en samlet norsk motstand.

Svensk reaksjon

I Sverige var feltmarskalk Hans Henrik von Essen blitt utnevnt til generalguvernør over Norge straks etter Kielfreden. Han henvendte seg til Christian Frederik i flere omganger i etterkant av traktatinngåelsen. 20. februar sendte han landshøvding i Göteborg Axel von Rosen og oberst Carl Erik Skjöldebrand til Norge utrustet med en rekke aktstykker og publikasjoner som skulle bidra til å påvirke både prinsen og nordmennene i riktig retning. Sammen med blant annet et brev fra Essen til Christian Frederik og et fiktivt brev fra utenriksminister Lars von Engeström til Essen om at den britiske regjering hadde besluttet å håndheve en blokade av Norge, fikk Rosen med seg en bunke proklamasjoner: Carl 13.s [proklamasjon til det norske folk](#) datert 8. februar og Essens proklamasjon av 23. februar, [Til det Norske Folk](#), med vedlegg, bl.a. fredstraktaten og flere danske proklamasjoner.ⁿ⁵⁵

I proklamasjonen av 8. februar ble det norske folk lovet en

nasjonalforsamling og en forfatning. Dette var i tråd med løfter fremmet i mer semioffentlige utgivelser i 1813. De svenske forfatningsløftene kom lenge før dette var tenkt som en mulighet fra Christian Frederiks side, som først på notabelmøtet 16. februar gikk bort fra sin plan om å ta [enevoldsmakt i Norge](#).ⁿ⁵⁶

Essens proklamasjon *Til det Norske Folk* skulle også formidle Kieltraktatens innhold i Norge – den var et av [vedleggene](#).ⁿ⁵⁷ I Norge ble nemlig traktatens ordlyd tilbakeholdt for offentligheten helt frem til 10. mars, da den omsider ble kunngjort i *Tiden*, og traktaten ble aldri utgitt som eget trykk i Norge.ⁿ⁵⁸ Det var også viktig sett fra svensk perspektiv å spre kunnskap om de danske proklamasjonene som løste folket fra eden til kongen i København, og som ba det norske folk om uten motstand å gå over til de nye myndighetene.

Skjöldebrand og Rosen fikk foretrede hos Christian Frederik 24. februar. De hadde krevd å få møte prinsen alene, men han mottok dem omgitt av sine og Norges fremste menn. Christian Frederik ba om å få se brevet fra Essen og deretter den svenske kongens proklamasjon. Spørsmålet om proklamasjonen skapte uro, for denne hadde Rosen lagt igjen i sitt kvarter. Han svarte at han skulle få hentet den straks, men Christian Frederik lot ikke Rosen få ytre seg videre. Isteden svarte han med å lese opp sitt motskrift, [det åpne brevet av 19. februar](#).ⁿ⁵⁹ Rosen uttalte sin protest, avsto Christian Frederiks innbydelse til middag og vendte umiddelbart tilbake til Sverige. Hendelsen ble straks kjent og utnyttet fra norsk side: [«Det veed vi dog er Sandhed, at de svenske Herrer, som kom for at ordne Sveas og vor Norges Forening, toge bort med en lang Næse \[...\]»](#), skrev Moer Koren 1. mars.ⁿ⁶⁰

I høyst begrenset grad fikk de to svenske sendebudene mulighet til å utdele sine agitatoriske skrifter, men kongens proklamasjon ble utdelt til allmuen som møtte opp ved grensen og ved skystasjonene, skriver Weibull.ⁿ⁶¹ Disse proklamasjonene ble igjen samlet inn av den norske brigaden i området, under ledelse av general von Staffeldt, kunne Christiane Koren fortelle til sin krets. [«Til alle Skydsgutter, og hvor de fore igiennem, havde de leveret Proclamationer, der formodentlig lovede Norge Guld og grønne Skove\[...\]»](#).ⁿ⁶² Koren kunne fortelle at Staffeldt imidlertid hadde sørget for at hvert eksemplar ble samlet inn og

sendt tilbake til utdelerne i en konvolutt, slik at dette ventet dem ved returen til Svinesund. Den svenske proklamasjonen ble like fullt distribuert i stor stil i grenseområdet, til tross for forbudet mot å ta imot denne type trykk.ⁿ⁶³ Det var et forbud som ble skjerpet i slutten av februar.ⁿ⁶⁴

«Nationalhad»

Moer Koren, som i 1813 hadde avvist nasjonalhat mellom nordmenn og svensker, ble i 1814 revet med av begivenhetene. [«Endnu oftere har jeg med Afskye talt om Nationalhad, som noget af det mest nedværdigende for Mennesket. Og nu føler jeg en ubetingelig Modbydelighed for alt hvad Svenskt er»](#), innrømmet hun i mars.ⁿ⁶⁵ Selv da de fleste forsøkte å begrave stridsøksen utover høsten, ble Moer Koren fortsatt revet med: [«Og hvordan har dette fundet Adgang til min Siæl, der fast intet hadede saa meget, og intet fandt mere uretfærdigt, ja, nedværdigende for Mennesket end alt Nationalhad?»](#)ⁿ⁶⁶ Den danske og norske agitasjonen nørte i høy grad opp under det som ble kalt et nasjonalhat. I neste omgang ble nettopp den unisone norske motstanden, at det norske folk heller ville dø enn å bli svenske, slik det ble hevdet, et sentralt norsk agitatorisk poeng overfor den internasjonale, og særlig den britiske, offentligheten.

Den norske motstanden ble gradvis kjent både i Sverige og i Europa. Ikke minst i Storbritannia kom debatten om Norge til å gå høyt våren og sommeren 1814. De første ryktene om en norsk uavhengighetserklæring kom på trykk i engelske aviser allerede i slutten av februar. Opposisjonsavisene rykket ut med en klar støtte til den norske kampen for uavhengighet. Dette ble blant annet uttrykt i *The Morning Post* 21. februar.

Christian Frederik sørget for at dette ble fyldig gjengitt i [Tiden 19. mars](#).ⁿ⁶⁷ Den ledsagende artikkelen i *Tiden* var signert etatsråd Carl von Holten, nærmest prinsens pressesekretær. I artikkelen ble det understreket: «At det Engelske Folk i Almindelighed glædes ved det Skridt, som den Norske Nation har gjort, kan Ingen tvivle om [...]». Glede over denne meldingen var det også i Norge. Moer Koren ble orientert om de [«glædelige Efterretninger» i Tiden, om «Engelands høye Bifald til det Skridt, Norge har gjort \[...\]](#)».ⁿ⁶⁸ Dessverre visste det seg snart

at det ikke var det offisielle Englands høye bifall, snarere opposisjonens applaudering, som kom til uttrykk i meldingen.

Under Eidsvollsforsamlingen var Hovind et uformelt samlingssted for flere av de sentrale aktørene som støttet Christian Frederiks linje, som Wilhelm Frimann Koren Christie, Frederik Schmidt, Jonas Rein, Niels Treschow og Georg Sverdrup.ⁿ⁶⁹ Den nasjonale enigheten var imidlertid ikke like entydig lenger. Slett ikke alle støttet det forestående valget av Christian Frederik til konge for et selvstendig Norge, et valg som skulle gjennomføres på tross av stormaktenes støtte til Sverige. De som ikke var enige i den selvstendige opprørslinjen, ble fort stemplet som svenske, som svikere og landsforrædere. Jonas Rein holdt for eksempel flere kraftige og til dels hatske patriotiske taler på Eidsvoll som gjentatte ganger ble fremført og bejublet i lukkede selskaper på Hovind, og de ble raskt spredt og gjort kjent rundt i landet. Moer Koren rapporterte videre om politiske synspunkter og rykter og gjenga patriotiske dikt fra Rein og Schmidt. Hun var hoderystende og uforsonlig overfor dem som ikke støttet opp om opprørslinjen, men mente det var bedre å forhandle med svenskene, disse «[slemme Krabater](#)» og «[Ulykkens Propheter](#)» på Eidsvoll, som fremmet sine «Floskler» om at «man ikke maa bygge paa Sand».ⁿ⁷⁰

Uro i København

I København var det også uro våren 1814 på grunn av Frederik 6.s politikk og opprøret i Norge. Moer Koren meldte om [rykter om revolusjon](#) og beklaget seg over [kongens strenge reaksjoner](#).ⁿ⁷¹ I begynnelsen av april meldte utenriksminister Engeström om et pronorsk skrift, utgitt i Danmark, og sendt ham fra København: «[Det er ikke mindre end en offentlig udkastet brandfakkel](#)», tordnet den svenske utenriksministeren, som ga baron Tawast, den svenske utsendingen i København, beskjed om å gå til den danske utenriksminister Rosenkrantz med publikasjonen.ⁿ⁷²

Skriftet det var snakk om, inneholdt to dikt, «Nor til Dan» og «Til Norge 1814», samt et opprop med overskriften «Fra en Nordmand i Danmark til sine Landsmænd i Norge».ⁿ⁷³ Diktene, og trolig også oppropet, var skrevet av den

norskfødte Caspar Johannes Boye, og de var blitt fremført i den nyopprettede Nordmands-Foreningen i København. Det bidro til at [foreningen ble forbudt og oppløst 8. mars](#).ⁿ⁷⁴ Diktene sirkulerte, i hvert fall som håndskrift, i Norge, der de ble lest, avskrevet og fremført i sosiale sammenhenger våren 1814.

Frederik Schmidt [leste diktet på Eidsvoll](#), og brakte det med seg til Hovind.ⁿ⁷⁵ Moer Koren, som skrev av og sendte diktene til sine venner, kunne 5. mai fortelle at forfatteren var blitt satt i arrest [«for at have givet sit varme unge norske Hierte Luft»](#).ⁿ⁷⁶ Dette støttes også av andre kilder, blant annet av Andreas Faye, som senere gjenga diktet i sin bok *Norge i 1814*.ⁿ⁷⁷ Frederik 6. kritiseres skarpt for sin politikk i Boyes dikt, blant annet med formuleringer som [«I Slavers Aag du vil sig Nor skal bøie! –»](#) og [«Ja! spræng din Lænke, Dana! og bliv fri!»](#), rettet mot alliansen med Napoleon.ⁿ⁷⁸ Fremtidsperspektivet var en ny dansk-norsk forening under «sin første Christian». Slik ble det også oppfattet – som en oppfordring om å avsette Frederik 6. og ta Christian Frederik til konge i begge rikene.ⁿ⁷⁹

Få dager etter sendte Engeström nok en brannfakkell til Tawast – en avskrift av [Christian Frederiks brev, datert 22. februar, til Frederik 6.](#)ⁿ⁸⁰ Brevet sirkulerte allerede i København, regjeringen hadde satt i gang undersøkelser for å finne ut hvem som hadde spredt innholdet i et brev som kun var bestemt for kongen, kunne Tawast fortelle til Carl Johan 1. april. Tawast hadde sin egen teori: [«Det forekommer mig meget sandsynligt, at prinsen selv – for at gjøre sig mere populær – har pålagt nogle af sine venner at udbrede afskrifter af dette brev.»](#)ⁿ⁸¹ Dette er korrekt, for brevet var kjent og ble lest i Norge, Sverige og Danmark, det ble gjengitt i britiske og andre aviser, og det ble publisert i et [britisk agitatorisk skrift](#) sommeren 1814, der Carsten Anker – som ble sendt som norsk utsending til London i mars – selv medvirket.ⁿ⁸² Brevet er formet med tanke på en større offentlighet og som en rettfærdiggjøring av prinsens politikk. Christian Frederik sørget selv for å få brevet lest opp [19. mai på Eidsvoll](#), etter å ha tatt i mot kongevalget.ⁿ⁸³ [«Det sande fyrstelige Brev formoder jeg I mine Kiære i og om Christians Bye allerede kiender \[...\]»](#), skrev Moer Koren, som fikk [«vor Christians skønne Brev til Danmarks Konge»](#) via Eidsvoll og Frederik Schmidt, og tok

avskrifter for videre formidling.ⁿ⁸⁴

Christiania og London

22. mai mottas og hylles den nye kongen i Christiania – på årsdagen etter at han ankom byen for første gang. Igjen sirkuleres en mengde [proklamasjoner som kunngjorde kongevalget](#), og kongen hylles i kirkene.ⁿ⁸⁵ Hans rundhåndede utdeling av titler – kammerherrer og kammerjunkere – slo imidlertid ikke helt an, heller ikke hos den ellers kongeløjale Moer Koren: «'Christian! hvi gjorde du os dette?' siger vi alle i vore Hierter. Mindst, finder vi, burde han ilet saaledes med dette Narrerie nu [...]».ⁿ⁸⁶

Tidene skulle endre seg raskt. Den nye kongen satt ikke lenge før stormaktenes utsendinger dukket opp for å redegjøre for at de fortsatt støttet den svenske politikken. Christian Frederik hadde holdt håpet om britisk støtte ved like fra start til slutt på Eidsvoll. En rekke proklamasjoner om [den britiske regjeringens støtte til Sverige](#) var blitt sendt inn i Norge fra svensk side, men var blitt konsekvent avvist av prinsen og hans støttespillere – fordi de kom fra svensk side.ⁿ⁸⁷

Med den første britiske utsendingen, John Philip Morier, ble den britiske politikken presentert direkte overfor den nye kongen og kunne ikke lenger avvises. 7. juni meldte Moer Koren, på Christiania-besøk, om den «[ariverede engelske Gesandt](#)» som dagen før hadde ankommet byen.ⁿ⁸⁸ Notevekslingen mellom Morier, og senere de andre stormaktskommisærerne, og Christian Frederik, i juni og juli, ble først [offentliggjort](#) i slutten av juli.ⁿ⁸⁹ I mellomtiden ble det som hadde vært en stor parlamentsdebatt om Norge, som pågikk i mai i London, referert i *Tiden*, over tre utgaver, [14.](#), [16.](#) og [21. juni](#).ⁿ⁹⁰

Lord Grey, leder for den liberale Whig-opposisjonen i Overhuset, hadde i en varslet og nærmere tre timer lang tale [10. mai](#), forsvart Norges sak og angrepet Tory-regjeringen for sin vedtatte blokade av Norge.ⁿ⁹¹ Blokaden var presset frem fra svensk side, begrunnet i Stockholmstraktaten fra 1813. Grey hadde brukt folkerettslige våpen mot regjeringen – det var helt i strid med grunnleggende

folkerettslige prinsipper slik å behandle et folk «like a herd of cattle», mot deres uttalte vilje. Kvegmetaforen var også hyppig i bruk i Norge, også fra Moer Korens side. 21. juni hadde hun oppmuntret lest [avisens referat fra London](#):

Tiden læste jeg høyt for mit Selskab ved Theebordet i Gaar Morges – og Hr. Grey har, synes mig, *greyet for* sig som en Mand, og talt Norges Sag, som det en frie, rigtigfølende Britte egner og anstaaer. Hvo der haver Øre at høre med, den høre!ⁿ⁹²

Krigen

Den britiske opposisjonen hadde ikke nådd fram, Morier var sympatisk innstilt, men fastholdt den britiske politikken, og i juli ankom de fire stormaktskommissærene. Christian Frederik hadde allerede i juni åpnet for at han kunne abdisere, men at det skulle skje overfor et nytt valgt storting, og forutsetningen var at Grunnloven skulle bestå. 18. juli reiste stormaktskommissærene fra Christiania til grensen for å forhandle med Carl Johan, som hadde vendt tilbake til Sverige sammen med den svenske hovedhæren i slutten av mai. Samme dag skrev Moer Koren i sin bok: [«Og hvordan staaer Sagerne? Det veed Gud vel allene \[...\]»](#).ⁿ⁹³

27. juli brøt krigen ut. Vårens nasjonale optimisme ble satt på en hard prøve. Tidens spenninger avleses tydelig hos Moer Koren. De siste dagene av juli skrev hun fra et besøk på Økern, fortvilet, med skjelvende hånd og i bruddstykker: [«\[...\] og skal vi synke – vi kan jo dog ikke synke dybere end i Graven – Jeg kan ikke see mere, der staaer uophørlig Taare i mine Øyne»](#).ⁿ⁹⁴

Tilbake på Hovind 1. august var hun roligere og forsøkte å gjenfinne [«Journaltonen»](#).ⁿ⁹⁵ Det ble en tilkjempet ro, med stadige rykter og rapporter fra krigen. Koren fattet håp ved nyheten om seieren ved Lier.ⁿ⁹⁶ Dagen etter var hun urolig igjen: [«– Tiden sagde os, som altiid, kun lidet og ufuldstændigt om det Forefaldne»](#).ⁿ⁹⁷

Den kongetro Koren fastholdt sin lojalitet til Christian Frederik gjennom hele sommeren og høsten. Et dikt og en sang til Christian Frederik, tenkt fremført ved

et fremtidig besøk av kongen på Hovind, forsøkte hun å få inn i *Tiden*. [Siste strofe av sangen](#) lød som følger:

Frygt ikke, Nora! See Retfærds Gud
Dig har end een Skytsengel givet,
Som frygtløs følger sit Hiertes Bud,
Som elsker dig mere end Livet.
Høyt jubler i hedeste Slag hver Mand:
«For Norge! for Friehed! for Christian!»ⁿ⁹⁸

10. august skrev Koren engstelig etter nye rykter og fryktet at [«alt skal forene sig til Norges Ødelæggelse»](#).ⁿ⁹⁹ Som en motvekt leste hun høyt for barna på Hovind gamle Nordahl Bruns tale holdt på første pinsedag. Da hadde biskopen igjen talt for 4000 i kirken og hadde understreket motstanden mot å bli overført til «grannen»: [«Nei! før Døden imøde, end leie under denne Grandes Tag. Dette var den ene herskende Tanke i alle Nordmænds Hjerter.»](#)ⁿ¹⁰⁰ Dette var fortsatt en [herskende tanke for Moer Koren](#):

Jeg kunde neppe see med de taaredunkle Øyne, neppe faae Ordene
frem fra det sammenpræssede Hierte, som de faldt saa tungt paa.
Gamle Nordahl, skal du see dine stolte Forhaabninger tilintetgjorde,
skal du see dit elskede Norge undergaae, da vil ogsaa du gaae under, da
vil det 70 Aars Hierte briste.ⁿ¹⁰¹

Nyhetene fra krigen var dystre. Hjemvendte soldater kunne fortelle at [«Svensken seyrer overalt»](#).ⁿ¹⁰² Moer Koren videreformidlet historien om de norske fangene som ble sluppet fri. Dette må være snakk om de norske soldatene som i etterkant av Fredrikstad festnings fall 4. august ble sendt hjem [i stedet for å bli tatt som krigsfanger](#).ⁿ¹⁰³ Den tilsiktede agitatoriske effekten [påpekte Moer Koren eksplisitt](#):

800 Mand have været fangne, ere løsgivne af den ædelmodige
Fiende, der ansaae dem som sine Egne, og efter at have taget dem i Eed,
ikke at tiæne mere mod Sverrig, lod dem gaae hiem i Fred at besørge
deres Agerbrug og Husvæsen – Den Satans List, den Slangesmiger tør
bidrage mere til hans skiændige Sejer end hans Legioners Sværd.ⁿ¹⁰⁴

Moer Koren var syk på sjel og sinn av engstelse og spenning, med feberrystelser så hun knapt kunne holde pennen, ventende på de neste nyhetene. Hun fikk bekræftelsen på at Fredrikstad festning var falt – «ikke indtaget, men overgivet», og det ble hevdet at det skyldtes forræderi. Hun raste mot forræderne og mente hun selv kunne [«være behjelpelig til at faae Forræderne hængte i den høyeste Gallie»](#).ⁿ¹⁰⁵ Samme dag viste hun til det «ækle svenske Vaas i Tiden», som hun ikke holdt ut å lese.

Det ekle svenske vås i *Tiden* var proklamasjonene fra Carl 13. av 10. juli og fra [Carl Johan av 17. juli](#) – til det norske folk og til [sine soldater](#).ⁿ¹⁰⁶ I tillegg var det gjengitt en [brevveksling mellom Christian Frederik og Carl Johan](#) mellom 13. og 20. juli.ⁿ¹⁰⁷ I Carl 13.s proklamasjon stemples Eidsvollsgrunnloven som lovstridig. Carl Johans skrift til det norske folk var den første proklamasjonen direkte fra ham til nordmennene. Her nevnes ikke Grunnloven. Tonen i skriftet var rettet mot å bekjempe den norske motstanden og mistenkeliggjøre den danske prinsen: [«Nordmaend! De mindre Stater ere altid et Spil for de Maegtigere. I kunne ej udgjøre et eget saerskildt Rige; og den Mand, som nu fører Eder vild, taenker ikkun paa, at en Dag forene Norges Krone med Dannemarks.»](#)ⁿ¹⁰⁸

I brevvekslingen, som også ble offentliggjort i [flere europeiske aviser](#), viste både den norske kongen og den svenske kronprinsen til betydningen av den offentlige mening.ⁿ¹⁰⁹ Carl Johan hevdet her: [«Jeg har aldrig havt i Sinde, at forene Norge ved Hjælp af Vaaben; jeg tragtede efter en mildere Erobring»](#).ⁿ¹¹⁰ Hva slags erobring dette var snakk om, antydes i samme brev, i den tidligere franske revolusjonsgeneralens omtale av den offentlige mening som noe som «stedse skal være Verdens Dronning» («la Reine du Monde»)ⁿ¹¹¹

Hovindkretsens dronning, Moer Koren, forholdt seg til dette som svensk vås. Hun ga ikke opp håpet, håpet til Gud, til [«vore raske, brave Krigere og vor ædle, kloge, ømme Christian»](#), men registrerte hva som var tidens løsen: «Ja vel er Resignation hvad vi nu især maae beflitte os paa».ⁿ¹¹²

15. august sendte hun sitt dikt og sin sang til Wulfsberg for å få det trykt i *Tiden*. Hennes oversettelse av et annet dikt, [«Helteaand»](#), hadde hun nylig fått

innrykket.ⁿ¹¹³ Hun ønsket å nå både kongen, [«den ædle Christian \[...\] at han skal see hvor jeg elsker ham»](#), og svenskene med sitt budskap: «Ogsaa bilder jeg mig ind det skal ærge Svensken, som vist læser Tiden», slik at de skal se at «saavel Norges Qvinder som dets Mænd skønner paa, hvad Christian er [for] Norge, og at ogsaa vi foretrækker Døden [for] et Liv uden Frihed, og er rede til hver Opofrelse, for Norge, for Frihed, for Christian».ⁿ¹¹⁴ Denne oppofrelsen skulle det ikke bli behov for. Kort etter ble Koren orientert om våpenhvilen, sluttet 14. august. Hun hadde grått sine bitre tårer gjennom natten. Satirisk skrev hun: [«Vi faaer jo nu Vaabenstilstand og gode Dage, og snart de allerbedste under det milde svenske Scepter»](#).ⁿ¹¹⁵ Hun vet ikke lenger hva hun skal si: «Mig forekommer det, som der nu intet i denne Verden er mere værd at tale om [...]» Bittert slo dansk-norske Christiane Koren fast: [«Hvor jeg var rig engang! Jeg havde to Fædrenelande. Nu har jeg intet paa Jorden.»](#)ⁿ¹¹⁶

Wulfsberg, som ikke ville trykke diktene, oppfordret Moer Koren til å glemme at hun hadde skrevet og følt dem. Men hun kunne ikke glemme, «mit Hierte er et eneste Saar». De onde triumferer, fremholdt hun og tenkte blant andre på Wedel, som hun en gang hadde sett opp til, de [«lykkelige Ulykkens Propheter, som altid har seet Tingene som de nu ere!»](#).ⁿ¹¹⁷

Etter at vilkårene i våpenhvilen var blitt kjent gjennom trykk, blant annet gjennom en [kunngjørelse fra Christian Frederik](#),ⁿ¹¹⁸ var Moer Koren plaget av tanken på «vor ulykkelige Christian», som nå var «dødssyg», og spekulerte på om han hadde fått «sin Portion Gift?» Norge var [«endnu ikke moden til, hvad du vilde gjøre det til»](#), og hun raste over det «overlegne Antal Niddinger der vilde din og Fædrelandets Død».ⁿ¹¹⁹ Moer Koren fortsatte i sin fortvilelse å rase mot de indre fiender: [«Norges bekiendte Fiender vandrer for det meste frit og frankt og stolte omkring, mer som hvislende Slinger end brølende Løver. De venter vel blot paa snart at kunde opsluge hvad det nu ikke lykkes dem at forgifte»](#).ⁿ¹²⁰

Omorientering og sensur

Den nødvendige mentale omorienteringen etter våpenhvilen og konvensjonen i

Moss tok adskillig lengre tid for noen – som for Moer Koren og Johan Nordahl Brun – enn for andre. I september rykket representanter for de svenske myndighetene inn i Christiania, med generalmajor Björnstierna i spissen. De fortsatte arbeidet med å bearbeide den norske opinionen og tok opp tråden fra de mange proklamasjonene som var blitt sendt inn i Norge, og fra de mange trykk som var blitt produsert på den svenske feltpressen på okkupert grunn, i Fredrikstad og Fredrikshall, under og etter krigen.ⁿ¹²¹ Som en del av dette ble det øvd en viss sensur av den norske pressen, som mer eller mindre villig føyde seg etter de nye signalene.

I september 1814 ble de norske avisene bedt om å ligge lavt. 2. september kunne statssekretær Wirsén, som ble utnevnt til en av de svenske kommissærene, fortelle at det norske statsrådet hadde bestemt at den offisielle *Tiden* heretter ikke skulle inneholde noe [«förolämpande emot Sverrige»](#).ⁿ¹²² Boktrykker Berg, utgiver av *Christiania Intelligenssedler*, hadde også lovet å være avvisende overfor «stötande Artiklar». Wulfsberg, *Tidens* redaktør, skrev Wirsén noen dager etter, [«är nu occuperad att uplyse Allmenheten genom tjenliga Brochurer om Ställningen»](#).ⁿ¹²³ Andre utgivelser fra Wulfsbergs side høsten 1814 enn diktet [«Den 29de Novbr. 1814»](#), som hyllet den nye makthaver, er ikke kjent, men avisen ble mer og mer stilt til de svenske myndighetenes disposisjon.ⁿ¹²⁴

5. september skrev Moer Koren at hun ville sende et nytt dikt til Wulfsberg, selv om hun var i tvil om han ville trykke det.ⁿ¹²⁵ Sorenskriver Koren var skeptisk og fikk sin kone fra å undertegne med eget navn: «Staaer du ene i Verden?» hadde han spurt skarpt. Hun adlød, såret, men fremholdt overfor sin krets: [«Men jeg skal altid være stolt af, og aldrig fragaae, at jeg er det ædle mishandlede Norges Pleyedatter \[...\]»](#).ⁿ¹²⁶ Først flere uker etter, 25. september, fikk hun et nytt avslag fra Wulfsberg. Hun hadde rett i sin vurdering av årsaken. Det var ikke tiden for sterke nasjonale ytringer. Koren slo fast, med referanse til generalmajor Björnstierna, at [«Biörnstierna, den Almægtige, har udvirket et Forbud mod alt hvad der kan opildne den Nation, de gjør sig saa godt og vel alt for grundet Haab om at smedde i Lænker, mens den sover – sover sig ind i Døden»](#).ⁿ¹²⁷

Moer Koren ble mer og mer på kant med sin krets i sin vedvarende bitterhet. Gjennom besøk og brev forsøkte de å få henne til å innse realitetene, som Cathrine (Katty) Treschow, som under et besøk 11. september forsøkte å vise henne [«det uundgaaelige Skrækkelige i det mildeste Lys»](#), slik Koren selv beskrev det.ⁿ¹²⁸

18. september, på Christian Frederiks fødselsdag, skrev Moer Koren en hyllest til ham – mens biskop Brun mente til fornyet krig i Bergen. På Christian Frederiks fødselsdag talte Brun i garnisonskirken i Bergen, dette [«Krigshærenes Guds Huus»](#).ⁿ¹²⁹ Han mente til fortsatt krig og våpenbruk: [«Vaaben nævnte jeg, og al Ære for dem, naar de bruges til Forsvar mod Angreb, til Selvbeskjærmelse. Farvedes de endog da med Menneskeblod, de vare dog lige blanke»](#).ⁿ¹³⁰

Brun vendte seg i talen også mot Carl Johans tilbud om å akseptere Grunnloven – grunnlaget for Konvensjonen i Moss – og beskrev det som et djevelens tilbud: [«Alt dette vil jeg give dig, om du falder ned og tilbeder mig»](#).ⁿ¹³¹ Brun holdt i det lengste fast ved sin egen retorikk. Avvisningen av svenske løfter var en videreføring av den dansk-norske retorikken fra 1813 av.ⁿ¹³² At det var Eidsvollsgrunnloven som Carl Johan hadde lovet å anerkjenne, offentlig i en proklamasjon allerede 10. august, siden i Mossekonvensjonen, spilte i første omgang ingen rolle.ⁿ¹³³

Koren reflekterte i sin hyllest også det norske agitatoriske budskapet fremmet gjennom hele våren om at nordmennene ble overført som en flokk med fe, men hun pekte også på Christian Frederiks rolle for å bedre vilkårene. De edle og redelige – i motsetning til de usle – kan og vil aldri glemme, hverken nå eller for ettertiden, [fremholdt hun](#):

at du stod i Gabet for os da Fienden aabnede sin Strube for at opsluge os, at det er dig, dig allene vi skylder vor første Frelse, skylder, at vi ikke overantvordedes den lumske Fiende, ganske som bundne Slagtefæe – Norges Skiæbne blive hvilken den vil, saa skrækkelig som den var bestemt fra Begyndelsen, kan den dog ikke blive – Gud styrke dig, gode, altfor ømme Christian, og lade dig ikke vaagne alt for

smertelig op af den Drøm, at du var Konge [...].ⁿ¹³⁴

«Nu er det forbi!»

Da Christian Frederik forlot landet, etter at det ekstraordinære stortinget hadde trådt sammen den 7. oktober og han hadde overrakt sin [abdikasjons erklæring](#) den 10., brast det for Moer Koren. «[Nu er det forbi! \[...\] Jeg har haabet længe nok. Nu er det forbi! –](#)»ⁿ¹³⁵ Hun formildes av vennen Niels Treschows forslag om en takkeadresse til Christian Frederik, uvitende om at den alt var trukket tilbake da hun skrev dette, på dagen for unionsinngåelsen og kongevalget [4. november](#).ⁿ¹³⁶ Valget ble hun orientert om to dager etter og konkluderte med at hun ikke lenger kunne gå i kirke, der det nå ikke lenger var hverken Frederik eller Christian som skulle hylles – men Carl 13.s [«forhadte Navn»](#).ⁿ¹³⁷

Moer Koren hadde i utgangspunktet hatt et forsonlig forhold til Herman Wedel Jarlsberg. Dette endret seg drastisk i 1814. Wedel hadde helt fra 1809 av vært en sentral eksponent for svenskvennlige krefter i Norge, men møtte mye forakt for sin linje våren 1814. Om høsten kunne han triumfere. I en tale han holdt på Stortinget 20. oktober i forbindelse med at våpenhvilen gikk ut og unionen med Sverige ble diskutert og vedtatt, sammenlignet han foreningen med Sverige med den med Danmark. Wedel avviste skarpt tanken om en gjenforening med Danmark, et land med et politisk system i strid med norske interesser, hevdet han, og med en [«despotisk» regjeringsform](#).ⁿ¹³⁸ Wedel fant også grunn til å påtale den «fordærlige Charakteerløshed» som hadde smittet over fra danskene. Det svenske folk, derimot, fremstilte han som frie og selvstendige, og han viste til felles opprinnelse, religion, skikker, [«fælleds Tapperhed, fælleds Friheds-Kjærlighed»](#), felles gamle lover og innretninger, felles gamle språk og politiske og handelsmessige interesser.ⁿ¹³⁹ Talen ble oversatt og utgitt i Sverige.ⁿ¹⁴⁰ Wedel pekte også på beliggenheten, at det er unaturlig at «den Scandinaviske Halvø» er splittet i to stater. Her er han et ekko av Carl Johans geopolitiske retorikk. Wedels unionelle agitasjon kom på trykk i [Tiden 7. november](#) og skapte sterke reaksjoner.ⁿ¹⁴¹

Wedel avviste de utbredte norske innvendingene, rettet mot svensk adel,

krigslyst og dominans. Nasjonalhatet benektes ikke som en vanlig tilstand mellom naboland, men beskrives som et ufornuftig og ukristelig hat som må forsvinne ved fornuftig ettertanke.

I konklusjonen med hensyn til sammenligningen var Wedel klar. Selv om unionen ikke skulle oppfylle alle norske ønsker, [«saa har Norge dog vundet uendeligen Meget ved Byttet»](#).ⁿ¹⁴²

Moer Koren var rasende etter Wedels tale, hun rystes, som dansk, over hans [«lumpne Udfald paa mine elskede ædle Landsmænds Nationalcharakter»](#), som har [«udslukt den sidste Gnist af Agtelse for ham i min Siæl»](#).ⁿ¹⁴³ Koren tilføyde, illustrerende for Wedels posisjon, at hun ikke ønsket ham mer ydmyket og foraktet enn han allerede var, men at hun for egen del skulle slippe å se ham mer i livet.

22. november fikk Korens forakt for grev Wedel ny næring da hun hørte om hans tale til Carl Johan som leder for stortingsdelegasjonen som overbrakte ham resultatet av kongevalget 4. november. Wedel påsto overfor kronprinsen under sammenkomsten i Fredrikshald 7. november at ønsket om en forening med Sverige var et gammelt norsk ønske: [«– Denne lykkelige Forening var allerede for Aarhundreder siden Gjenstanden for oplyste Nordmænds og Svenskes Ønsker \[...\]»](#).ⁿ¹⁴⁴ Moer Koren svarte med et niddikt over Wedel, tenkt for publisering i *Christiania Intelligenssedler*, men avvist av redaktøren der. Diktet var også en takk til «Digteren F.», som Koren trodde var Frederik Schmidt, etter et dikt til Christian Frederik i samme avis. Korens dikt avsluttes på [denne måten](#):

Og Svea selv det Niddingsdaad vil finde,
Med meer end Taal at underkaste sig
Det faldne Lod. Den Rasende, som siger:
«I Secler ønsked Norge sig det Lod.»
(Siig, er det Vanvid eller giftig Smiger?)
I ham randt aldrig Noras rene Blod.ⁿ¹⁴⁵

[Grunnloven](#) kommenterte Moer Koren først 30. november.ⁿ¹⁴⁶ Hun hadde først og fremst vært opptatt av kongene, først Frederik 6., så Christian Frederik, av «Fædrelandet» og av «Frieheden», men nevnte i overraskende liten grad Grunnloven i sine dagbokshefter. Da sorenskriver Korens fetter Arnoldus Koren

brakte med seg den reviderte Grunnloven fra Stortinget til Hovind, gledet imidlertid Moer Koren seg over å få høre at [«intet er forandret, uden hvad de forandrede Omstændigheder gjorde aldeles nødvendigt \[...\]»](#).ⁿ¹⁴⁷

Også Christiane Koren måtte gradvis gi opp sin motstand mot [«denne mig saa dødelig forhadte Forening»](#), og innse at foreningen «dog vel kunde være Norges sande Gavn», slik forholdene nå var.ⁿ¹⁴⁸ I midten av november gjenga hun i sin dagbok en samtale med sin mann, sorenskriveren, der han beskrev forholdene på en interessant måte, som nok kan representere flere. Her tematiseres også [frykten for at de svenske løftene ikke var alvorlig ment](#) – slik det til stadighet var blitt understreket i den danske og norske agitasjonen de siste par årene:

Kan Norge bevare *den Selvstændighed*, det nu, ikke mindre hæderligt, om end mindre glimrende, har tilkiæmpet sig ved Stortinget, det er: holder Svea Ord, og kan vi, brød hun det, tvinge hende til at holde det, saa er der neppe Tvil om, at vi har Grund til at være i det mindste ikke misfornøede.ⁿ¹⁴⁹

Hva sier biskop Brun?

I desember 1814, etter at det overordentlige stortinget hadde revidert Grunnloven og valgt Carl 13. til norsk konge, etter at Carl Johan og prins Oscar hadde rykket inn i Christiania på fredelig vis, etter at Niels Wulfsbergs avis *Tiden* hadde flommet over av hyllestikt til den nye tidens herrer, var spørsmålet: Hva sier biskop Brun nå?

Spørsmålet ble stilt i [Bergens Adressecontoirs Efterretninger](#), og svaret ble sitert i [Tiden](#).ⁿ¹⁵⁰ På nyåret 1815 – på årsdagen for Kielfreden – ble Nordahl Bruns svar også publisert i den svenske politiske avisen *Allmänna Journalen*, en av Carl Johans propagandaaviser gjennom hele 1813 og 1814.ⁿ¹⁵¹ «Hvad siger nu Biskop Brun?» Svaret fra «Bergens Olding», som Moer Koren kalte ham, var at han ikke ville tilbakekalle et eneste ord av hva han hadde talt eller skrevet til og med 18. september.ⁿ¹⁵² Men videre [erklærte han](#)

at da Norge har beholdt ærefuld Selvstændighed i Forening med Sverrig under Svensk Konge, Tak være derfor, næst Gud, vore ypperlige Storthings-Mænds kjække og kloge Underhandlinger; anseer jeg endog blot Stiklerier paa vor nye Forfatning som ubetimelige Drengestreger [...].ⁿ¹⁵³

Brun hadde selv sendt artikkelen til sin venn Pavels, og i følgebrevet fra Brun innrømmet han at [«Jeg var maaske en Smule Bersærker i norsk Sag, det maa man gjerne skrive paa min Ligsten»](#), men han viste som begrunnelse til tidligere brev fra Pavels som hyllet Christian Frederik, og til Jonas Rein: «Misantropen Rein, saa karrig paa Lovtaler, som Gnieren paa Penge, sagde, da han første Gang efter Rigsdagen prædikede i Nykirken: Nu sidder nok paa norsk Throne den første Konge i Europa!»ⁿ¹⁵⁴

Moer Koren hadde ikke agitert for flere tusen tilhørere fra prekestolen og publisert sine prekener for en enda større menighet, som Brun. Men hun leste begeistret og formidlet videre både hans prekener og en rekke andre agitatoriske skrifter til sine innflytelsesrike miljøer. Hun ble, som ham, revet med av den nasjonale stormen over Norge i 1814. Hun fastholdt selv en bitter, nasjonal agitasjon lenge utover høsten. Hennes lovtaler over Christian Frederik, tro på den norske sak og mistro til svenskene, de mange sterke ytringer overfor sin dagbokskrets, det var dette hun – med en referanse til *«Gamle Nordal Bruns kraftfulde Ord [...] til Normændene»*, som var som [«ret talte ud af min Siæl»](#) – ikke ville tilbakekalle i desember 1814, da det politiske landskapet tilsynelatende helt hadde endret karakter og det var vanskelig å se fremover.ⁿ¹⁵⁵

Det var ikke bare lett slik å snu i døren, som mange ble nødt til utover høsten 1814. Agitasjonen overfor det norske folk fra Christian Frederiks side hadde vært markant hele våren. Prestene, forpliktet overfor de sittende myndigheter, møtte seg selv i kirkedøren opptil flere ganger i løpet av året. Tre konger hadde de hyllet, og måttet hylle, i løpet av 1814. Noen gikk sterkere opp i den nasjonale begeistringens enn andre, som Brun, Rein – og Moer Koren. Noen snudde ivrigere enn andre etter vinden på høsten. Moer Koren betraktet dette med et biskt blikk: [«Overalt gruer jeg, hvergang jeg seer et Riim i Tiden eller Intellig.Bl. – Kan](#)

[Mennesket, kan Normanden synke saa dybt?!». ⁿ¹⁵⁶](#) Å tåle det nødvendige er én ting: «Men lovsyng den og det, der før var os en Vederstyggelighed» – og Moer Koren viste til hva trønderne kalte slike: «Spytslikkere.»ⁿ¹⁵⁷

Nye toner

Mot slutten av januar 1815 kunne imidlertid Moer Koren slippe sin bitterhet. Den nye kronprinsen beskrives i vakre vendinger overfor henne av ingen ringere enn stortingspresidenten, Wilhelm Frimann Koren Christie, nylig hjemkommet fra Stockholm. Som leder for stortingsdeputasjonen deltok han i den store markeringen i Rikssalen på slottet 14. desember, der han overrakte den reviderte Grunnloven til den felles konge, Carl 13.

Christie forsikret sin kjære Moer Koren – trolig også for å berolige henne – at «Ponte Corvo [...] er den anden Christian Frederik, at det er ligesaa umueligt at kiende ham uden at elske ham, som det var med hiin, med hvem han har ogsaa den eneste elskværdige Svagheid tilfelleds, at han er for god».ⁿ¹⁵⁸

Moer Koren kunne konkludere med ønsket om at [«Foreningen maae blive varig, at ingen fremmed Vold maae sønderrive den».](#)ⁿ¹⁵⁹ Kun to korte opptegnelser til rakk Moer Koren å skrive inn i sin dagbok før hun brått måtte legge ned pennen for godt. 28. januar 1815 døde hun, kun 51 år gammel, på hennes «faderlige Konge», Frederik 6.s fødselsdag, som så vidt var blitt feiret for siste gang i Norge året før. Da hadde hun fulgt de politiske begivenhetene fra kast til kast siden våren 1813.

Pennekrigen hadde slått kraftig inn i hennes krets disse to årene, og Moer Koren bidro selv aktivt til opinionskrigen om sitt fødeland Danmark, sitt nye fedreland Norge og den svenske politikken som førte til unionen hun så vidt ble med inn i. Hovind og Moer Koren ble nærmest en lokal propagandasentral i 1814. Hennes dagbøker målbærer hvordan deler av agitasjonen og det nasjonale budskapet ble mottatt og videreformidlet, og de kaster et interessant lys over denne delen av 1814-historien.

«Friedens Land»

Hundrevis av pamfletter, proklamasjoner, taler og dikt, i tillegg til artikler i aviser og tidsskrifter, inngikk i det som kan kalles en propagandakrig om Norge i årene rundt 1814.ⁿ¹⁶⁰ Mange av skriftene var rettet mot det norske folk, men mange siktet også mot et internasjonalt publikum. Denne artikkelen har sett nærmere på hvordan mange av de norske skriftene ble mottatt og spredt videre, gjennom høytlesning og avskrifter, formidlet i brev og, som hos Moer Koren på Ullensaker, via sirkulerte dagbokshefter. Det var en nasjonal eksplosjon som traff en gryende politisk offentlighet, det var en mobilisering av det norske folk på tvers av dansk og norsk bakgrunn. Mobiliseringen bidro til en motstand som var grunnlaget for utformingen av Grunnloven og for forsvaret av Grunnloven.

De mange svenske agitatoriske fremstøtene hadde et begrenset gjennomslag overfor nasjonalt begeistrede miljøer, som hos Moer Koren og hennes krets. Mer mottakelige miljøer, som også fantes, ble raskt stigmatisert. Den nasjonale agitasjonens forenklede svart-hvitt-retorikk og demonisering av fienden ble vanskeligere å opprettholde høsten 1814. Da bidro den svenske og unionelle offensiven til å moderere bildet.

Opinionskrigen om det norske folks sjel var også en heftig strid som virket dypt splittende, og som kastet lange skygger inn over unionstiden. Grunnloven ble reddet, men nasjonalhat og mistro fulgte med videre, i den utbredte, og stadig utfordrede, vaksomhet på vegne av det nye Norges politiske frihet. Men Moer Koren hadde for godt meldt overgang til det forjettede [«Friehedens Land»](#).ⁿ¹⁶¹

Noter

ⁿ¹. Denne innledningen er en lett revidert versjon av en artikkel med samme tittel publisert i antologien *Smak av frihet: 1814-grunnloven. Historisk virkning og sosial forankring* (Oslo: Scandinavian Academic Press, 2015). Migreringen til en digital plattform har muliggjort bruk av *active citation*, en metode for å gjøre artikkelen mer transparent ved at kildene som ligger til grunn så langt som mulig er gjort digitalt tilgjengelige. Active citation-initiativtaker Andrew Moravcsik beskriver metoden som: «the use of *rigorous, annotated (presumptively) primary-source citations hyperlinked to the sources themselves*». A. Moravcsik,

«Active Citation: A Precondition for Replicable Qualitative Research», *PS: Political Science and Politics*, nr. 43: 1, 2010, s. 31.

[n2](#). Artikkelen springer ut av et forskningsprosjekt om propagandakrigen om Norge rundt 1814 basert ved Nasjonalbiblioteket, knyttet til prosjektet 1814-grunnloven – historisk virkning og sosial forankring ved Institutt for arkeologi, konservering og historie, Universitetet i Oslo. Det vises ellers til forfatterens bøker *Propagandakrig: Kampen om Norge i Norden og Europa 1812–1814*, Nota bene, Nasjonalbibliotekets skriftserie, 9. Oslo: Novus forlag, 2014 og (red.) «*Like a Herd of Cattle*»: *Parliamentary and Public Debates Regarding the Cession of Norway, 1813–1814*, Oslo Studies in Legal History, 9. Oslo: Akademisk publisering, 2014.

[n3](#). Torill Steinfeld, «Valgslektskap og vennskapskult: Christiane Koren og Hovindkretsen», i Anne Scott Sørensen (red.), *Nordisk Salonkultur. Et studie i nordiske skønånder og salonmiljøer 1780–1850*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1998, s. 301.

[n4](#). Sørensen, 1998, s. 10.

[n5](#). Utdrag fra dagbøkene for 1808–10 og 1813–15 ble utgitt samlet i 1915. Sofie Aubert Lindbæk, utg., «*Moer Korens*» *dagbøger*, 2 b. Kristiania: Aschehoug, 1915. Det tilgjengelige håndskriftmaterialet som ikke ble tatt med i 1915, transkriberes og publiseres nå i Nasjonalbibliotekets digitale kilde serie *NB kilder*. Foreliggende utgivelse er basert på Lindbæks utdrag og et tidligere ikke publisert dagboksnotat fra 29. juli – 12. august 1814 (se også Forord).

[n6](#). Moer Koren var, som Torill Steinfeld også peker på, «politisk meget velinformert i 1814». Torill Steinfeld, «En kvinnestemme for nasjonen – Nasjonalitet, identitet og språk i Madame De Staëls Corinne ou l'Italie og Christiane Korens journaler», *Norsk Litteraturvitenskapelig Tidsskrift*, 1, 2006, s. 66.

[n7](#). I Halvdan Kohts ellers lett nedlatende omtale av dagboksutgivelsen kommenterer han at Moer Koren «gir os et stemningsbillede mer sammenhengende end vi ellers har det fra nogen enkelt haand» – med unntak av Pavels' dagbøker. Koht, «Moer Korens' Dagbøger», *Historisk tidsskrift*, r. 5, b. 4, 1917/20, s. 175. Steinfeld påpeker at Korens journaler er en «underutnyttet kilde

i norsk kultur- og litteraturforskning og i forskning om nasjonalisme i Norge forut for og i 1814». Steinfeld 2006, s. 53.

[n8](#). I den såkalte Hovindkretsen fantes blant andre prestene Claus Pavels og Frederik Schmidt, filosofen Niels Treschow og hans kone Cathrine, storfabrikanten Ludvig Mariboe og hans kone Ragna, jernverkseier Peder von Cappelen og hans kone Christine Marie, magistratpresidenten i Christiania Johan Lausen Bull og hans kone Charlotte Amalie, sorenskriver Wilhelm Frimann Koren Christie, Sara Bøyesen og Marie Devegge. Se Steinfeld 1998, s. 298–302.

[n9](#). Johan Koren var fetter av Arnoldus Koren og Johan Koren Christie, far til Wilhelm F.K. Christie.

[n10](#). Pavels' dagbok fra våren 1812 sirkulerte i samtiden, men fra høsten 1812 skrev han trolig primært for en ettertid. Lindbæk 1915, b. 1, s. XV; Steinfeld 1998, s. 310. Daae, Ludvig (utg.), *Claus Pavels's Dagbøger for Aarene 1812–1813*. Kristiania: Den Norske Historiske Forening, 1889; Riis, Claus Pavels (utg.), *Claus Pavels's Biografi og Dagbøger*. Bergen: C. Floor, 1864, *Claus Pavels's Dagbogs-Optegnelser 1815–1816*. Christiania: Cappelen, 1867; Daae, Ludvig (utg.), *Claus Pavels's Dagbøger for Aarene 1817–1822*. Christiania: Den Norske Historiske Forening, b. 1. 1817–19, 1899, b. 2. 1820–22, 1904.

[n11](#). Sitert etter Lindbæk 1915, b. 1, s. XI, XV.

[n12](#). Dagboksnotat 19. desember 1814.

[n13](#). Se Hemstad, 2014, s. 142–143.

[n14](#). Se Glenda Sluga, «Madame de Staël and the Transformation of European Politics 1812–17», *The International History Review*, 2014, s. [1]–25.

[n15](#). Se Hemstad 2014, s. 148–164, 322–332. Flere av skriftene er gjengitt i Hemstad (red.), 2014.

[n16](#). Madame de Stäel [sic] Holstein, [i.e. August Wilhelm Schlegel], *An appeal to the nations of Europe against the continental system*: published at Stockholm, by authority of Bernadotte in March, 1813. London: J.M. Richardson, 1813.

[n17](#). Ruth Hemstad, «'[...] oversvømmet Norge med oprørske Proclamationer'. Svensk propaganda i Norge 1812–1813», i Bård Frydenlund og Odd Arvid Storsveen (red.), *Veivalg for Norden 1809–1813*. Oslo: Akademika forlag, 2013,

87–109; Hemstad 2014, s. 169–185. Flere av skriftene er gjengitt i Hemstad (red.) 2014.

[n18](#). [Andreas Andersen Feldborg], *Cursory Remarks on the meditated Attack on Norway, comprising Strictures on Madame de Stäel Holstein's «Appeal to the Nations of Europe»; with some historical and statistical Fragments relating to Norway*. London: J. Blacklock, 1813. Skriftet utkom i tre utgaver i august 1813 og ble oversatt og utgitt i Norge året etter, som *En Stemme fra England om Nordens nuværende Anliggender, især om Norges Afstaaelse*, oversat af Povel Fasting. Christiania: Jacob Lehmann, 1814.

[n19](#). *Treaty of Concert and Subsidy between His Britannic Majesty and the King of Sweden*. London: Printed by R.G. Clarke, Cannon Row, 1813.

[n20](#). Claus Pavels Riis (utg.), *Claus Pavels's Biografi og Dagbøger*. Bergen: C. Floor, 1864, s. 64.

[n21](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 24. Dagboksnotat 21. april 1813. I Lindbæks sluttnoter forklares brevet fra stattholderen med Frederik 6.s instruks til Frederik av Hessen om å undersøke hvorvidt det fantes et svensk parti i Norge, datert 6. april (note s. 203). Dette var imidlertid ikke ment for allmenn offentliggjøring. Det var derimot sirkulæret om kongens politikk, noe som samstemmer med Moer Korens kommentarer om brevet.

[n22](#). Det er bare utdrag av Christiane Korens dagbok fra 1813 som er tatt med i Lindbæks utgivelse i 1915. Nasjonalbiblioteket, Ms. 8° 1464, Christiane Koren: Dagbøker. 1813. 1. januar–31. desember 1813. Dagboksnotat 21. april 1813.

[n23](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 25. Dagboksnotat 21. april 1813.

[n24](#). Riis 1864, s. 65.

[n25](#). Christiane Koren: Dagbøker. 1813. Dagboksnotat 24. april 1813. Nasjonalbiblioteket, Ms. 8° 1464.

[n26](#). Christiane Koren: Dagbøker. 1813. Dagboksnotat 24. april 1813. Nasjonalbiblioteket, Ms. 8° 1464.

[n27](#). Hemstad 2014, 113–123.

[n28](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 27. Dagboksnotat 26. april 1813.

[n29](#). Philip Ludvig Olufsholm [i.e. Peter Lotharius Oxholm], *Fortsættelse af*

Anmærkningerne ved Skriftet Sur le système continental et sur ses rapports avec la Suede. No. II. København: Forlagt af Fr. Brummer. Trykt hos C. Græde, 1813, s. 87.

[n30](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 35. Dagboksnotat 19. mai 1813.

[n31](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 35. Dagboksnotat 19. mai 1813.

[n32](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 34. Dagboksnotat 18. mai 1813.

[n33](#). [Feldborg] 1813, s. 53.

[n34](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 40. Dagboksnotat 12. juni 1813.

[n35](#). Lindbæk 1915, b. 2, s. 71. Dagboksnotat 18. september 1813.

[n36](#). Riis 1864, s. 124–125; Claus Pavels, *Prædiken, holden i Aggershuus Slotskirke Nytaarsdag 1814*. Christiania: Trykt hos Jacob Lehmann, [1814], s. 3.

[n37](#). Dagboksnotat 1. januar 1814.

[n38](#). *Tiden*, nr. 55, 25. februar 1814.

[n39](#). Dagboksnotat 26. januar 1814.

[n40](#). Dagboksnotat 26. januar 1814.

[n41](#). Dagboksnotat 19. februar 1814.

[n42](#). Christian Frederik, *Aabent Brev fra Norges Regent, Prinds Christian Frederik, angaaende Rigets nærværende Stilling, og tilkommende Regjeringsforfatning*. Christiania: Jacob Lehmann, [1814]; *Kundgjørelse*: [til Nordmænd om at Kong Frederik den Sjette nødedes til at frasige sig sin Ret til Norges Throne]. Christiania: Jacob Lehmann, [1814].

[n43](#). For oversikt over publikasjonene, se Hemstad 2014: Appendiks, s. 457–458.

[n44](#). Frederik 6., *Kongeligt aabent Brev angaaende Norges Afstaaelse til Sverrig, udstædt den 18de Januar 1814*. Kiøbenhavn: Johan Frederik Schultz, [1814]; [Proclamation til Nordmændene 18. Januar 1814 i Anledning af Kiel-Tractaten]. København: Johan Frederik Schultz, [1814].

[n45](#). *Tiden*, nr. 68, 24. februar 1814.

[n46](#). *Tiden*, nr. 69, 25. februar 1814.

[n47](#). Dagboksnotat 23. februar 1814.

[n48](#). Christian Frederik, [Circulaire til Biskopperne om at afholde en Bededag

med Eeds-Aflæggelse og Valg]. Christiania: [s.n.], 1814.

[n49](#). Christian Frederik, *Kundgjørelse*: [til Nordmænd om at Christian Frederik er sendt som Statholder i Norge], Christiania: [Statholderen], 1813.

[n50](#). Johan Nordahl Brun, *Advarsel og Trøst mod overvældende Bedrøvelse*: i en Tale, holden i Bergens Domkirke Fastelavns Mandag, den 21de Februar 1814, i Anledning af Luc: 22 Cap: 45 V. Bergen: Dahls Enke og Søn, 1814.

[n51](#). Brun, *Advarsel og Trøst*, s. 24–25.

[n52](#). Dagboksnotat 12. april 1814. I Nasjonalbibliotekets bevarte eksemplar av skriftet er det et relativt svakt trykk.

[n53](#). Frederik Schmidt, *Taler, holdne i Egers Hovedkirke paa den anordnede festlige Bededag den 4de Marts 1814*. Christiania: C. Grøndahl, [1814].

[n54](#). Dagboksnotat 25. mars 1814.

[n55](#). Carl 13. *Proclamation*. Stockholm: Kongl. Tryckeriet. (Datert 8. februar 1814.); H[ans] H[enrik] von Essen, *Til det Norske Folk*. [I]. Carlstad: G. Wallencrona, 1814; Jörgen Weibull, *Carl Johan och Norge 1810–1814. Unionsplanerna och deras förverkligande*, Bibliotheca historica Lundensis, 6. Lund: Gleerup, 1957, s. 232–34.

[n56](#). Arnet Olafsen, *Kong Christian Frederiks dagbok fra hans ophold i Norge*: Utgit som tillæg til "Riksforsamlingens forhandlinger" efter det franske originalhaandskrift av Arnet Olafsen og oversat til norsk av Jens Raabe. Kristiania: Grøndahl & Søns Boktrykkeri, 1914. Dagboksnotat 16. februar 1814, s. 162.

[n57](#). Essen, *Til det Norske Folk*. [I].

[n58](#). *Tiden*, nr. 74, 10. mars 1814. Se Hemstad, 2014, s. 205–213.

[n59](#). Christian Frederik, *Aabent Brev fra Norges Regent*, [1814].

[n60](#). Dagboksnotat 1. mars 1814.

[n61](#). Weibull 1957, s. 236.

[n62](#). Dagboksnotat 1. mars 1814.

[n63](#). Se Morten Nordhagen Ottosen, «Popular Responses to Unpopular Wars: Resistance, Collaboration and Experiences in Norwegian Borderlands, 1807–1814». Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo, 2012, s. 404.

- [n64](#). Christian Frederiks brev til stiftamtmenningene 23. februar om at de som utbredte slike skrifter skulle behandles som landsforrædere. Hemstad 2014, s. 238–240.
- [n65](#). Dagboksnotat 13. mars 1814.
- [n66](#). Dagboksnotat 15. november 1814.
- [n67](#). *Tiden*, nr. 77, 19. mars, 1814.
- [n68](#). Dagboksnotat 21. mars 1814.
- [n69](#). Se Steinfeld 1998, s. 313 og Korens dagbok for 1814.
- [n70](#). Dagboksnotat 4. mai 1814; 5. mai 1814.
- [n71](#). Dagboksnotat 11. februar 1814; 25. mars 1814
- [n72](#). Carl Johan Anker, *Uddrag af diplomatiske indberetninger om Unionens forberedelse og tilblivelse 1814*. København: N.M. Kjærs Forlag, 1895, s. 196.
- [n73](#). Jf. utgiverens, Ankers, fotnote, basert på gjennomgåelsen av arkiver. Anker, 1895, s. 196, note 1. Dette skriftet er ikke funnet ved noen av de skandinaviske nasjonalbibliotekene.
- [n74](#). Harald Beyer, «Politisk digtning i Norge 1814», i *Til belysning av 1814*, Sverre Nordberg [mfl.], *Avhandlinger fra Universitetets historiske seminar*, b. 1. Kristiania: [Det Kgl. Frederiks Universitet]; Grøndahl & søn, 1914, s. 269–270.
- [n75](#). Frederik Schmidt nevner i sin dagbok fra Eidsvoll 23. april at han leste dikt av «unge Boje»: «Norge 1814» og «Nora til Svea 1813» (som nok må være snakk om Andreas Bonnevis dikt fra 1813), og «Nora til Svea 1814». Niels Hancke, *Provst Fredrik Schmidts Dagbøger*: udgivne i Uddrag ved N. Hancke. Kjøbenhavn: C.A. Reitzel, 1868, s. 164.
- [n76](#). Dagboksnotat 4. og 5. mai. Koren omtaler tre dikt: «Nora til Svea», «Til Norge 1814» og «Nor til Dana», men nevner ikke oppropet. Koren omtaler forfatteren, i den trykte utgaven av dagboken, som «Rector Bøyes [sic] Søn». Caspar Johannes Boye var sønn av rektor Engelbrecht Boye i Trondheim. I Lindbæks kommentarer heter det at diktet aldri ble trykt, at avskriftene så vidt mulig ble tilintetgjort, og at politiet utlofte en belønning for å avsløre forfatteren (Lindbæk, 1915, b. 2, s. 220).
- [n77](#). Faye nevner i sin bok *Norge i 1814* at diktet ofte ble opplest i hans fødeby

Drammen i 1814, og at det da ble tilføyet at forfatteren var blitt fengslet på grunn av diktet. Andreas Faye, *Norge i 1814*. Christiania: Selskabet for Folkeoplysningens Fremme, 1863, s. 10, note 2. Faye gjengir diktet, med tittelen «Kæmpen Nor til sin Søster Dana», datert februar 1814.

[n78](#). «Kæmpen Nor til sin Søster Dana», Faye 1863, s. 224–225.

[n79](#). Beyer 1914, s. 272.

[n80](#). Brev fra Engeström til Tawast, datert Stockholm 8. april 1814. Anker 1895, s. 196–197.

[n81](#). Tawast sendte avskrift til Carl Johan 1. april. Anker 1894, s. 41.

[n82](#). Engeström skrev til Tawast 12. april at brevet var vel kjent i Sverige. Anker 1894, s. 199; Jens Wolff, *Sketches on a Tour to Copenhagen through Norway and Sweden; interspersed with historical and other Anecdotes of public and private characters. To which is added an Appendix, relative to the present political State of Norway*. London: Printed for Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown; Taylor and Hessey; and Y. Ashley, 1814, s. li–lii.

[n83](#). *Den Norske Rigs-Forsamlings Forhandlinger paa Eidsvold i Aaret 1814*. Udgivne efter Hoved-Protocollen ved undertegnede af Rigs-Forsamlingen udnævnte Redacteurer G. Sverdrup. L. Stoud Platou. Omsen, b. 2, h. 6. Christiania: Jacob Lehmann; Chr. Grøndahl, 1814, s. 72–75.

[n84](#). Dagboksnotat 4. og 5. mai 1814.

[n85](#). Christian Frederik. *Kundgjørelse!*: [til det norske Folk om Kaldelsen til Norges Throne]. Christiania: [s.n.], 1814.

[n86](#). Dagboksnotat 27. mai 1814.

[n87](#). Bl.a. Hans Henrik von Essen, *Til det Norske Folk* [II], [S.l.]: [s.n.], 1814.

[n88](#). Dagboksnotat 7. juni 1814.

[n89](#). *Bekjendtgjørelse*: [om Rigets Stilling mod fremmede Magter Juni og Juli 1814]. Christiania: Stats-Secretariatet, 1814.

[n90](#). *Tiden* nr. 106, 14. juni, nr. 107, 16. juni og nr. 108, 21. juni 1814. Referatet var oversatt fra *The Courier*.

[n91](#). «Earl Grey's Motion for an Address to the Prince Regent respecting the Blockade of Norway», gjengitt i Hemstad (red.), 2014, s. 209–226.

- [n92](#). Dagboksnotat 21. juni 1814.
- [n93](#). Dagboksnotat 18. juli 1814.
- [n94](#). Dagboksnotat 29. juli 1814. Dagboken fra 29. juli til 12. august var ikke med i Lindbæks 1915-utgave, men er nå transkribert som del av *NB Kilder*-utgivelsen.
- [n95](#). Dagboksnotat 1. august 1814.
- [n96](#). Slaget sto 2. august, som en av få norske høydepunkter under krigen. Dagboksnotat 7. august 1814.
- [n97](#). Dagboksnotat 8. august 1814.
- [n98](#). Dagboksnotat 8. august 1814.
- [n99](#). Dagboksnotat 10. august 1814.
- [n100](#). Johan Nordahl Brun, *Den Lyd, som forsamler Mængden, i anledning af Apostlernes Gjerningers 2 Cap. 6 V., en Tale i Bergens Domkirke til Høimesse 1ste Pindsedag*. Bergen: R. Dahls Enke og Søn, 1814, s. 13.
- [n101](#). Dagboksnotat 10. august 1814.
- [n102](#). Dagboksnotat 10. august 1814.
- [n103](#). Se Jens Meinich, *Fredrikstad festning under den svenske okkupasjon 1814–1815*. Oslo: Grøndahl, 1943, s. 3.
- [n104](#). Dagboksnotat 10. august 1814.
- [n105](#). Dagboksnotat 11. august 1814.
- [n106](#). Carl 13., [Proclamation till Norriges rikes inbyggare]. Stockholm: Kongl. Tryckeriet, 1814. (Datert 10. juli 1814); Carl Johan, *Kronprindsen til det norske Folk*. [Vänersborg: P. Sohm, Kongl. Fälttryckeriet, 1814.] (Datert 17. juli 1814); *Kron-Prindsen til sine Waabenbrødre*. [Vänersborg: P. Sohm, Kongl. Fälttryckeriet, 1814.] (Datert 17. juli 1814.)
- [n107](#). *Tiden*, nr. 122, 9. august 1814.
- [n108](#). Carl Johan, *Kronprindsen til det norske Folk*, 1814.
- [n109](#). Se Stian A.E. Eisenträger, «The European Press and the Question of Norwegian Independence in 1814». Masteroppgave, Universitetet for miljø- og biovitenskap, 2013, s. 62; 85; 110.
- [n110](#). *Tiden*, nr. 122, 9. august 1814.

- [n111](#). *Tiden*, nr. 122, 9. august 1814.
- [n112](#). Dagboksnotat 12. august 1814.
- [n113](#). Diktet «Helteaand» oversatt fra «Erholungen». *Tiden* 11. august 1814.
- [n114](#). Dagboksnotat 15. august 1814.
- [n115](#). Dagboksnotat 18. august 1814.
- [n116](#). Dagboksnotat 18. august 1814.
- [n117](#). Dagboksnotat 19. august 1814.
- [n118](#). Christian Frederik, *Normænd!:* [Kundgjørelse om Mossekonventionen og Tilbud om at fratræde Norges Throne]. Christiania: [s.n.], 1814.
- [n119](#). Dagboksnotat 22. august 1814.
- [n120](#). Dagboksnotat 29. august 1814.
- [n121](#). Se Hemstad, 2014, s. 374–381.
- [n122](#). Promemoria til kronprinsen av statssekretær Wirsén, 2. september 1814. Yngvar Nielsen, *Bidrag til Norges Historie i 1814. Afhandlinger og Aktstykker*, b. 2. Christiania: Den norske historiske forening: Carl C. Werner & Co, 1886, s. 432.
- [n123](#). Promemoria fra Wirsén, datert 7. september 1814. Nielsen 1886, s. 447.
- [n124](#). Niels Wulfsberg, *Den 29 Noubr. 1814*. Christiania: C. Grøndahl, [1814]. Se Helge Giverholt, *Norsk dagspresse i emning 1807–1815*, Norsk Pressemuseums skrifter, 2. Fredrikstad: Institutt for journalistikk, 1984, s. 34–43.
- [n125](#). Diktet «Til Digterinden M.» var en støtte til et dikt publisert i *Tiden* 21. juni, av Andrine Maria Schandorff (født Lasson), med en hyllest av kongen. Schandorffs antydning om at hun selv ville stille seg i spissen for en hær, la grunnlaget for oppslag i europeisk presse om en norsk amasonehær. Se Eisenträger 2013.
- [n126](#). Dagboksnotat 5. september 1814.
- [n127](#). Dagboksnotat 25. september 1814.
- [n128](#). Dagboksnotat 11. september 1814. Koren fikk også en rekke brev som hun viser til i sitt notat 14. november.
- [n129](#). Johan Nordahl Brun, *Den 18de September 1814, festligholdt i Bergens*

Korskirke. [Bergen: s.n., 1814], s. [2].

[n130](#). Brun, *Den 18de September 1814*, 1814, s. [4].

[n131](#). Brun, *Den 18de September 1814*, 1814, s. [11].

[n132](#). Hemstad 2014, s. 100–101.

[n133](#). Carl Johan, [Kundgjørelse 10/8-1814]: [om at Carl Johan, Kron-Prinds av Sverrig og Norge, antage, i Hans Majestaet Kongen af Sverrig og Norges Navn, den Regieringsform som paa Rigsdagen i Eidsvold er bleven stadfaestet, og at ingen skal blive draget til Ansvar for Ytringer som strede mod begge Kongerigers Foreening]. Fredrikstad: P. Sohm, 1814.

[n134](#). Dagboksnotat 18. september 1814.

[n135](#). Christian Frederik. [Hans Majestæts Tale]: [om Nedlæggelse af den udøvende Magt]. [Christiania]: [s.n.], 1814. Dagboksnotat 13. oktober 1814.

[n136](#). Dagboksnotat 4. november 1814.

[n137](#). Dagboksnotat 6. november 1814.

[n138](#). *Kongeriget Norges overordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1814*, [1815]. Udgivne efter Hoved-Protokollen ved Undertegnede, af Storthinget udnævnte Redacturer, Bech, Neumann, Arntzen. Christiania: Jacob Lehmann, [1815], s. 194.

[n139](#). *Kongeriget Norges overordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1814*, [1815], s. 194.

[n140](#). Herman Wedel Jarlsberg, *Tal hållet på Norges Stor-Ting i Christiania Thorsdagen den 20 october 1814*. Stockholm: Elméns och Granbergs Tryckeri, 1814.

[n141](#). *Tiden*, nr. 27, 7. november 1814.

[n142](#). *Kongeriget Norges overordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1814*, [1815], s. 197.

[n143](#). Dagboksnotat 14. november 1814.

[n144](#). *Storthings-Efterretninger 1814–1833*, udgivne efter offentlig Foranstaltning, b. 1. Christiania: Jacob Dybwad, 1874, s. 184.

[n145](#). Dagboksnotat 22. november 1814.

[n146](#). *Kongeriget Norges Grundlov: given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814 og nu, i Anledning Norges og Sveriges Rigers Forening, nærmere bestemt i Norges overordentlige Storthing i Christiania den 4de November 1814*. Christiania: Jacob Lehmann, 1814.

[n147](#). Dagboksnotat 30. november 1814.

[n148](#). Dagboksnotat 14. november 1814.

[n149](#). Dagboksnotat 14. november 1814.

[n150](#). *Bergens Adressecontours Efterretninger*, nr. 49, 3. desember 1814; *Tiden*, nr. 40, 13. desember 1814

[n151](#). «Ur Bergens Adresse-Avis, N:o 49», *Allmänna Journalen*, N:o 11, 14. januar 1815.

[n152](#). Dagboksnotat 19. desember 1814.

[n153](#). *Tiden*, nr. 40, 13. desember 1814.

[n154](#). Riis 1864, s. 363–364.

[n155](#). «Som han gienkalder jeg intet af hvad jeg har sagt; men holder det ogsaa nu for pligtstridigt og barnagtigt at sige mere, end der *bør* siges.» Dagboksnotat 19. desember 1814. Her vises det til artikler både i *Tiden* og «Intellig.bl.», men artikkelen om Brun er ikke funnet i *Christiania Intelligenssedler*.

[n156](#). Dagboksnotat 4. desember 1814.

[n157](#). Dagboksnotat 4. desember 1814.

[n158](#). Dagboksnotat 19. januar 1815. Runar Jordåen, *Wilhelm F.K. Christie: Presidenten*. Bergen: Fagbokforlaget, 2014, s. 272.

[n159](#). Dagboksnotat 19. januar 1815.

[n160](#). Se også nærmere drøfting av temaet og gjennomgang av et omfattende materiale i Hemstad 2014, der 500 titler, inklusive oversettelser og varianter av skrifter, er listet opp i en avsluttende bibliografisk ekskurs.

[n161](#). Dagboksnotat 22. august 1814.

Kilder og litteratur

Utrykte kilder

Nasjonalbiblioteket

Ms. 8° 1464. Christiane Koren. Dagbøker. 1813.

Databaser

[1814-bibliografi: litteratur fra og om 1812–1814](#)

[Britiske parlamentsdebatter: Hansard 1803–2005](#)

Aviser

Allmänna Journalen, 1813–1815.

[Bergens AdresseContoirs Efterretninger, 1814.](#)

[Christiania Intelligenssedler, 1814.](#)

[Tiden 1813–1814.](#)

Samtidige skrifter

Brun, Johan Nordahl. [Advarsel og Trøst mod overvældende Bedrøvelse](#): i en Tale, holden i Bergens Domkirke Fastelavns Mandag, den 21de Februar 1814, i Anledning af Luc: 22 Cap: 45 V. Bergen: Dahls Enke og Søn, 1814.

—. [Den Lyd, som forsamler Mængden](#), i anledning af Apostlernes Gjerningers 2 Cap. 6 V., en Tale i Bergens Domkirke til Høimesse 1ste Pindsedag. Bergen: R. Dahls Enke og Søn, 1814.

—. [Den 18de September 1814, festligholdt i Bergens Korskirke](#). [Bergen: s.n., 1814].

Carl 13. [Proclamation](#). Stockholm: Kongl. Tryckeriet. (Datert 8. februar 1814.)

—. [Proclamation till Norriges rikes inbyggare]. Stockholm: Kongl. Tryckeriet, 1814. (Datert 10. juli 1814)

Carl Johan. [Kronprindsen til det norske Folk](#). [Vänersborg: P. Sohm, Kongl. Fälttryckeriet, 1814.] (Datert 17. juli 1814)

—. [Kron-Prindsen til sine Waabenbrødre](#). [Vänersborg: P. Sohm, Kongl.

Fältryckeriet, 1814.] (Datert 17. juli 1814)

—. [Kundgjørelse 10/8-1814]: [om at Carl Johan, Kron-Prinds av Sverrig og Norge, antage, i Hans Majestaet Kongen af Sverrig og Norges Navn, den Regieringsform som paa Rigsdagen i Eidsvold er bleven stadfaestet, og at ingen skal blive draget til Ansvar for Yttringer som strede mod begge Kongerigers Foreening]. Fredrikstad: P. Sohm, 1814.

Christian Frederik. [Kundgjørelse](#): [til Nordmænd om at Christian Frederik er sendt som Statholder i Norge], Christiania: [Statholderen], 1813.

—. [Aabent Brev fra Norges Regent, Prinds Christian Frederik, angaaende Rigets nærværende Stilling, og tilkommende Regjeringsforfatning](#). Christiania: Jacob Lehmann, [1814].

—. [Kundgjørelse](#): [til Nordmænd om at Kong Frederik den Sjette nødedes til at frasige sig sin Ret til Norges Throne]. Christiania: Jacob Lehmann, [1814].

—. [\[Circulaire til Biskopperne om at afholde en Bededag med Eeds-Aflæggelse og Valg\]](#). Christiania: [s.n.], 1814.

—. [Kundgjørelse!](#): [til det norske Folk om Kaldelsen til Norges Throne]. Christiania: [s.n.], 1814.

—. [Bekjendtgjørelse](#): [om Rigets Stilling mod fremmede Magter Juni og Juli 1814]. Christiania: Stats-Secretariatet, 1814.

—. [Normænd!](#): [Kundgjørelse om Mossekonventionen og Tilbud om at fratræde Norges Throne]. Christiania: [s.n.], 1814.

—. [\[Hans Majestæts Tale\]](#): [om Nedlæggelse af den udøvende Magt]. [Christiania]: [s.n.], 1814,

Convention imellem Hans Kongelige Høihed Kronprindsen af Sverrig, i hans Svenske Majestæts Navn paa den ene, og den Norske Regjering paa den anden Side, sluttet, under Betingelse af Stadfæstelse, ved Undertegnede paa Moss, den 14. August 1814. Christiania, 1814.

[Den Norske Rigs-Forsamlings Forhandlinger paa Eidsvold i Aaret 1814.](#)

Udgivne efter Hoved-Protocollen ved undertegnede af Rigs-Forsamlingen udnævnte Redactører G. Sverdrup. L. Stoud Platou. Omsen, b. 2, h. 6.

Christiania: Jacob Lehmann; Chr. Grøndahl, 1814.

Essen, H[ans] H[enrik] von. [*Til det Norske Folk*](#). [I]. Carlstad: G. Wallencrona, 1814.

—. [*Til det Norske Folk*](#) [II], [S.l.]: [s.n.], 1814.

[Feldborg, Andreas Andersen]. [*Cursory Remarks on the meditated Attack on Norway, comprising Strictures on Madame de Stael Holstein's «Appeal to the Nations of Europe»; with some historical and statistical Fragments relating to Norway*](#). London: J. Blacklock, 1813.

[Feldborg, Andreas Andersen]. [*En Stemme fra England om Nordens nuværende Anliggender, især om Norges Afstaaelse*](#), oversat af Povel Fasting. Christiania: Jacob Lehmann, 1814.

Frederik 6. [*Kongeligt aabent Brev angaaende Norges Afstaaelse til Sverrig, udstædt den 18de Januar 1814*](#). Kiøbenhavn: Johan Frederik Schultz, [1814].

—. [*\[Proclamation til Nordmændene 18. Januar 1814 i Anledning af Kiel-Tractaten\]*](#). København: Johan Frederik Schultz, [1814].

Jarlsberg, Herman Wedel. *Tal håallet på Norges Stor-Ting i Christiania Thorsdagen den 20 october 1814*. Stockholm: Elméns och Granbergs Tryckeri, 1814.

[*Kongeriget Norges Grundlov: given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814 og nu, i Anledning Norges og Sveriges Rigers Forening, nærmere bestemt i Norges overordentlige Storthing i Christiania den 4de November 1814*](#).

Christiania: Jacob Lehmann, 1814.

[*Kongeriget Norges overordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1814*](#).

Udgivne efter Hoved-Protokollen ved Undertegnede, af Storthinget udnævnte Redacteurer, Bech, Neumann, Arntzen. Christiania: Jacob Lehmann, [1815].

Olufsholm, Philip Ludvig [i.e. Peter Lotharius Oxholm]. [*Fortsættelse af Anmærkningerne ved Skriftet Sur le système continental et sur ses rapports avec la Suede*](#). No. II. København: Forlagt af Fr. Brummer. Trykt hos C. Græde, 1813.

Pavels, Claus. [*Prædiken, holden i Aggershuus Slotskirke Nytaarsdag 1814*](#),

Christiania: Jacob Lehmann, [1814].

Schmidt, Frederik. [*Taler, holdne i Egers Hovedkirke paa den anordnede festlige Bededag den 4de Marts 1814*](#). Christiania: C. Grøndahl, [1814].

Stäel [sic] Holstein, Madame de [i.e. August Wilhelm Schlegel]. [*An appeal to the nations of Europe against the continental system*](#): published at Stockholm, by authority of Bernadotte in March, 1813. London: J.M. Richardson, 1813.

[*Storthings-Efterretninger 1814–1833*](#), udgivne efter offentlig Foranstaltning, b. 1. Christiania: Jacob Dybwad, 1874.

[*Treaty of Concert and Subsidy between His Britannic Majesty and the King of Sweden*](#). London: Printed by R.G. Clarke, Cannon Row, 1813

Wolff, Jens. [*Sketches on a Tour to Copenhagen through Norway and Sweden; interspersed with historical and other Anecdotes of public and private characters. To which is added an Appendix, relative to the present political State of Norway*](#). London: Printed for Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown; Taylor and Hessey; and Y. Ashley, 1814.

Wulfsberg, Niels. [*Den 29 Novbr. 1814*](#). Christiania: C. Grøndahl, 1814.

Kildeutgivelser

Anker, Carl Johan. [*Uddrag af diplomatiske indberetninger om Unionens forberedelse og tilblivelse 1814*](#). København: N.M. Kjærs Forlag, 1895.

Daae, Ludvig (utg.). [*Claus Pavels's Dagbøger for Aarene 1812–1813*](#). Kristiania: Den Norske Historiske Forening, 1889.

—. [*Claus Pavels's Dagbøger for Aarene 1817–1822*](#). Christiania: Den Norske Historiske Forening, b. 1. 1817–19, 1899.

—. [*Claus Pavels's Dagbøger for Aarene 1817–1822*](#). Christiania: Den Norske Historiske Forening, b. 2. 1820–22, 1904.

Hancke, Niels (utg.). [*Provst Fredrik Schmidts Dagbøger*](#): udgivne i Uddrag ved N. Hancke. Kjøbenhavn: C.A. Reitzel, 1868.

Lindbæk, Sofie Aubert (utg.). [*«Moer Korens» dagbøger. b. 1: 1808–1810*](#).

Kristiania: Aschehoug, 1915.

—. [«Moer Korens» dagbøger. b. 2: 1813–1815](#). Kristiania: Aschehoug, 1915.

Nielsen, Yngvar. [Bidrag til Norges Historie i 1814. Afhandlinger og Aktstykker](#), b. 2. Christiania: Den norske historiske forening: Carl C. Werner & Co, 1886.

Olafsen, Arnet. [Kong Christian Frederiks dagbok fra hans ophold i Norge](#): Utgit som tillæg til «Riksforsamlingens forhandlinger» efter det franske originalhaandskrift av Arnet Olafsen og oversat til norsk av Jens Raabe. Kristiania: Grøndahl & Søns Boktrykkeri, 1914.

Riis, Claus Pavels (utg.). [Claus Pavels's Biografi og Dagbøger](#). Bergen: C. Floor, 1864.

—. [Claus Pavels's Dagbogs-Optegnelser 1815–1816](#). Christiania: Cappelen, 1867.

Litteratur

Beyer, Harald. [«Politisk diktning i Norge 1814»](#), i *Til belysning av 1814*, Sverre Nordberg [mfl.], Avhandlinger fra Universitetets historiske seminar, b. 1.

Kristiania: [Det Kgl. Frederiks Universitet]; Grøndahl & søn, 1914, s. [257]–347.

Eisenträger, Stian A. E. [«The European Press and the Question of Norwegian Independence in 1814»](#). Masteroppgave, Universitetet for miljø- og biovitenskap, 2013.

Faye, Andreas. [Norge i 1814](#). Christiania: Selskabet for Folkeoplysningens Fremme, 1863.

Glenthøj, Rasmus og Morten Nordhagen Ottosen. *1814: krig, nederlag, frihet: Danmark-Norge under Napoelonskrigene*. Oslo: Spartacus, 2014.

Giverholt, Helge. [Norsk dagspresse i emning 1807–1815](#), Norsk Presse-museums skrifter, 2. Fredrikstad: Institutt for journalistikk, 1984.

Hemstad, Ruth. «'[...] oversvømmet Norge med oprørske Proclamationer'». Svensk propaganda i Norge 1812–1813», i Bård Frydenlund og Odd Arvid Storsveen (red.), *Veivalg for Norden 1809–1813*, Oslo: Akademika forlag, 2013, 87–109.

- . [*Propagandakrig: Kampen om Norge i Norden og Europa 1812–1814*](#), Nota bene, Nasjonalbibliotekets skriftserie, 9. Oslo: Novus forlag, 2014.
- (red.). «*Like a Herd of Cattle*»: *Parliamentary and Public Debates Regarding the Cession of Norway, 1813–1814*, Oslo Studies in Legal History, 9. Oslo: Akademisk publisering, 2014.
- . «Madame de Staël and the war of opinion regarding the cession of Norway 1813–1814», i Elettra Carbone & Ruth Hemstad (red.), *Scandinavica* 54:1, 2015, s. 100–120.
- . «Pamfletter, proklamasjoner og propaganda. Pennekrigen om Norge rundt 1814 fra et dagboksperspektiv», i Odd Arvid Storsveen, Bård Frydenlund og Amund Pedersen (red.). *Smak av frihet: 1814-grunnloven. Historisk virkning og sosial forankring*. Oslo: Scandinavian Academic Press, 2015, s. 21–61.
- . «Berserker, værhaner og svensk smiger. Besværlige overganger høsten 1814», i Ruth Hemstad og Bjørn Arne Steine (red.). *Overgangstid. Stri forargelse og motvillig forsoning høsten 1814*. Oslo Studies in Legal History, 12. Oslo: Akademisk Publisering, 2016.
- Jordåen, Runar. *Wilhelm F.K. Christie: Presidenten*. Bergen: Fagbokforlaget, 2014.
- Koht, Halvdan. «Moer Korens' Dagbøger», *Historisk tidsskrift*, r. 5, b. 4, 1917/20.
- Meinich, Jens. [*Fredrikstad festning under den svenske okkupasjon 1814–1815*](#). Oslo: Grøndahl, 1943.
- Moravcsik, Andrew. [*Active Citation: A Precondition for Replicable Qualitative Research*](#), i *PS: Political Science and Politics*, nr. 43: 1, 2010, s. 29–35.
- Ottosen, Morten Nordhagen. «Popular Responses to Unpopular Wars: Resistance, Collaboration and Experiences in Norwegian Borderlands, 1807–1814». Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo, 2012.
- Sluga, Glenda. «Madame de Staël and the Transformation of European Politics 1812–17», *The International History Review*, 2014, s. [1]–25.
- Steinfeld, Torill. «Valgslektskap og vennskapskult: Christiane Koren og

Hovindkretsen», i Anne Scott Sørensen (red.) *Nordisk Salonkultur. Et studie i nordiske skønånder og salonmiljøer 1780–1850*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1998, s. [297]–325.

—. «En kvinnestemme for nasjonen – Nasjonalitet, identitet og språk i Madame De Staëls Corinne ou l'Italie og Christiane Korens journaler», *Norsk Litteraturvitenskapelig Tidsskrift*, 1, 2006, s. 50–71.

Storsveen, Odd Arvid, Bård Frydenlund og Amund Pedersen (red.). *Smak av frihet: 1814-grunnloven. Historisk virkning og sosial forankring*. Oslo: Scandinavian Academic Press, 2015.

Sørensen, Anne Scott (red.). *Nordisk Salonkultur. Et studie i nordiske skønånder og salonmiljøer 1780–1850*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1998.

Weibull, Jörgen. *Carl Johan och Norge 1810–1814. Unionsplanerna och deras förverkligande*, Bibliotheca historica Lundensis, 6. Lund: Gleerup, 1957.

Prinsipper for transkripsjon av Christiane Korens dagbøker

1. Transkripsjonen er nøyaktig og bokstavrett, det vil si at Christiane Korens rettskrivning er beholdt.
2. Transkripsjonen tar som utgangspunkt at teksten gir mening, og utydelige bokstaver og ord er derfor transkribert velvillig ut fra sammenhengen. Det har i noen tilfeller, enten fordi det har vært vanskelig å tyde bokstavene, eller fordi de er forsvunnet i marginen ved innbindingen, vært nødvendig å markere usikker lesning med spisse klammer < >, og helt uleselig tekst er markert slik: <...>. Samme markering er brukt ved tap av tekst på grunn av skade i papiret, men da er det i tillegg satt inn en note.
3. I noen tilfeller er det vanskelig å avgjøre om en bokstav er stor eller liten. Det gjelder spesielt a/A, g/G og k/K. Her har vi valgt den form som følger normen; stor bokstav ved ny setning, i substantiv og i egennavn.
4. Sideskiftene og paginering i originalen er markert. Der det mangler paginering er det brukt #.

5. Tekst som er understreket er gjengitt med kursiv.
6. Ord som er delt ved linjeslutt uten bindestrek, er gjengitt stilltiende som ett ord.
7. Tilføyd tekst gjengis med hevet skrift.
8. Tekst som er strøket, er markert med gjennomstreking.
9. Når tekst er rettet ved at noe er skrevet oppå noe annet slik at opprinnelig tekst er dekket, transkriberes den sist skrevne teksten, mens den opprinnelige gjengis i note.
10. Manglende punktum ved setningsslutt er satt inn slik: [.]
11. Nasalstrek (liten strek) over m/n er gjengitt med *mm/nn*.
12. Christiane Koren har utnyttet dagboksiden godt, og innrykk ved avsnitt er som oftest ganske små. Det kan derfor være vanskelig å avgjøre hvor det er avsnitt i teksten, og vi har her vurdert det ut fra både utseendet og innholdet. Enkelte steder har hun også lange mellomrom midt på en linje, i slike tilfeller er det ikke satt inn avsnitt når teksten fortsetter på samme linje.
13. Christiane Koren følger tidens konvensjon ved å sette inn anførselstegn i begynnelsen av hver linje i sitater. Etersom vi ikke har markert linjeskiftene i teksten, ville det blitt uforståelig om anførselstegnene skulle være med i løpende tekst. De er derfor ikke tatt med i transkripsjonen. Samme prinsipp er fulgt i dikt, selv om vi her har beholdt linjeskiftene.
14. Det finnes en del påskrifter gjort av andre i manuskriptet, i form av parenteser og understrekinger. Disse er trolig gjort i forbindelse med Sofie Aubert Lindbæks arbeid med utgivelse av dagbøkene, og er ikke tatt med.
15. Christiane Korens dagbøker fra 1814 og 1815 er tapt, bortsett fra 29. juli til 12. august 1814. Til grunn for utgivelsen av dagbøkene fra perioden som er tapt, ligger derfor Sofie Aubert Lindbæks utgave fra 1915. Lindbæks ortografi er beholdt i utdragene som er transkribert av henne, selv om denne i noen tilfeller trolig avviker fra originalen. Lindbæk har i sin utgave redigert bort kortere og lengre partier. Der hun utelater tekst har hun lagt inn ... (varierende antall prikker), disse utelatelsene er markert med [...]. Lindbæk har brukt stanset skrift for å gjengi det som i manuskriptet trolig er understreket tekst, slik tekst er

markert med kursiv. Lindbæk har skrevet inn egne tilføyelser i kursiv og skarpe klammer, som oftest er dette opplysninger hentet fra utelatte partier. Disse tilføyelsene er beholdt i skarpe klammer.

[Januar]

Nytaarsdagen.

Gud give I alle maae være gladere, lettere om Hiertet, end jeg er i Dag, og Gud give os Alle at see Aaret gaae frem og endes under bedre Aspects, end det begynder. Dog, der siges jo, Danmark har giort (maattet gjøre, skulde det vel hedde) Fred med de Allierede, og at Coursen er faldet, o. s. v. Jeg kan aldrig vænne mig til at *tænke* Norges og Danmarks Interesse særskildt, og Gud lade aldrig den Tiid komme, da jeg blev nødt til at tænke anderledes end nu. Dog, tænke anderledes – hvad kunde nøde mig til det? Selv om min troe Veninde, Haabet, forlod mig, mine Tanker og Ønsker kunde hun ved sin Flugt ikke berøve mig [...]

Jeg lovede Eder, Elskede, troer jeg, i det seneste Hefte, Aarets sidste, at lade Jean Paul tale for mig. Det klinger skønnere i Originalsproget, men da ikke alle mine kiære Læserinder kommer til rette med det, staaer det her i vort Modersmaal.

«Naturen river vel med saadan Iil Taare af vore Øyne, Sukke af vort Bryst, at den Vise aldrig ganske kan have Sørgefloret fra sit Legeme; men hans Siæl bærer intet! Thi er det engang Pligt eller Fortiæneste, at bære den mindste Lidelse med Munterhed, saa maae Udholdelsen af den største ogsaa være Fortiæneste, kun en større, ligesom den samme Grund, der byder Forladelse for smaae Fornærmelser, ogsaa gielder for Tilgivelsen af de aller største.» – Og et andet Sted: «Men een Smerte bliver dig tilgivet eller giengieldt: den for dine Døde. Thi denne søde Smerte for de Tabte, er dog kun en anden Trøst – naar vi længes efter dem, er det kun en vemodigere Maade at vedblive at elske dem – og naar vi tænker paa deres Bortgang, saa flyder jo vore Taare saa vel som naar vi udmaler os den glade Giensamling, og de Taare ere vel ikke forskiællige.» – Saa mange

ere Ordene. O, hvor ofte har du trøstet og varmet og hævet mit Hierte, ædle Jean Paul, du sande Siæleven [...]

Økeren.

Torsdag 20de [...] Mandag Formidd. Kl. 11 fortsatte jeg Touren [fra Hovind over Gjerdrum] i ret mildt Veyr og godt Føre, og var uden alle Eventyr her Kl. halvfem, og min velsignede Ragna mødte mig her, hvor jeg nu skriver, i lille *Wilhelm Adelstens* Sovegemak, der er tæt ved hendes eget, og Glæden farvede hendes Kinder, og i sød Modertriumph førte hun mig hen til den raske, vakre Drengs Vugge, og den geskiaeftige Ida havde travlt for at fortælle mig om ham, den lille, søde Gutten, som var Broer hendes [...]

Tirsdag 25de Tøyen. Ja, saa sagtelig gaaer det med Dagbogen, men det skal, kan I troe, gaae gruelig vel – lell. – Og istæden for at sige Eder, hvorfor jeg har pauseret saalænge, vil jeg gaae uafbrudt frem derfra, hvor jeg slap. Vi tilbragte *Torsdag* [paa Økeren] i al Stilhed og med den fortroelige Samsnak, som I veed, jeg er saadan Giæk efter. Husherren forsømmer ingen af Treschows Forelæsninger, og da han tillige har mange Forretninger i Byen, kommer han først hiem Kl. 4, sommetider Kl. 5, men er aldrig nogen Aften borte fra sin Ragna. *Fredag* fik først Gutten det deylige Navn, Wilhelm, (det sødeste af alle Navne) efter Ragnas Fader, og Adelsten, som de Gode tillode mig at give ham, da hans Fader vilde, han skulde have et gammelt nordisk Navn. Pavels's, Treschows, *Obrist* Hegermann, lille Hanna Moestue og vor Sally, udgiorde hele Selskabet, og hvor behagelig en Dag og Aften vi havde, er det da vel overflødigt at sige Eder. Der var ordentlig en lille Striid mellem den rette og Navne-Bedstemoderen, hvem der skulde holde Barnet over Daaben, endelig vandt Moer Huwald, og jeg blev den første Gudmoder. Hele det lille Selskab vare Faddere, og hvilke velsignede Faddere havde det velsignede Barn! [...] Rørt og glad gav jeg den hulde Moder sin Søn med et sandt bedstemoderligt Kys, som jeg ogsaa gav den lykkelige Fader, og den gode Moer Huwald et søsterligt [...] Ved Bordet sad jeg *deyligt* mellem min ædle Treschow og den høystsiældne Hegermann, men *godt* havde jeg sadt, hvor min Plads var faldet ved dette lille Vennebord. Kunde man dog altid saadan vælge sig sit Selskab! men da blev det vel for godt at leve paa Jorden, tænker jeg.

Thi saadan som vi hele Aftenen sad om det runde Bord for Sophaen, sidder man ikke ofte, og kan man kun sidde, hvor faa Udvalgte ere forsamlede, dog, den lykkelige Moer Koren sidder ikke sielden saaledes. Vi Fruentimmer strikkede og syede, Mændene underholdt sig ikke med hverandre, som Skik og Brug er, men med os [...]

Søndag skrev Mariboe en Invitation til Treschow og Hustroe i mit Navn (med paaholden Pen), men kun vor Catty kom, da Manden skulde arbejde paa sin Tale til Kongens Fødselsdag. Det var en slem Streg i vor Regning [...]

Sally kom, og Hanna M. med sine Børn. M. Pavels og Agentinde Nilsen vare i ordentlig Barselvisit, og da de vare tagne bort, læste Mariboe *Hugo* for os, som vi havde faaet fra Lena Trane, det lille originale, interessante Væsen, som om Søndagsmorgen gjorde en Gesvindtvisit hos os. Men først naar jeg har læst *Hugo* igiennem allene, med Andagt, skal jeg sige Eder mine Tanker om den. Nu maa I nøyes med at vide, den skaffede os en behagelig Aften. Ogsaa har jeg glæmt at sige Eder, at min gode M: Pavels havde afskrevet til mig den lille rørende, hiertelige Tale, hendes Mand holdt ved Marie Berghs Grav, og som hun gav mig Fredag, og jeg Løverdagsmorgen læste høyt for min Ragna og hendes Moder. Saa kom da *Gaarsdagen*, den Ragna længe saae bekymret imøde, fordi hun skulde miste sin Moer Koren. Mariboe, der tidlig foer til Byen, var inde hos mig og bød mig Farvel mens jeg endnu stod i mit korte Nattøy. Kl. henved 12 kom min lille Mercurius, Jens Bull, for at hente mig hid. Selv Ida, det søde Barn, vilde ikke, Moer Koren skulde reyse [...]

Ak [...] det Haab jeg sidst lader fare – og Gud i Naade forbyde, jeg skulde nødes til det – er at de græsselige Rygter der udsprede om Grev Wedels Død paa Hidreysen, ere ugrundede. Jeg har længe hørt dem, og troet min Ahnelse, at de vare falske. I Gaar fortalte Messel at der var kommet Bekræftelse, men Presidenten har intet hørt derom, og vi haaber alle [...]

Tøyen 26de Januar. I hvad Stemning jeg ender dette Hefte, veed jeg ikke, men jeg begynder det med et haardt sammenpresset Bryst, syg paa Siæl og Legeme. Aarsagerne til mine Siælelidelser veed I, naar I læser dette, og da vide vi alle mere, end nu, og selv den sørgeligste Vished kan ikke være pinligere, end de Ahnelser og Ængstelser for det arme Norge og Danmark, vi nu ere Rov for. Her

kom min Lotta med Bladet Tiden. Det forkynder Fred, forkynder den i Glædens Udtryk – Vilkaarene vides ikke – o, og endda skal vi glæde os! De skrækkeligste Vilkaar maaskee – ney, Taarene blænder mig, men de letter Brystet, jeg seer ikke, men jeg aander igien.

Kl. 4 [...] *I Aftes* kom, da al Vent var reent forbi, min Catty, Pavels, hans Marie, Claudine og Mariane, spadserende hidop. Presidenten lod en Slæde sende ned efter sin Kiæreste – saa kalder han vor Treschow – og efter *Wibe*. Men den Stemning Presidenten havde været i hele Dagen, blev almindelig hos alle. Ak, hvad kan jeg sige Eder, som I ikke har følt selv? Mændene satte sig til Bostonbordet, jeg satte mig hos min T: og han talte et Par Ord med mig imellem, men det var ikke mere Trøstens Ord, og hans dybe Suk trængte mig igiennem Siælen. Men alt trængte igiennem den, ogsaa min Cattys blide Toner ved Claveret. I Aften samles vi alle igien hos Barna paa Festningen, og i Morgen Middag samles vi atter Alle hos Barna i Moestuegaarden. Endnu veed vi intet videre. Presidenten skal møde hos Thygeson Kl. 8 i Aften. Ak ney! Jeg kan ikke skrive Hiertet let, og Haanden er tung, Pennen vil ikke glide, og jeg kan ikke glæde mig til denne Aften, og Morgendagen, og til Fredagen, vor ulykkelige Konges Fødselsdag, vel den bittreste af de mange bittre han har oplevet. God Nat, Elskede! Sønnen skienker dog Fred, og Graven den dybeste, som ingen Tyran, ingen Cabaler og Nedrighed kan forstyrre [...]

Torsdag 27de [...] Hvor saare behagelig var Gaarsaftenen! Alle og Alt passede saa deyligt for og i hverandre, det var en bliid Harmonie, uden en eneste skurrende Tone. Da vi kom, var der endnu ingen kommen, uden Frue Bergh [...] Nu lykønskede jeg [...] med hendes Lenes Forlovelse med Capitajn Lund, en, efter alles Sigende, brav, talentfuld ung Mand, og har Gud mildelig styrket Forældrenes Hierter, ved at give dem en Søn istæden for den tidlig hiemgangne Datter [...] Siden kom det øvrige lille Selskab [...]

Fredag 28de [...] Frue Bergh undtagen [...] vare der [hos Treschows] de samme som hos Pavels [...] Om Aftenen kom en hel Flok velsignede Unger [...] Jeg havde mit Strikketøj med – men tog det ikke op, fordi jeg fandt det rosommere at være snart hist snart her [...] Vi sad længe tilbords, sagde de; men dertil mærkede jeg intet, fordi jeg sad mellem Treschow og Sverdrup, og hvordan

kunde jeg, selv i dette Selskab, sadt bædre? Jeg veed ikke hvordan det er, at jeg aldrig kan komme nu som i gamle Dage i Snak med Sverdrup. Han er dog sikkert ligesaa lidt forandret som jeg. Han holder sig til Mændene; min ædle velsignede Treschow, enten han er Vert eller ikke, taler giærne med os Fruentimmer, og ikke giærnere, end vi hører. Undertiden finder han Moer Koren saa grumme vakker, og hvor giærne jeg hører det, kan I nok tænke. Saa pyntede jeg mig ordentlig i Gaar for ham og for ham allene, og sagde ham det, og saa svarede han, at Moer Koren var ham altid, pyntet eller ey, lige kiær; og det kan I nok tænke jeg hørte allerhelst. Der blev talt mangt et alvorligt, og mangt et skiæmtsomt Ord, og Timerne fløy som Øyeblik [...]

Auestad, *sidste Januar* [...] Paa hele Veyen [hid] mødte vi Kornslæder, vist 4 à 500de, som fore til Christ: med det hidkomne Korn, og jeg glædede mig, og ønskede der skulde være kommet 4 Gange 7000 Tdr. herop; thi ene Mangel af Korn skulde kunde give Svensken en kort Seyer over os [...]

Februari.

Torsdag 3^{die} [...] I Gaar – Gud skee Lov den Dag er forbi. Det var sandelig ret hyggelige Mennesker, de fleste her var, og ingen Stivhed i mindste Maade; men lang var Dagen alligevel, længere end to af vore sædvanlige velsignede Samværsdage [...] Fra Morgenstunden var jeg dygtig syg, men det glead over, og ved Bordet fattedes jeg ikke det Væsentligste man ved et godt Bord behøver: god Appetit. Ved Slutningen af Maaltidet istemte Realf: «Vort elskede Norge» etc. – og hvordan mit og jeg troer alle Hierter følte Ordene: «Giid Nordmand sit Navn uden Blusel maae bære –» og hvordan Taarene trængte sig frem af hvert qvindeligt Øye, da Mændene Alle som Een stode op, og sang i Chor Slutningen under Glassenes Samklang – det føler I alle og seer og hører, naar I læser det her. Nogle Minutters almindelig Taushed gjorde Indtrykket end dybere. Der blev ikke siunget mere – og hvad kunde der ogsaa mere synges? [...]

Søndag 6te [...] Min Maja C. fik i Dag Brev fra den gode fromme Mad. Tank, et vemodsfuldt, men dog modigt Brev. Og dette Mod gyder Tingenes Stilling i

ethvert ufordærvet Hierte, selv det svage qvindelige. Saa skriver min lille Maja: «For første Gang ønsker jeg nu, jeg var en Mand; men jeg er kun en svag frygtsom Pige.» Men den svage frygtsomme Qvinde er ikke længere svag og frygtsom, naar hun har Mod til at skiule hun er det. O, ogsaa vi kunde gjøre noget, ja meget for det elskede Fædreland, det føler jeg med Stolthed og Ydmyghed, med Vemod og Glæde. Fædreland! o mit evigelskede Danmark, hvi sleedst du dig saa gruesomt fra din troefaste Søsters Barm, og overlod hende i Ransmandens Vold! Kunde du ikke forsvaret, du kunde dog død med hende. Visselig maae du nu segne ene – ak Gud, segne i Skam og Skiændsel! – Skal ogsaa din Søster, den Forladte, falde, saa bliver det dog først naar de sidste Kræfter ere udtømte, og hendes Navn skal leve uplættet og hædret, og hendes Død selv være en Seyer. «Og da han kom nær til Staden og saae den, græd han over den.» – O, jeg seer dig aldrig mere, mit arme Danmark, men saa længe mit Øye har Taare, vil de flyde for dig, og for din ulykkelige Frederich og Marie.

Tirsdag 8de [...] I Slædevogn fore vi til Comedien [...] Stykket der blev givet var: Gamle og nye Sæder. Og nu – giver Agt! – stiger jeg op paa Recensent-Sædet. Hovedrollen *Grøndal* havde den nye Politimester her, Paludan, og gav den, med den, efter min Følelse, med al den Sandhed og Styrke mueligt var. *Hans Kone* Mad: Blom, viste sig første Gang paa Theatret, og for en Debut kunde man hverken fordre eller vente mere, neppe saa meget. En stor Feyl var det, at hun var for stærkt sminket, da de røde Kinder kontrasterede alt for stærkt med Rollens hele Charakter. Hendes naturlige blege Ansigt vilde gjort langt anden Virkning. Det er den samme Sanna Blom, jeg før her har fortalt Eder om, en vittig, munter ung Kone. *Den gamle Fader* var Apotheker Stillesen, og saa Gu ret bra. De Øvrige lønner det lidet Umagen at tale om, naar jeg undtager Heiberg (Doctoren), der spillede den naragtige Hvermandsven, *Baron Gertner*, med al den Sandhed der kan lægges i en saadan Charakter. Han declamerede deyligt, og der maatte saa skarpe Iagttagere til som jeg og mine Lige, for at mærke, hvor meget han trængte til Soufleuren, det bragte hverken ham eller Tilskuerne i mindste Forlegenhed. Og nu husker jeg først, at han var her i Gaar Morges den samme snurrige Heiberg, og da han tog Afskeed med mig, sagde han: «Den første Replique jeg har i Aften, lyder som saa: Maae jeg i dybeste Underdanighed

bevidne dem min inderligste Agtelse!» Og da han nu kom frem med den til Tiid og Sted, maatte vi lee alle-sammen [...]

Kort i det Hele fornøiede vi os rigtig. Hvad der ærgrede mig var, at den unge *Langenfeldt*, den stolte Grøndals simple Søstersøn, baade i Dragt og Spil var en reen Charikatur, og var det mig saa meget mere paafaldende, som jeg har seet denne Rolle udført i Christiania af Hafner (det er mange Aar siden), og sidst jeg var i Kbhn. af Saabye, saa skønt og hierteligt, at det var umueligt at holde Taarene tilbage. Her saae jeg den livagtige pantsatte Bondedreng, eller Snydenstrups Jonas. Det maatte jo ærgre mig [...]

Onsdag 9de Allerførst vide I, at jeg skriver dette med en Pen, den kunstige Skriver har skaaret med et *Huggejærn*. Man skulde nesten troe, vor Realf var hans virkelige Søn, da de ere lige kunstfærdige, lige lidt raadløse. Denne samme Sønnen min har saaledes af en søndergaaet Ravperle skaaret to nysselige smaae Hierter til mig, som jeg ved Hiemkomsten skal forære *de to ældste Døttrene mine*. Hvem den Ene af disse er, skal I endnu giætte paa [...]

Men nu har jeg giæmt en ret glædelig Ting til at slutte Gaarsdagens Tildragelser med. Et Bud kom, et Iilbud, fra Cappelens Contoir, og bragte Tidender som falde sieldne nu omstunder: Et Skib, om hvis Skiæbne man længe har været tvivlsom, og i hvis Ladning Fader C. har Deel, var lykkelig arriveret til en Havn i Nærheden af Svelvigen. Og hør nu videre: ved Fladstrand blev et Skib, lige før dette, knust af Isen, saa Folkene dærfra maatte rædde sig til dette, der hvert Øyeblik havde samme Uheld i Vente, og kun ved den raske Beslutning, strax at kappe begge Ankre, undgik den. Gud førte ham i det rasende Stormveyr lykkelig hid med 1500de Tdr. Korn til det trængende Land. Og skulde den kiærlige Fader ikke ligesaa vel kunde føre det større ankerløse Skib, vort forladte Norge, giennem de Storme, som nu truer det [...]

Fredag 11te [...] Der gaaer sørgelige Rygter om en Revolution i Kbhn. O at de vare ugrundede! Mellem Frygt og Haab venter vi dem bekræftede eller tilintetgiorte. Men her – ak, *her* er selv min Frygt større end *mit Haab*. Om Grev Wedel vides heller endnu intet med Vished. Snart veed man ham hist, snart her; men den ene Efterretning modsiger den anden, og ingen af dem er tilforladelige. Og intet er at forlade sig til i denne Tiid uden hvad der til alle Tider er det: Din

Hovind.

Tirsdag 16de Idag en Maaned (efter Datoen) sagde jeg Eder Farvel fra det lille grønne Kammer, hvor jeg nu atter hilser Eder, mine Dyrebare, rigtignok meget mat og svag, men dog hiertelig glad i at være kommet i mine gamle Folder, og i at have min Sally siddende her hos mig. Saa længe den rystende Feberhaand kan holde Pennen, skal jeg tale med Eder, og i de Pauser, jeg hviler mig, med vor Sally [...]

Min Jess er i Dag reyst til Printsens, for at tilbyde sig som Frievillig mod Arméen. I Morgen mere, haaber jeg.

Onsdag 17de [...] Ak, er ikke enhver Afskeed et Forbillede paa den sidste, lange? og i en Tiid som denne – veed vi, hvordan vi sees igien? dog jo, det vide vi, hvad det væsentligste angaaer, med ærlige, troe, norske, venskabsfulde Hierter sees vi igien, stod end Ponte Corvo med sin hele Niddingshær i Hiertet af Norge – men der kommer han aldrig: «Kommer han til Norrig, jeg siger forsand, ret aldrig han kommer tilbage.» – Men han vogter sig vel for at trænge ind mellem Klipperne, og forsøgte han det, saa seer I her i mig den Havfrue, som spaaer ham Zinklars Skiæbne [...]

I Gierdrum Prstgrd. omringedes vi af det hele Hus, og af alle, alle Barna fra Hovind. At disses Antal er forøget ved den gode blide Grethe Reich, veed I fast Alle, før I her seer det. Og saa veed I ogsaa, at det var den Hemmelighed, jeg i mit forrige Dagboghefte talte om. Jess har forlovet sig med hende. Jeg troer neppe, han i nogen Henseende kunde valgt bædre. Uskyldig, from og bliid er den syttenaars Pige, vant til Arbejdsomhed og Tarvelighed. Hvilken Kone kunde passe bædre for den ufordærvede kraftfulde Yngling, for Landmanden? At hun fra Barndommen har været min Maries kiære Veninde, at hun blomstrer i Sundhed som i Uskyld og Sædelighed, maae jeg endnu sige Eder, at I kan tænke Eder med hvad Moderglæde jeg trykkede den nye Datter til mit Bryst, og velsignede det lykkelige unge Par. Friske og glade saae jeg de elskede Børn igien om mig [...]

I Dag er Jess atter hos Printsens, som han i Gaar ey kunde faae i Tale, da han ey befandt sig vel, og var omringet af en Mængde Mennesker. I Dag fulgte hans Fader med ham. Gaae med Gud, min Søn! sagde og siger jeg af et fuldt Hierte. Hans Grethe græd, da han var taget bort, men det faldt hende ikke ind at holde ham tilbage. Der skal være en stoer Forsamling i Aften paa Eidsvoldværk, siges der. O Gud, vær du midt iblandt den, og styr alt i Raad og Daad til Norges Hæder og Vel! [...]

Kl. 2 kom min Koren og Sønnen hans tilbage. Printsens modtog Ynglingens Tilbud med Velbehag og ønskede, han skulde gaae ind i det Militaire som Underofficer paa Avancement, men billigede Grundene til hans Afslag. Et Corps af Frievillige vil snart organiseres, og blandt dem indtræder da Gutten min i Guds og Fædrelandskiærlighedens Navn. Imidlertid vil han som de Flere der tænker ligedan, øve sig i Vaaben, det bedste de kan. Blandt de i Aften til Eidsvold Ventede, er vor Treschow og Sverdrup. Min Koren skrev ham et Par Ord til og bad ham, hvis det blev ham mueligt (Treschow nemlig) at tage herindom paa Tilbageveyen. Gud give, det blev ham mueligt, saa veed jeg han gjorde det. Men jeg tør ikke nære dette Haab. Giid Sverdrup var saa frisk, at han kunde møde paa Eidsvold. Da jeg forlod Byen, var han slet ikke brav, sagde hans Kone og Treschows [...]

Løverdag 19de Jeg kunde jo ikke for bare behagelige Besøg komme til at begynde paa dette Hefte før nu. Og dog vilde jeg saa gierne have sagt Eder Elskede, noget om min Glæde, og hvor meget lettere jeg har aandet siden Torsdagaften. Jo, vor Treschow kom, da det allerede mørknede. Han forlod sit Følge og tog Veyen til sit gamle Hovind og sine endnu ældre Venner. Hvor velsignet var det ikke af ham! men vi skiønnede ogsaa paa det allesammen. Trøstelige vare de Tidender, han bragte. Dem veed I nu for længe siden, veed: at ingen Partiaand mere kan finde Sted, (om den har været til) at hver retfærdig Fordring paa Printsens er opfyldt. Og kan hver den, der lever i Fred med sig selv, roelig udholde alle Storme udenfra, hvad skulde da ikke Norge kunde udholde, naar dets Sønner i *Enighed* staae faste som dets Klipper? Og de skal staae ved egen Kraft, og ved Kraft fra Ham, som aldrig forlader os, naar vi ikke forlader os selv. – Det var en herlig Torsdagaften, meer siger jeg ikke om den. Vi ventede

Egersønnen med Aftensmaden til Kl. over 9, og efter de andre havde begivet sig til Hvile, sad jeg endnu hos de spindende Smaaepiger til Kl. henimod 12, og ventede Sønnen min. Men først to Timer over Midienat kom han. Han blev hos os Gaarsdagen over, men vor T: kun til Kl. 10. Jeg troer, ja jeg veed, han var giærne blevet her længere, fast saa giærne som vi havde beholdt ham. Men Gud skee Lov for det, som var! [...] Aftenen [igaar] gik fornøylegt med Sang og Prat, og Egersønnen min var saa hiertelig snild og sang saa mangen deylig Vise for os, gamle og nye, og Kl. var blevet over 10 før vi troede det og de Kiære forlod os [...] Men jeg blev endda siddende med Sønnen min hos Marie og Grethe, der vilde have deres Tene fulde, en halv Times Tiid; men hver Gang Egerbroderen sang eller fortalte noget, standsede de surrende Hiul – og derved bliver ingen Sneller fulde. At de da kunde blive det, gik vi, og Skriveren smaaeskiændte for jeg kom saa sent, og vakte ham [...] Men lad mig nu, mens jeg husker det, fortælle Eder, at den forstyrrede Provst da han skulde reyse i Dag, raabte op til Skriveren, ligesom gamle Præst Angel i Bergen midt paa Bergens Gader til hans Søn, der var krøbet op paa Taget: «Hans, Hans, kom ned og faae paa R–n.» En Kone og to Mænd som stode oppe hos Skriveren, gjorde lange Ansigter og forundrede Miner, og Koren kunde med Nød holde sig fra at bryde ud i høy Latter. Hvad de Mennesker har tænkt! [...]

Mandag 21de [...] Nu venter vi hver Stund vor Indqvartering. Hvem det bliver, veed vi endnu ikke, eller hvormange [...] Om Rygter havde jeg foresadt mig, Intet at sige Eder, dog maae her staae to, jeg har hørt i disse Dage – og hvor godt for Norge, vare de meer end Rygter: En dansk Officeer skal have skudt Ponte Corvo, og med en anden Pistol sig selv. Det var No. 1. No. 2: Tyrken skal røre sig mod Russen, og han faaer da andet at tage vare, Russen nemlig, end at sætte Sverrig i Besiddelse af Norge. Jeg havde stoer Lyst til at gjøre mine Anmærkninger; men de skal først komme, naar hine Rygter ere stadfæstede eller tilintetgiorte. Saa meget jeg ønsker det første, venter jeg det sidste. Saa resignert er jeg ikke altid – skiøttede heller ikke om at være det [...]

Tirsdag 22de [...] Først i Aften kommer de her i Bøygden Indqvarterede, Jess tog i Aften til Gierdrum, og derfra møder han dem i Dag.

Onsdag 23de De kom henimod Aften. Her har vi en Capitain, en Frie-

Corporal, en Comdr. Schergant, en Soldat, og Capt: Oppasser. Capt: heder Nissen, og er gift med en Jomfr. Widderøe [...] Jeg har seet ham engang paa Skramnæs, det er en jævn, godmodig Mand, og bekiendt som brav og retskaffen. Han var ikke ret frisk i Gaar, og maatte gaae tidlig til Sengs. De havde giort en temmelig stærk Marsch, og det til Fods, og det lider paa en ikke længer ung Mand. Men Hvile og Bygsuppe har hiulpet ham paa Benene igien. Begge hans Lieutr., der ligge paa Bierke, vare her i Aftes, og Capt. Collin, som Kl. 7 skulde til Eidsvold med sine Folk, laae her i Nat. – I Dag har vi da faaet mange Proclamationer, der alle have sadt Hierterne i Bevægelse. Det kunde jeg vel vide, at en *Bededag* maatte være almindelig over det hele Land, en saadan Bededag! Vi alle, Mænd, Qvinder og Børn vil bede, ja visseligen, af fulde Hierter vilde vi bede for dit med Norge sammenknyttede Held, gode, vakre Christian Frederich! Gud høre vore Bønner! og ingen Nordmand svige Dit Haab! Du vil ikke svige vort Haab til dig, og Gud ingen af vore tillidsfulde Haab til ham, Regenternes Herre og Regent. Men ogsaa for dig, arme, dybtnebdøiede Danmarks Frederich, skal min Bøn stige til Himlen og med min Manges, der ikke miskiender din Siæls Redelighed og Godhed. Hvem der kan sætte sig med een Tanke ind i din Stilling, hvem der urørt læser og føler med hvad Kummer du frasagde dig dit Norge – o, han vente ingen Medlidenhed i Sorgens Stund!

Torsdag 24de [...] Vi ere [...] i Dag alle budne til Birkes paa Blakiær Skandse i Barsel om Løverdagen. Jess og Marie skal være Faddere. Jeg har lovet vi skal komme. Kun Skriveren kommer neppe med, som det nu herefter vil falde ham vanskeligt at være andre Stæder, end der, Embedet fordrer. I Gaar var han hos Fogden for at aftale og overlægge med ham alting til Morgendagens Høytidelighed [...] Vor Capitain, [...] er i Eidsvold. I Morges vakte Reveillen det hele Hus Kl. 5. Vi lever lustig med Trommer og Piber [...]

Søndag 27de [...] Nu har jeg ret en morsom Dag at fortælle Eder om [...] Først da, hvem der var: Herfra jeg, alle tre Barna, og Sally; min kiære brave Obrlt. Hegermann, gamle Obst Scheel, nu Commandant paa Skandsen [...] Han var saa lustig, den snilde Hegermann, og jeg ikke mindre. Gud veed, hvad de fremmede Mennesker troede om mig, kanskee at jeg havde en Perial. Saa overlagde vi pr. Exempel, Hegermann og jeg, at vi, naar der blev Fred, og den kan I tænke vi vilde

have snart, og med hele Verden, skulde vi giøre et stort Ball her paa Gardermoen, hvortil vi for det første indbød de Nærværende, og tænkte at indbyde fra al Verdens, det er Norges, Hiørner og Kanter. Hvem der især gabede paa mig, var Præsten, og slig Præst har jeg aldrig seet; for al Verden saae han ud som en af de gamle holstenske Skippere, jeg i min Barndom kiendte saa mange af fra Castrup. Tyk, stoer, var han iført en lyseblaa Kiortel fra første Halvdeel af forrige Secel, derunder sorte Extrimiteter, og paa det store Hoved en rundskaaren gul Perruqv – ja, kunde jeg nu ogsaa bukke efter ham her i Dagbogen, men det Buk, saavelsom hans Tordenstemme maae I tænke Eder til. Hans Kone var, ved Siden af denne Mand, Manérligheden selv. En lille bitte snurrig Person for Resten, men skal være gjæstfrie og brav for sit Hus [...] Den lille Jomfrue Haggmann (thi vor snilde Ane Birk undtagen, ere alle Blakiærs Damer bitte smaae) fandt Sara saae ud som en forjaget Muus, der hvert Øyeblik troede Katten paa Nakken af sig, og jeg maae tilstaae, Lignelsen er ikke ueffen [...] Baron Wedel, der nu ogsaa er indqvarteret i Sørum [...], kom faldende ned paa os som en Maane, og blev der. Herregud, hvor flau han er; nesten kunde man tvivle om, han var Grev Hermans Broder [...]

Mandagen sidste Februar: Strængt ender denne Maaned. Giid den følgende maatte begynde og gaae blidere frem. Frygt for at fryse har jeg endnu aldrig havt siden jeg kom til det skovrige Norge, før nu. Vi troede at have Ved nok til ogsaa at modtage neste Høst med, og nu hører jeg Jammer og Klager over, at vi ikke slipper ud. At fryse taaler jeg nu rigtignok mindst af al Ting; men dertil kommer det da vel heller ikke med Guds Hielp. Alle de Ildstæder, her ere i Huset, skal nu daglig opvarmes, ikke mindre end 16 i Tallet. Vi maae endogsaa bage Brød for de arme Soldater, der istæden for Stump faaer raae Havre. De lider ret ondt, og jeg fryser meer, naar jeg tænker paa dem. Jeg begynder at holde paa salig Spaamandens vedvarende: Es kann nicht so bleiben [...]

Martij.

Tirsdag d. 1ste [...] Det veed vi dog er Sandhed, at de svenske Herrer, som kom for at ordne Sveas og vort Norges Forening, toge bort med en lang Næse,

bistre i Hu uden at vilde opholde sig hos Printsens, da han forsmaaede deres Leidebrev giennem Sverrig til Kbhvn., for hvilket de vilde tilbytte sig Norriges Rige. Skade var det, de ey bleve Fredagen over, for at være Vidne til Høytideligheden. Et fuldstændigere Svar kunde de da bragt tilbage. Til alle Skydsgutter, og hvor de fore igiennem, havde de leveret Proclamationer, der formodentlig lovede Norge Guld og grønne Skove; men General Staffeldt, hvis Brigade ligger i det Strøg, havde draget Omsorg for, at hvert Exemplar kom i hans Hænder, og slog dem alle i en Convolut, og sendte dem alle med Adresse til bemeldte Herrer til Svinesund, hvor de ved Tilbageskibet fik dem igien; og kan de nu være goe aa ha en anden Gang, saa vel som Leydebrevet til vor Prints, der «takker saa meyet, og gaaer hellere omkring». En af vore Indquarterede har vi mistet, den lille Friecorporal, som er blevet Lieutenant! Han drog bedrøvet bort, den stakkels danske Yngling.

Onsdag 2^{den} [...] Vor Capitain seer vi sielden uden ved Spisebordet, da han har saa meget at bestille, dog bliver han undertiden nede naar vi har spist om Aftenen. Han gjør saa lidet Bryderie mueligt, og er en saa godmodig, jævn, og dog meget fornuftig Mand. Hverken han eller hans Folk her ønsker at forandre Quarter, saalænge det bliver paa den Fod som nu, og vi beholder ogsaa helst dem, vi har. Lønningsdagene er her et svare Styr, og fuldt i alle Kroge [...]

Torsdag 4de Det var en rig Post i Gaar [...] Min Ragnas og Cattys [Brev] brød jeg først, da jeg haabede deri at finde noget fuldstændigt, den høytidsfulde Bededag angaaende. Og naar sveg de Elskede mit Haab? Ja, som havde jeg selv været tilstæde, saae og hørte jeg alting i Byen og i Slotskirken. Jeg saae Norges Prints paa sin Forhøyning, omgivet af sine troe Mænd, ædel, dybtgiennemtrængt af Følelsen af sit høye Kald, bleeg, men med tillidsfuldt Blik til Kongernes Konge over sig, udrække Armen, og med oprakte Fingre tilsværge Norge Troeskab, og vie det alle sine Kræfter, sin sidste Blodsdraabe. Jeg hørte hvordan Ordene strømmede fra hans rørte Siæl. Jeg hørte Mændene sværge ham og Norge hvad han tilsvøer det og dem [...] «Men – siger Ragna – kunde jeg end beskrive alt, Pavels's usigelig deylige Tale kunde jeg dog ikke meddele Eder, og om I end faaer læse den engang, saa er det dog ikke som at høre den af ham selv, saa velsignet og rørt som han fremsagde den.» [...] Og dernest fortæller Catty om de svenske

Herrers Audients hos Printsens, som hun bedst og sikrest kan fortælle, da hendes T: var mellem de Christians Mænd der omgave ham ved hines *Foretræde*. Hvor jeg skulde ønsket at seet de flauue Fiæs de gjorde, da de saae Printsens saaledes omgivet, og fik Reysepas, istædenfor at faae anbragt deres til ham [...]

Mandag 7de [...] Fra min Broder i Helsingøer fik jeg med Posten et Hastværksbrev, som var kommet op med Grev Wedel – (han er da kommet, Give Gud, i en god Stund for Landet) [...]

Søndagen 13de Det var alt mørkt [Fredagen] da kom Frue Brat. Ak, mine Kiære, jeg er ikke halv saa god, som I troer mig at være [...] Ofte har I hørt mig rose Frue Brat, jeg holdt virkelig af hende. Endnu oftere har jeg med Afskye talt om Nationalhad, som noget af det mest nedværdigende for Mennesket. Og nu føler jeg en ubetvingelig Modbydelighed for alt hvad Svenskt er. Saameget jeg tvang mig, maatte hun dog vist mærke, den kloge Kone, at jeg var anderledes, end jeg pleyede. Jeg følte det jo selv saa pinligt. Hun var kommet for at tale med Skrивeren om den Gaard hun har kiøbt i Gierdrum. Han kom ikke, og hun begyndte at tale med mig om hendes Frygt, at Manden skulde gaae fra Kiøbet. Og hvem af Eder havde troet Moer Koren haard nok til at saare den saa dybt og paa mange Maader saarede Kone endnu mere? Og det gjorde jeg med mine Udladelser, der slet ikke vare skaansomme. Jeg saae stivt paa mit Strikketøy, men paa hendes skiælvende taareqvalte Stemme hørte jeg hvor uretfærdig jeg havde været, og sikkert leed hun i dette Øyeblik ikke meere, end jeg. – – – Da vi havde drukket Caffé [...] kom min kiære brave Hegermann og hans Adjutant, Lieut. Collin. Vi havde ikke ventet ham før seent, eller kanskee i Dag. Med Baller og Skuregreyer blev han modtagen i Gangen [...] Men han endser ey sligt, den Mand. I veed ikke, hvor glad jeg blev og er i ham. Og da jeg nu hørte han var saa velsignet og blev over i Dag, blev jeg ret for Alvor glad. Min Koren kom da, og Barna kom fra Gierdrum [...] og vi passiarede den hele Qvel saa deyligt hen. Frue Brat tog bort i Skumringen, Gud skee Lov lidt roeligere, end hun kom hiid, og derfor var mit Hierte saa let [...] Nu sidder han [Hegermann] den flittige Mand, længe siden inde i Storstuekammeret og skriver [...]

Mandag 14de Og nu er ogsaa min kiære Hegermann reyst, Capt. Nissen er taget til Eidsvold, Stenersen reyste i Aftes, da han ogsaa i Dag skulde til Byen.

Skriveren, Jess og den snilde Fetter Randulf ere tagne til Tings. Hvilket Stille her er blevet efter disse muntre Dage. I Aftes legte vi Hvidskeleeg allesammen, Hegermann med, siden dandsede Ungdommen i Spisestuen, hvorved han ogsaa var Tilskuer. O at denne ædle Mand, der har saa sand og varm Følelse for huslig Glæde og Lykke, skal være den berøvet. Saa venlig vemodigt hang hans Øyne paa Skriveren, naar Børnene hang kælende om ham, og da syntes jeg læse i hans Blik: var du dog ogsaa saa lykkelig! [...] For en nydelsesrig Stund i Gaar har jeg min gode Pavels at takke. Da sad jeg her ene i mit Kammer og læste Festdagstalen, og sikkert veed jeg, hvert Ord var kommet fra Hiertet, thi det fandt saa sikkert Veyen til mit, og vil finde og har fundet til alle Hierter, som har Følelse for sin Gud, sit Land, for alt hvad helligt er og dyrebart for Mennesket. O, hvorfor kunde jeg ikke høre Taleren selv, i det Øyeblik han stod der, saa inderlig rørt, for Folk og Fyrste [...]

Torsdag 17de [...] vi sad endnu ved Theebordet, [...] nu, da kom Frue Brat, hendes Søn og Hr. Gemahlen, der heel uventet er kommet tilbage fra Sverrig. Ubegribeligt nok er det, at han har faaet denne Tilladelse. Uden Tvivl beholder vi hele Familien hele Dagen ud, og kiedeligt og pinligt er det mig og os Alle. Jeg kan ikke ønske ham velkommen tilbage: thi helst havde jeg ønsket, han var blevet der han var, og havde taget sin Familie til sig. Af hende finder jeg det underligt, at hun endelig skal være med Manden, der jo vel ene kunde afgjøre hvad der skal afgjøres. Ogsaa maae hun have mindre fiin Følelse end jeg havde tiltænkt hende, og nesten er jeg færdig at angre min Anger over, at jeg ikke var saa god mod hende, som jeg troede jeg burde været. Sverrig og alt det vedkommende er ikke blevet nævnt, og vi vilde være høyst forlegne for Stof til Conversationen med Fruen, om hun ikke selv hialp os ud af denne Forlegenhed ved sin evindelige Spørgen om alt, løst og fast, og ved sin Nøysomhed med de Svar hun faaer, der er tarvelige nok, kan I troe [...]

Fredag 18de [...] Kl. lidt over 9 hørte vi Bielder, og ud foer alle Mændene [...] da de troede det var Jomfruerne; men det var Fader Bierk, som kom fra Valgforsamlingen paa Ellingsrud. Har jeg sagt Eder, at Valgmændene herfra Ullensager vare Fogden og en Bonde, John Holt benamset? [...]

Søndag 20de [...] Idag tager min Koren og Sønnen hans til Hurdals Ting, og kommer ikke tilbage før Fredag. Ogsaa min Grethe vil forlade os i Morgen, og bør heller ikke misbruge sine egne eller første Forældres Godhed. Jeg bliver alt gladere og gladere i denne nye Datter, der er saa ganske skabt for vor Kreds. Jessen min har nu faaet en 60 raske Gutter til Medstridere, og faaer nok 100de Tallet fuldt. Leganger har ogsaa en Deel; Wexels kan i Hurdalen kun faae et lidet Antal. Printsens har lovet dem Vaaben, og dem faaer de i denne Uge; da skal Excerceringen for Alvor tage sin Begyndelse.

Mandag 21de [...] De glædelige Efterretninger, som skal staae i Tiden, om Englands høye Bifald til det Skridt, Norge har giort, fortalte Steinar os. O, aabner der sig ikke en bliid Udsigt for os. Det var jo Alles første Ønske, men kun Faas Haab. Mon der endnu kan findes Misnøede? I det mindste vil de da vel være saa kloge at holde deres Misnøye hos sig selv, eller, som vor gamle Justitskar sagde: holde deres Mund saa tæt, de kan faae den [...]

Fredag 25de [...] Onsdag fik vi den Tiid, hvori alt det Behagelige staaer fra England. Den gik da, som alt Glædeligt, hele Huset rundt, og alle Ansigter bleve engang til saa klare og lyse som ellers. Og nu kom i Gaar en Post, som havde vadsket sig [...] Et velsignet Cattybrev fuldt af behagelige Efterretninger, et Do. Do. Pavelsbrev, og med det min Egersøns skønne kraftfulde Tale paa Festbededagen. O! evig-lovet være Du Alkiærlige! for alt det gode vi nu Alle med Grund tør vente. Men een bitter Følelse blandede sig dog i de mange glade. Saa rent er han siunken, Danmarks ulyksalige Konge, at han af den svenske Minister lader sig *true* til at forbyde de Norske og Danske deres Jubel, deres høye Glædesudbrud over Norges Selvstændighed. Men hvad nytter de aftrodsede Forbud? Høyere lyde Jubelraabene og skingre i de Usles Øren til de ere bristefærdige af Harme. O, det Søsterbaand der forbandt Dana og Nora, kan sønderslides; men aldrig, ney aldrig det Baand der forenede deres Børns Hierter. – Der maae dog nok være en ganske god Natur i mig, at jeg ikke bliver hovmodig over mine Spaadømmes Opfyldelse, men snarere end ydmygere end før i mit Hiertes varme Tak til ham, som holder alle Rigers Tømmer i sin Haand. O, giid vi aldrig maae forsage i de mørkeste, og aldrig blive overmodige i de lyseste

Dage. Jeg læste Egersønnens Tale for alle mine Jomfruer i Aftes [...] og jeg læste flere Stæder af den flere Gange, og takker Sønnen min her i mit og mine kiære Tilhørerinders Navn for den deylige Time [...]

Mandag 28de Hele Løverdagen og til i Gaar henimod Middag var jeg ret saa beklæmt, uden at vide hvorfor, dog formoder jeg det er den leye Gigt, der har sat sig for Brystet, og er det saa, har jeg gjort en Opdagelse: at nemlig Glæde er et probat Middel mod Gigt. Med Gaarsposten fik jeg, efter et Par Aars Taushed, troer jeg, et saare interessant Brev fra min gode Skriver Christie, min egen Wilhelm i Bergen, hvori han melder sin Hidkomst som Deputeret til Rigsdagen, i Følge med *Jonas Rein, Capit. Motzfeldt* og en *Kiøbmand Rolfsen* fra Bergens Bye. Han glæder sig til at see Hovind, som et Barn til at see det faderlige Hus, og at vi ikke glæder os mindre til hans Komme, kan I tænke Eder [...] Reins personlige Bekiendtskab har jeg saa ofte ønsket mig og mistvivlede ligesaa ofte om nogensinde at see dette Ønske opfyldt. Ogsaa Motzfeldt kiender jeg som en sielden fortræffelig Mand, og er glad i at fornye Bekiendtskab med; men min kiære Wilhelms Komme er det dog som virker kraftigst imod Brystgigten [...] Og i Aften mister vi vor Indqvartering, og sandelig, nesten saa bedrøvede som disse gode Folk ere vi over denne Forandring. Da Captainen kom ned i Aftes med Ordren, og saae ret nedslagen ud, bleve vi Alle ilde tilmode, og da jeg i Morges hørte Reveillen for sidste Gang, troer jeg jeg havde grædt, om den ikke havde vakt mig af en underlig, maaskee betydningsfuld Drøm (den jeg en anden Gang skal fortælle Eder), der gav mig saa meget at grunde paa. Baade de og vi havde ønsket, de kunde blevet her i Roe til de for Alvor brøde op, enten for at gaae mod Fienden eller til deres fredelige Hiemstæder. «Aldrig har vi levet slige Dage, og aldrig faaer vi dem mere!» sukker Soldaterne; og Nissen sukker ogsaa: «Naar jeg ikke kunde være hos Kone og Børn, var jeg intetstæds saa giærne som her.» Nu skal de til Næss. Hvor de jager de arme Mennesker omkring, og saavidt man kan see, uden Aarsag og til ingen Nytte. Hvorfor skal de udmatte sig ved disse evindelige Omflytninger uden Nødvendighed? – Vi gjør et lille Giæstebud for dem i Dag, de her Indqvarterede, og nogle at deres Kamerater, som har været her jævnlig, og altid var saa tiænstagtige. Det er ikke allene her Misfornøyselsen over denne Forandring har Sted, det er i hele Bøygden Hovind, og

giensidig som her hos Bonden og Soldaten. Det er ogsaa udmærkede brave Folk, saa brave ere de i Almindelighed, det hører jeg overalt. De har været saa gode mod de mange Fattige, tildeels givet, tildeels solgt dem Meel og Brød for saa godt Kiøb, saa de tager mange Velsignelser med sig herfra, de gode Mennesker. Og hvad vil den usle Svenske mod Mennesker der med *saadanne Hierter og saadanne Arme streed for Fædrelandet? for Friheden?* – I Dag var Frue Hiort her paa en Reyse til Byen. Hun havde hørt mange foruroeligende Rygter, f. E. hvorlunde Engelland atter, truet af Ponte Corvo, laae Embargo paa vore Skibe etc. Men det tager jeg for Tant, som det med Guds Hielp er. I Bergen var, i de Dage Christie skrev, kommet et russisk Skib fra Engelland med 1800de Tdr. Korn, to Schotter med Meel og Kartoffler. Stemningen i Bergen er den ønskeligste man kan tænke sig, skriver han videre; og man veed kun et Par hovedrige Uslinger, der af Frygt for at komme i den Nødvendighed at ofre nogle 1000de paa Fædrelandets Alter, ere misfornøede. Men de klager blot hinanden deres Nød, og holder viselig sin Mund for Resten [...]

Kl. 6 Aften. Naa, ingen Stæder gaar det dog saa underligt til som i Verden og saa paa Moss. Sara skulde reyse i Morgen, min Capitain i Nat, og nu ere Ungerne mine paa Ball, hvorfra hun og de sandsynlig ikke kommer før i Morgen Formiddag, og Capit. har faaet Contraordre, og bliver her med sine Folk til Torsdag for det første. «Det lader sig begribe; men den pludselige Balltour –» – er mig i denne Stund fast selv ubegribelig. Imidlertid gik det saaledes til: Just som vi skulde gaae tilbords, kom her en Billet fra Lieut. Birk til Jess, med Anmodning, den i hans Fraværelse maatte aabnes. Det gjorde vi da – thi han er fraværende endnu – og deri var en saa hiertelig Indbydelse til Jess, hans Søstre, og alle Jomfruer som paa Hovind fandtes, at komme did i Qvel til et lille Selskab og Dands, om de NB i denne Skynding kunde faae Musik; jeg holdt det for aldeles umueligt at faae saa store Ting iværksat i saa kort Tiid; men Bønnen var saa hiertelig, tildeels rørende, da det er et Afskeds Selskab, fordi de gode unge Folk nu snart skal forlade Blakiær, og min Marie vidste strax at føye Anstalter til Alting, og da det er saa høyst sielden det kiære Barn glæder sig ved at tage ud, [...] ja, ser I, da gik det, som det var smurt [...] Vor gode Caften er hierteglad fordi han endnu skal blive her i to Dage, og hans Folk gjør Hallingkast ude paa

Gaarden og i Kiøkkenet.

Onsdag 30te De stakkels Børn havde ikke synderlig Moroe paa den Tour. Da de netop havde begyndt at dandse, kom et Iilbud: at Svenskerne vrimlede ved Krogfoss, og var allerede brudt ind. Alle Melitaire – og andre Cavalierer var der ikke – fik da andet at tænke paa, end Dands. Der blev en Hurlumhey, en Jamren paa de fleste af Damerne. Birk, en Mand i Ordets egentlige Forstand, ordnede Alt med en Blidhed og Roe, der er ham egen. Snart talte han sin utrøstelige Kone tilrette, snart var han den muntre Vert, og saa igien ved sine Forretninger. De unge Galninger jublede over at faae see Svensken Ansigt til Ansigt ved Daggrøyet; men det hialp altsammen intet til Fruentimmernes Beroligelse. «Der vankede Hylen for Dands og Musik.» Og først da der var affærdiget Staffetter til Christie baade hist og her, fik man høre, det nok ikke var andet end Hexerie og blind Allarm altsammen. Saa meget er der imidlertid dog nok i det, at den fule Fiende, der seer alle sine Anslag tilintetgjorde, og nu vel veed, hvor mange af vore Krigsfolk der har faaet Hiemlov, vil forsøge at holde os i idelig Bevægelse, at Folket kan mattes dygtig ud ved Frem- og Tilbagemarscher. Men med Guds Hielp skal de Uslinger ogsaa her blive til Skamme. Lidt lustigere blev det nu vel efter den sidste Rapport; men om aldrig denne Intermezzo havde været, vilde dog Barna herfra ikke fornøyet sig ret, da den hele fatale Sørums Pfif var her, det ægte Flanelag. Min fordums kiære uskyldige Karen Grønwoold er da ogsaa bleven indviet i dette; dog var det, som den bedre Aand vendte tilbage, da hun saae Jess's Søstre, hvem hun hele Tiden saa venlig og stille holdt sig til [...]

Jeg seer ud at Vinduet, – hvilken *Calvacade!* alle Jomfruerne, [...] og Jess og Tambouren i Spidsen med Trommen sin! Marschen gaaer til Staldene, hvor Skriveren har bedt den vakre, raske Regimentstambour, som er her, af og til opvarte Hestene med sin Musik, for at vænne dem til Larm. Hey! hele Contoiret er med. Men nu er det forbi med den Glæde, og de stakkels Folk sturer nu igien, og siger: «Herregud, hvor snart disse gode Dage tage Ende.» [...]

April.

Fredag 1ste [...] Saa træt og mødig du var, min dyrebare Maja C, efter al den Uroe paa dit Auestad, skrev Du dog og et langt omstændeligt Brev om den hele Stads. Det var mig dobbelt kiært; thi deraf saae jeg ogsaa, Du befandt Dig taalelig, og var munter, og var glad i vor elskelige unge Regent. Ja, giid jeg kunde været hos Dig saa sandt som Du ønskede det og jeg gierne vilde det! Jeg længes ret meget efter at see og høre Norges Christian, og ingensteds havde jeg heller hørt og seet ham, end i Dit Hus, ved Din Side. Havde nu Ungerne vore været hos Dig, saa havde de vist ogsaa faaet sig en Dands med Printsens. «Ja, det veed jeg vist, han havde nok ikke dandset med mig,» – siger vor Maja (hvad skal vi gjøre ved det kiære Barn, at hun, som føler saa meget for Andre, kan faae lidt mere *Selvfølelse*). Min Lina mener, naar de vare, som de altid er, hjemme hos Faer og Moer Cappelen, havde hun nok faaet dandset med dem, og det mener jeg med, og saa, siger hun, skulde jeg svunget ham noksaa raskt [...]

Søndag 3^{die} I Gaar skrev jeg ikke. Jeg vilde slaae mig reent af Tanken, at det smukke Danmark engang havde haft en Hædersdag som den anden April 1801. Ak! og jeg kunde det dog ikke, og mit Hierte var beklæmt den hele Dag, og ogsaa nu blænder Taarene mig – Saa sang Børnene før saa giærne en Vise, jeg troer af Sagen, til Kong Frederiks Fødselsdag forrige Aar. Et Steds hedder det: «Fred i dit Hierte, i din Boelig!» og et andet: «Dit norske Folk dig ey skal svige. Og om i Kampen du os seer Gaae over til et fremmed Rige, Da dette Rige Dødens er.» – «Den Vise synger I nu ikke mere» – sagde jeg i Aftes til dem. «Ak! mon der nogentiid mere bliver Fred i hans Hierte, i hans Boelig,» sukkede min Marie, og blev stillere end før. Men til et fremmed Rige gik det norske Folk ikke over, Frederich! Det vilde tilhøre dig, og da du ikke vilde – ikke kunde beholde det, vil det tilhøre sig selv eller Døden, og holde Digterens Løfte i Ære [...]

Torsdag 7de Min Koren kom i Aftes [fra Christiania] [...] Vore Bergensere var kommet til Byen for nogle Dage siden, men Skriveren fik ikke vor kiære Wilhelm i tale, skiøndt han to Gange var i hans Logis. Og saa veed vi nu ikke, hvad vi dog saa giærne gad vide, om de kommer i Dag eller i Morgen. Derimod veed vi, at Egersønnen er en af de Udvalgte, og altsaa vist ogsaa tager Touren herom, og har et stort Haab om, ogsaa ved denne Leylighed at faae see vor Treschow paa Touren enten til eller fra Eidsvold, eller paa begge [...]

Fredag 8de [...] nu er den stygge Hovedpine kommet tilbage, jeg troer, fordi jeg venter og længes saa efter de Kiære, som vi hverken hører eller seer noget til, og som min K. troer slet ikke kommer, da de formodentlig, deels ere Mange i et Følge, deels ikke seer sig istand til at komme frem med Hiul-Eqvipager fra Kongeveyen (nei, *Landeveyen*) hid. Det skulde være saare tungt. Egersønnen, skrev min Maja, er ogsaa blandt de Udvalgte – og Ingen skulde komme? Hvor den Tanke farer ondt giennem det syge Hoved! I Aftes kom den snilde Fetter Randulf her. Han sidder nu oppe hos Smaaepigerne og synger for dem, og vil muntre dem op, thi ogsaa de venter og længes. Ney, Hovedet river mig Pennen af Haanden. God Nat, Elskede! Hvad skal jeg nu tage mig for? Jeg veed det ikke selv.

Løverdag 9de Men nu skal I faae det at vide. Jeg gik ind og lod Solen sige mig, om her skulde komme nogen eller ey. Og see! den gik ud, vel med megen Vanskelighed, dog – hvad *visse mistroiske* Folk kanskee kalder i Tvivl – uden al Tyverie og Rænke. Skriveren loe af den Tilliid jeg satte til Spaadommen, de Andre med, kun ikke Randulf, han holdt med mig. Imidlertid var Kl. blevet halvni, den deylige store Dyresteg var taget af for at giæmmes til en af Helligdagene, og en Flødegrød stod i dens Sted færdig at bæres ind paa Bordet. Da rørte sig noget i Alleen. Det var en Mand paa en Hest, og en Gut, som ledte denne frem i Gaarden ved Tøylene. Hvem kunde det være? undredes vi paa, da vor Opmærksomhed blev deelt mellem det spagfærdige Rytterie og en rask Vandrør, der fulgte efter, og kom til Gaards med Rytteren. Ogsaa var den Første Hr. Jonas Rein, og den anden min Wilhelm Christie. Og saa var dog vor Venten langt fra ikke forgiæves. Jeg blev saa glad. Hovedpinen kom ikke til Orde mere, hvor jævnlig den end gjorde barske Miner. Med Theedrikken, Spisen det forstaaer sig, Stegen kom igien for en Dag og især med deylig, høystinteressant Prat gik Aftenen i en Snup. Min gode Wilhelm er blevet feed, men er ellers den Selvsamme. Rein – hvor ofte har jeg ønsket at kiende ham! – havde jeg slet ikke forestillet mig saaledes. Af hans Udvotes havde min Indbildningskraft kun truffet hans Øyne, men naar han talte, kiendte jeg ham igien. Flere kom her ikke. Motzfeldt og Rolfsen maatte tage ligefrem, da de Ingen havde med Tøyet. Til Hr. Frederik havde de hverken seet eller hørt. Han har vel været nødt til at reyse sit

gamle Hovind forbi denne Gang. Rein var træt, og Kl. halv 11 køyede vi. Hvor deylig Formiddagen er gaaet. En stoer Deel af den her i mit Kammer. Men saa kom Faer Mørk, siden Lieut. Birk, hvilken sidste blev her og spiste, og nu Kl. 2, fulgtes med til Eidsvold, og i samme Følge var min Koren og Randulf, som vil bivaane Kirketiænesten imorgen. Bliver der en Rastdag, saa har de lovet Christie og Rein, at holde den paa Hovind, og tage med sig de Flere, som hører til vore Folk. For alle de vi skal faae see, som vi først tænkte at mødes med i en anden Verden! Blandt disse ogsaa, ikke just nu, men dog snart, vor gamle kiære Justiskar, og det som Justiskar igien. Thi den glædelige Tidende, at han har modtaget at træde ind i Høyesteret, bragte ogsaa de kiære Bergensere os, og en anden: at der var kommet 17000 Tdr. Korn, Rug og Byg, til Bergen, 3000 Tdr. Potetes, og alle muelige Slags Fødevahre, efterat de havde forladt Byen [...] Giid Isen nu snart brød op, at ogsaa nogen saadan Velsignelse kunde komme over disse Egne! O, *Enighedens Velsignelse* dale blot ned over Landet, og alle øvrige Velsignelser vil ogsaa blive dens Følger [...]

Første Paaskedag. Skøn og klar er den store Opstandelses Dag frembrudt. O! maatte den ogsaa for dig, mit elskede Norge, blive en Opstandelses Dag, som dine sildigste Beboere kunde mindes med Glæde og Tak! [...]

Anden Dag Paaske [...] endnu hører og seer vi intet til Skriver og Auditeur [som ventes tilbage fra Eidsvold].

Tirsdag 12te Og det var godt, vi ikke hørte og saae dem før: thi da kunde de fortalt os lidt eller intet, da havde de ikke hørt vor Regents skønne Tale; thi skjønt er, hvad der strømmer fra hans Læber, dobbelt skjønt, fordi det er saa hierteligt. Den holdtes først i Gaar, og for aabne Dørre. Giid jeg ogsaa havde været inden for disse. I Kirken vilde det ikke behaget mig. Jeg befunder mig aldrig vel i stærk Virakduft, den stige for hvilken Dødelig det være vil; og vor unge Fyrste befandt sig heller ikke vel ved den, det saae man tydeligt, siger Koren og Randulf. Da han længe havde dreyet sine Haarlokker i alle muelige Folder, lagde han tilsidst, da Dampen blev altfor stærk, Ansigtet ned paa Hænderne. Jeg havde Ahnelse om, det vilde gaae saa. Ak! hvor mangt et pinligt Oprin de ædlere Mennesker paa Livets høyere Trin maae udholde. Hvorfor fulgte gamle Leganger ikke min kiære Slotspræsts Exempel! «Fyrste! jeg staaer her for Deres Aasyn, og

vi staae begge for Guds Aasyn! Det er mig uværdigt at fremføre Smiger, og Dem kunde det ey heller være behageligt at høre den.» Saa egner det Guds Ords Forkynder at tænke og tale. – Den hele Deputation gik til Offers og har vel neppe nogen Præst i Landet faaet sligt Paaskeoffer, det jeg kan troe. – Jeg blev næsten ørr, gladørr i Hovedet af alle de venlige, kiærlige, hiertelige Hilsener, jeg fik fra saa mange af Landets første Mænd, og alle de som hilsede mig, kommer hid, og kommer naar og saa ofte de kan. Hvilke Festdage seer jeg imøde! [...]

Og en Prædiken læste jeg i Aftes, læste den høyt, og mindre det slette Tryk end Taarene bragte mig ofte til at standse. Det var en Prædiken! I maae alle læse den, mine Dyrebare, skulde jeg end skrive den af til Eder, om ingen flere Exemplarer ere at faae. «Af hvem var den da?» Af Bergens Olding, Nordal Brun, af Einar Tambeskiælv's Digter. Hvilken Rigdom, Fylde og Kraft! Hvilken Ungdomsild i den gamle Barm! Men jeg maae læse den igien, og her, ene i mit stille Kammer, og I maae Alle læse den [...]

Løverdag 16de [...] Onsdag Eftermiddag kom en Mand ridende til Gaards. «Det er vist Oncle Koren!» sagde den ahnende Lina. Men det kunde jeg ikke troe; og dog havde Ungen Ret. Nu skulde jeg gjøre Eder lidt bekiendt med denne min Korens Fetter Arnoldus von Westen Sylow Koren, Sorenskriver over Haranger og Voss, en snurrig Person i alle sine Dage. Fra hans og mit nittende Aar – vi ere jævnaldrende – har jeg kiendt ham, i 25 Aar saae jeg ham ikke (den sidste Gang var paa min Bergens Reyse i Sogn hos hans og min Skrivers Farbroder Christie, hvis Datter han har) og dog var det mig da han tren ind af Dørren, den lange mavre Mand, som om der ikke havde lagt 5 Aar mellem vort sidste Møde og nu. At han er en af Rigsdagsmændene forstaaer sig, og at han af Hiertet vil sit Fødelands Vel, forstaaer sig ogsaa, thi han er en saare retskaffen, brav Mand [...]

Kl. 4 [...] O, hvor giærne flyttede jeg mit Hovind i denne Tiid Eidsvoldsværk halvanden Miil nærmere. Thi at vide saa mange elskede og elskelige Mennesker mig saa nær, og ikke see dem, er dog tungt [...]

Søndag 17de [...] Kl. 9 i Aftes, i Mulm og Mørke, i dette fæle Føre, og da vi længe var ude af al Vent, see, da kom de Norges og mine troefaste Sønner, Hr. Frederik og Wilhelm, kom som Seyrende fra et stort Slag, det første store og vundne. Men nu heller ikke et Ord mere; thi alt mens jeg skriver, converserer jeg

med Egersønnen i Storstuekammeret, og besvarer Wilhelms og Werners venlige Godmorgen ovenifra. Nu skal vi samles om Theebordet. O, at I sadde der Alle, I Elskelige! At I i Aftes havde seet mig flyve i de kiære troe Gutters Arme, og saa hørt dem og seet deres ærlige Glæde. – See nu har Egersønnen sat her og pratet med mig i sin Negligé, og Hosewinkel i fuld Puds, og nu gik den Pudsede at foranstalte Barbérgreyer til den Upudsede [...]

Mandag 18de [...] de ere alle borte; men kun til den brave Werner faldt vort Farvel lidt tungt, thi ham kan vi ikke vente at see saa snart igien. De andre – Gutterne kommer maaskee neste Løverdag og tager med sig saa Mange af Vore som komme kan. De vil Gud skee Lov alle; Sverdrup har lovet at være af Partiet og giærne havde han fulgt med i Løverdags, men da kunde det ey flaske sig saaledes. Og nu er jeg saa temmelig ædrue. Feberen er flygtet til Hekla eller Trolhætten [...] Her ved mit lille Bord skrev Egersønnen i Gaar til vor Maja C. Han havde nemlig før afskrevet for mig sit vakre raske Qvad til Norges Drot (som han har tilladt mig at smykke dette Journalhefte med) og det laae sammenlagt paa Bordet [...] Men der sad vi da den kun altfor korte Aften, som jeg ønskede en Decbr. Aftens Længde, om Bordet, hvor Snak og Tale faldt saa deyligt ved de skaarne Smørrebrød, og imellem en Sang, ved Æggepunschen, som Petramaja havde funderet nok saa god. Men – Glæden er liig en flygtig Ven – Kl. var over 10, endnu skulde de to Rigsdagsmænd skrive noget, og op i Dag Kl. 5. Hver tog sit Lys. Men det var en Sabbatsdag, og dens og dens kommende Brødres Minde skal blive ømt tilbage, naar hiin *flygtige Ven* er forsvunden [...] Endnu har I ikke hørt, at Egersønnen læste høyt gamle Nordals kraft- og saftfulde Prædiken for os, saa vi ordentlig holdt vor Andagt, og varmt og inderligt [...]

Tirsdag 19de [...] Nu vil jeg end ydermere kusenere det Onde ved at afskrive Eder min Egersøns Qvad til Norges Drot. Her er det.

Stiig, Christian! paa Haralds Stoel,
Naar Folkets Røst til Drot dig kalder!
Skin klart som Dagens Morgensol,
Naar Mørket flyer og Taagen falder!
Paa Thinge stod du bliid og kiek,
De Godes Lys, de Ondes Skræk.

Da svoer du høyt til Himlens Gud,

Og med dig svøre Norges Sønner:
At følge Sandheds, Retfærds Bud,
Og at staae fast, naar Uveyr drønner,
Og hævde gamle Norges Sag
Indtil det sidste Aandedrag.

Med Gud og for den gode Sag
Vi freydigen gaae alt imøde,
Og vente Norges Hædersdag;
Vor Samling er dens Morgenrøde:
Thi Folk og Drot staae Haand i Haand,
Omslyngede af Venskabs Baand.

Og denne lille hiertelige Sang modsatte Forsamlingens President sig at lade trykke og synge. Men jeg haaber Norges Drot (thi at han og ingen anden end han, Christian, *nu* er det, kan vel ey længere omtvivles) som i Gaar kom tilbage, hører den i denne Dag med Velbehag og et rørt Hierte, ligesom jeg veed den er Tolk for mangt et varmt, rørt Hierte. Ilde vil den skingre i Manges Øren. Det ahner mig, at blandt flere Rystelser den vil foraarsage, Brillene ogsaa vil falde af Hr. Wergelands Næse. «Det lad dem!» – siger Rahbek. Kunde jeg dog gjøre mig til en lille Flue og sætte mig – «Paa Wergelands Næse?» – ney Tak! han slog mig flux ihjæl, især ahnede han min Natur – Ney, i en Krog vilde jeg sidde saa taus, saa taus, og høre og see, hvorlunde det Gode streed mod det Onde, Lyset med Mørket, hvorlunde det Ondes Organer alt bleve hæsere og sløvere, hvordan Lyset seyrede vældigen over Mørket. Forrhige Løverdage vilde jeg sadt saaledes og gottet mig, og seet, hvordan Konge-Antagonisterne sparkede imod af Livsens Kræfter, som en arrig uskikkelig Unge, der skal *kastes ud*, fordi anden Rævselse ikke bider paa den. Og nu maae jeg fortælle Eder en Anecdote, mine Elskelige. En af de uskikkeligste Unger, for at blive i min Lignelse, hvis Redskaber og Vaabendragere de andre taabelige Børn samtlige ere, ak! et saa elskeligt Væsen, naar han vil være det, engang min Yndling – Nu, han vendte sig med sin humane vennesalige Tone til en bergenusisk Soldat af Valgmændene og spurgte: Om han havde været paa disse Kanter før? [...] «Ja, 1808. Da slog jeg Svensken saa det peeb i ham, og det havde jeg godt Mod til at gjøre engang endnu.» – Ja saa, min Broer! – «Og var her i Forsamlingen nogen, der holdt med Svensken, han burde (en kraftig Eed fulgte) stinges, og blir det vel au, tænker jeg.» Den Spørgende snoede sig rask om, tog en Kop Thee og spurgte ikke mere. I kan troe, mine

Venner, Koren er stolt og glad i sine Landsmænd, og med Ret. Der er vel i hele Norges Rige intet Stift, hvor der hersker mere (jeg vil ikke gaae de andre nærmere) Almeenaand for det virkelig Gode, end i Bergens [...]

Onsdag 20de [...] Printsens, som ventedes Søndag eller Mandag til Værket, kom først i Aftes seent og i stærk Regn. Han lider ret ikke for godt, vor gode Christian, og er blevet saa maver og bleeg, siger de. Gud holde sin Haand over ham! Man kan begribe, at hans Siæl i denne Tiid har endnu mindre Hvile end hans Legeme. Han sparer hverken den enes eller det andets Kræfter. Gud lønne ham med eengang at see hans Bestræbelser og Opofrelser ikke være forgiæves, og blive saa ærligt paaskiønnede, som de fortjæner det. I Dag har der vel forefaldt vigtige Ting, tænker jeg. Giid du var glad der du er, gode Christian, saa vare alle de Gode det med dig [...]

Søndag 24de [...] Idag reed Jess for første Gang i fuld Rustning til Exerceerpladsen paa sin stolte Ganger, Vaillant. Hans troe Vaabendrager Tønder Lund piltrede med paa sin lille Pernille, og skiultes reent af den store Rytter og Hest. Jeg havde ingen ængstlig Ahnelse ved at see min Jess i Vaaben, og drog han mod Fienden, jeg troer endda ikke jeg vilde have nogen. Det er, synes mig, en fortræffelig Punkt i vort Norges Constitution, at al Ungdom herefter skal øves i Vaaben. Vel greb vist hver Normands Arm til Vaaben, naar det kom an paa at forsvare sit Land, sine kiære Fielde; men den fra Barndommen øvede Arm kan dog føre den bædre. O, aldrig uden til Eders Lands Forsvar hæve I den væbnede Arm, I kiære Klippesønner [...]

Onsdag 27de [...] Men jeg kunde ikke glæde mig, ikke engang ved de behagelige Efterretninger om mine ædle Landsmænds Iver for at skaffe Norge Korn, og de lyse Udsigter, at den frygtelige Brødmangel ikke nu er at befrygte [...] Hanna Bull skrev til Marie, at den afskyelige O. Pihl har forpagtet vort kiære Tøyen. Lotta havde skrevet et Par Ord paa Brevet, at dette havde kostet hende bittre Taare [...] Skal da denne Skurk, som ikke burde taales i det borgerlige Selskab, rive Alt saa mægtigt til sig? [...]

Fredag 29de [...] Kl. 6. Ja men maae jeg nu ind igien, og fortælle Eder, Elskede, at min kiære, vakre Vilhelm kom for et Par Timer siden, og meget

uventet, kan I tænke, og meget velkommen. Han tempererte sagtens vor Glæde lidt ved at betage os Haabet om at see Flere af de Kiære i Morgen, men saa troer han fuldt fast, at Egersønnen og Rein kommer paa Mandag, og bliver her nogle Dage, da de vigtige Ting de har for, skal være tilendebragte i Morgen, hvorfor de ikke kan komme hid, da det vil medtage hele Dagen og Aftenen. Wilhelm bliver her til Mandag. Han har forelæst os Reins simple, men kraftfulde Tale, der efter mit Tykke ikke har et Ord enten for lidt eller for meget. Uagtet Modpartiets lumpne Fremgangsmaade, da neppe noget Middel, hvorved de kan fremme deres Sag, er dem for lavt, ligesom maaskee intet for høyt, er der dog alt mueligt Haab om, at det Gode skal gaae sin lyse faste Gang, og seyre over dem, der krybe i Mørket. Sverdrup har været yderlig nedslagen, dog har han fattet sig som en Mand. Og kan noget mildne hans Smerte, saa veed jeg, det er det Haab han seer i møde for sit elskede Land, og som han saa ærligt som kraftfuldt stræber at bringe i Opfyldelse. Gud skee Lov! der staaer mangen ærlig, kraftfuld Broder ved hans Side. *Trøndernes Følelser*, som vi i Dag læste i Tiden, der saa ganske ere mine, *vore Følelser*, gjorde mit Hierte saa godt, og maae vist ogsaa gjøre vor Christians Hierte godt [...]

May.

[...] *Onsdag 4de* Nu reyste han, den kiære troe Egersøn. «*Reyste?* og naar kom han da?» –Ja, det er sandt, det veed I endnu ikke. Mandag Aften [...] rullede Egersønnen ind i Gaarden, og Ungerne fløy hver paa sin Kant for at forkynde hans Komme. Men Rein er og bliver en Krabat, thi i Mandags kunde han kommet, men skulde skrive, sagde han, og ret for Alvor studere, derfor maatte han være hiemme i Roe. Det er sagtens ogsaa maadelig bestilt med gode Mænds Roe, da de maae trænge sig sammen 3, 4 paa et, ofte lille Værelse, fordi de giærne vil og tildeels maae være saa nær Værket som mueligt. Min brave Hegermann gav Provsten sin Haand paa at komme som i Gaar, om ikke uovervindelige Hindringer kom i Veyen. Men det er der vist, thi han er sandelig en Mand af Ord, som I da alle veed saa godt som jeg [...] Ungerne lader Egerbroderen ingen Roe, synge maae han – og da vi nu havde faaet alskens vakre

Viser, og tilsidst Storm-Munks herlige *tre høye Ord*, fik vi denne til guter letzt:
[Et Impromptu til Moer Koren og Børnene].

[...] den kiække Ynglings, Bøyes Digte til Norge, Nora til Svea, Nor til Dana, bragte Egersønnen og læste for os, og dem skal jeg nu skrive af til mine Kiære, og mig selv, tilligemed vor Christians skønne Brev til Danmarks Konge, og siden skal I, Elskede, her faae hans egen før omtalte Vise, der har været saa slem en Torn i Øret paa de slemme Krabater deroppe. Printsens reyste til Byen i Søndags i en ikke behagelig Stemning. Kan de lumpne Mennesker, der stræber at giøre ham sit tunge Kald endnu tungere, ja, som ene saaledes kan forbittre ham det og sit Liv – kan de tilgive sig selv, saa tilgive ogsaa Gud dem. Dog, skal han kunde det, maae de først føle, hvor skiændigt de handler, og da, da kan de aldrig, da maae de aldrig kunde tilgive sig selv. Kun ved den bittreste og uafbrudte Anger kan de udsone deres Brøde, og finde Naade hos Gud, og Medynk hos Menneskene. Men gienvinde disses Agtelse? Mon de nogensinde kan det? [...]

Torsdag 5te Naar jeg undtager de to Timer daglig, jeg læser tydsk med Maja og Lina, har jeg nesten Intet andet giort i Gaar og i Dag, end taget Afskrifter af de Digte, hvis Forfatter, min Ungdoms Ven, Rector Bøyes Søn, nu bøder i Arrest for at have givet sit varme unge norske Hierte Luft. De hedder: *Nora til Svea, Til Norge 1814*, og *Nor til Dana*. Dette sidste er jeg især vis paa, mine Elskede, I alle vil læse med sand Glæde, som vi her har læst det, frem for alt Slutningen. Ogsaa begge de andre har deylige Stæder. Dog, da I Alle skal læse dem, vil jeg ikke foregribe Eders Følelser. Ogsaa vor Christians skønne Brev til Danmarks Konge har jeg taget et Par Afskrifter af, og skal paa Løverdags sende min Maja C. Digtene ere for store for et Brev. Det sande fyrstelige Brev formoder jeg I mine Kiære i og om Christians Bye allerede kiender [...]

Og nu, mens alle Pigebørnene sidde inde i god Snak ved deres Arbeyde (min Koren er paa Giestad) vil jeg afskrive Eder Egersønnens sidste Vise [...]

Lad Rænkesmedens hæse Skraal
Kun stedse spaae Ulykker;
Hver ægte Nordmand har et Maal,
Som Mundsveyr ey forrykker. [...]
End Norge paa sin Klippefod
Saa fast og roelig hviler,
Og trodser trygt bag Sønners Mod

De tændte Tordenkiler.

Paa Retfærds evig faste Grund,
Og ey paa Sand vi bygge;
Og hvad vi svor med enig Mund,
Skal evig Kraft betrygge. [...]
Ved Viisdom, Kraft og Enighed
Tilkiæmpes Frihed, Hæder, Fred,
Og fast som Dovres Klippegrund
Staar Templet, Nordmænd bygge.

En af de Floskler, Ulykkens Propheter deroppe stedse slaaer om sig med er: at man ikke maa bygge paa Sand – Flyvesand, siger de imellem, for at gjøre det mere bevægeligt – er en ikke overflødig Note til Sangen, der har forarget de selv Forargelige; men Gud skee Lov! mange Flere ere de, den har glædet ligesaa meget, som ærgret hine [...]

Løverdag 7de [...] Skriveren kom med Slaget elleve [tilbage fra Eidsvold]. Han havde spist til Middag med vor Wilhelm og Motzfeldt (Rein var ved Printsens Taffel) og siden besøgt Egersønnen, fra hvem han ikke slap før halvni. Mange Nyheder havde han; men de hører ikke til Journalen, hvor de vilde blive Nyt af gamle Aviser [...] Det seer ud til at gaae i Langdrag; men Gud lade det blot gaae godt, saa faaer det ey hielpe det gaaer lidt seent. Og godt gaaer det nok, med den Høyestes Bistand, til Trods for alle Ulykkes Propheter og *Rænkesmeddes hæse Skraal*. Thi hæse bliver de. Selv Hr. Wergeland læser sine høye Taler i en kold, mat og slæbende Tone, som gjør dem om mueligt endnu langweiligere, da han dog før morede Tilhørerne lidt ved sin excentriske Declamation. At Svensken endnu venter og fordrer vore Festningers Overgivelse, veed I, og at to danske Officerer (den ene *Steen-Bille!*) ere i Vendersborg for at befordre deres Ønske – o mine arme Landsmænd, hvor bittert kommer nu Eders Embedspligt i Collision med Eders Hierter! [...]

Søndag 8de [...] Det meste Journal-Stof seer I da nok jeg i denne Tiid henter fra Rigsdagen, og fra Politiken i Almindelighed. Napoleons Fald har ret rystet mig. I veed Alle, han var aldrig min Idol; men jeg kunde ikke lukke Øynene, og lukker dem aldrig forsætlig for hvad Stort og Udmærket er, det findes hvor og hos hvem det vil. Unægteligt bliver det vel stedse, at Napoleon var et af de største Mennesker, der har levet, ved sit Genie stoer [...] «Men, lyder det nu fra alle

Kanter: hvad er der vundet ved de dræbte Millioner, ved de Blod- og Taarestømme der i disse mange Aar har vædet den ulykkelige Jord? Alt kommer nu igien i sin gamle Orden.» Og hvilket Menneske kan beregne eller begribe hvad Virkninger og Følger disse Omvæltninger vil have nu og for Fremtiden? [...] Ofte har jeg ønsket at gjøre et Blik i Napoleons Hierte; men aldrig ønskede jeg det mere end nu. Først nu maae det vise sig, om Storheden ligger i hans Siæl, om han roelig kan see op til den Høyde hvorfra han er nedstyrtet. Har han været Vidne til hvordan det Folk, der nyelig tilbad ham som en Gud, jublede den russiske Keyser imøde, kyssede hans Hest, hans Støvler (usle afsindige Pøbelsiæle!) synes jeg det maae have givet ham en Ækkelhed for Høyheden om ikke for Livet [...]

En Anecdote min Egersøn fortalte, som er autentisk, staaer ikke her paa sit urette Sted, skjøndt jeg har fortalt de fleste af Eder den i Breve. Grosserer Suhr fra Kbhvn. (jeg har engang seet den unge raske Mand hos Cappelens) mødtes for noget siden – hvor erindrer jeg ikke – med den nedrige Holst, som man vel, nu da han saa aabenbar er sit Lands Forræder, ikke gjør Uret ved at troe ham medskyldig, i det mindste medvidende i sin Herres Død, kiendte ham strax, og her har I Samtalen: Suhr: De kommer fra de Allieredes Armée? – Holst: Ja. – S.: Formodentlig kiender De da Landsforræderen Holst? – H.: Jeg hedder Holst. – S.: Aa ney, Dem kan det ikke være. Den jeg mener, var en Nordmand (Holst talte tysk), var Adjutant hos Prints Christian, og blev i Sverrig efterat Printsen var ombragt der, og er nu Adjutant hos en ham værdigere Herre, hos Ponte Corvo. – H.: Jeg er Adjutant hos Ponte Corvo. – S.: Ih, saa behøves jo ingen videre Forklaring. Men saa kan vi jo giærne tale dansk, Deres Modersmaal. – Dog, Skurken havde ingen Lyst til at fortsætte Conversationen enten paa dansk eller tysk, men stak hvad han havde faaet, i Lommen. Den samme Nidding skal nu ligge paa Grendserne for at lure paa Festningernes Overgivelse. «Fikst du Pæren, Zacharias?» – «Hist ved Fredrikshald fik han sidst sit Fald, – Troer han, Kraften er forældet?» [...]

Onsdag 11te Med dette [...] Brev fik jeg min [...] Pavels's hiertelige, skønne smigerfrie Skriftetale til vor elskelige unge Fyrstes Communion Skiærthorsdag [...], tak, bedste Pavels, for hvad De saa sønne- og broderhuld meddeler os, og tak, min Maria P, fordi Du saa vennehuld ufortrøen afskriver det for og til os. –

Deres Thema til dennes deylige lille Tale, Søn Pavels – Stenen, som Jesu Veninder fandt bortvæltet fra hans Grav, vilde jeg gamle Leganger skulde taget til Text i sin Paaskedags Prædiken [...] Hvor rig en Kilde kunde han da havt at øse af, og det for *disse Tilhørere*. Men for ham flød Kilden ikke [...]

Mandag 16de [...] Der har vi dem allerede! Først en galopperende Rytter, det var Arnoldus von Westen, og tvende ligesaa fort kiørende, det var min Eggersøn og Fader Rein. «Seyrende kommer vi! Hovedslaget er vundet!» jublede de da vi havde dem inde. Og nu først hørte vi, hvor beklæmt og tungt mangt et troefast Hierte havde slaaet Fredags Forhandlingen imøde, hvor nær det var ved, at det Hele havde gaaet, maaskee uopreyseligt til Grunde, da Finantsvæsnet i sit vide Omfang ligger uden for saa Manges, selv de i andre Fag *Velvoxnes* Synskreds, og da Mængden var deels raadvild, deels forskrækket, – I kan vel vide hvorved og ved hvem – Men see! da fremkom en Mand, hvis blotte Syn bragte Somme til at blegne, Rigsraad Tank, og klarede Ting som en Mand, og de gode Hierter aandede let igien, og Rein traadde frem og taledede – I kiende fast Alle denne Tale, eller vil lære at kiende den, og vil i Eders stille Sind juble det Bravo! som gienlød i Forsamlingen, ledsaget med Klap og Hurraraab. Selv Wergeland stak taus sin allerede fremtrukne Prædiken i Lommen, da begge hans Hænder behøvedes til Klap (som han maaskee hellere havde ønsket at anbringe paa Taleren end for Talen) og da der blev stille, vendte hans Naboe, Lehnsmand Lysgaard, sig til ham med disse fyndige Ord: «Synes De ikke Hr. Wergeland – dog ney, saa løde ikke Ordene: «Naa, Hr. Wergeland, dette var D–n gale mig, en Tale, som fortiaente 20000 Rdr. fra *Sverrig!* synes De ikke det?» Svar fulgte ikke.

Men nu kunde jeg da spørge: «Her kommer dog vel Flere i Aften?» Christie og Motzfeldt havde sikkert lovet det. Hegermann og Birk vare ganske bestemte til med samme S. og R. reyste, da sagde Hegermann, der heller ikke denne Gang blev noget af. Aarsagen fik vi først vide i Gaar Morges: Han skulde følge Printsens til Blakiær. En Timestiid efter, da vi netop vare komne i god Theepassiar, rullede min Wilhelm og hans kiære, værdige Ven, den elskværdige Capt. Motzfeldt giennem Alléen, og nu fløy Alvor og Skiæmt, usaarende Sarcasmer og desperate Borgere saaledes mellem hinanden, at Rigsdagsstrømpen laae ganske i Roe, da jeg blot kunde bruge mine Høreredskaber [...] Da vi neppe havde afspiist, kom

Pastor Heyerdal, den siette Rigsdagsmand, og skiøndt mere fremmed iblandt os, forstyrrede han paa ingen Maade Harmonien, den fik kun en Tone mere [...] Tidlig paa Dagen [den næste] kom Generalauditeur Bergh til Alles Lyst og Gammen, og anden Gang hørte vi nu Egersønnen forelæse den reiniske Tale (som han, kan I vel tænke, skiøndt det ikke staaer her, læste for os Løverdagaften, da vi vare komne lidt i Roe), siden gik Mændene deels ud at nyde den deylige Morgen i frie Luft, deels til Toilettet, og der vankede ret mange Barberkys for Smaaepigerne. Heyerdal gik i Kirke; bedst som Rein stod faldt det ham ind, at vilde høre sin gamle Tugtemester, Munthe. Han har, maae I vide, været Reins Lærer, og Egersønnen sagde ved denne Leylighed noget ret uhøvisk; naar jeg siger Eder, at det var om det legemlige og aandelige Riis, Reins Lyst til Hævn o. s. v., forstaaer I det nok. Berget fik ogsaa Lyst at gaae i sin gamle Hovindkirke, men de kom da kan jeg troe begge i Bagmesse. Min Egersøn havde andet for. Han sad en Stund her ved mit Skriverbord, og I skal see siden han ey sad her forgiæves. Kl. var 3 inden vi kom fra Bordet, hvor jeg havde sørget for, at mine faa Retter vare kraftige og nærerige, da der paa Eidsvold Værket vanker lutter let Føde. Vor Caffé og Thee vilde vi drikke paa mit kiære Wilhelmsminde, hvorhen Smaaepigerne i Forveyen vare vandrede for at have Alt paa rede Hænder [...] Alle de Kiære, som for første Gang besøgte mit Yndlingssted, vare indtagne i det; Rein holdt i faa Ord en Lovtale over det, og Anlæggernes Smag, hvorved de andre Krabater, som hver Gang han lukker Munden op er paa Nakken af ham (at han ikke bliver dem Svar skyldig forstaaer sig selv, og at det just er det der driver dem) gjorde den Anmærkning: at han aldrig havde været saa galant i sit Liv, og at man godt kunde mærke, hvor Hofluften smittede [...] Og nu skal I faae vide, hvad Søn Frederik med sin sædvanlige Færdighed fik istandbragt de Øyeblik, han sad her om Formiddagen. Da alle Glas vare fyldte, lød det fra Digterens Læber:

Reins Skaal.
Om Musernes og Norges Ven
Skal Sangens Toner lyde,
Han hædres høyt af Norges Mænd,
Ham trofast Haand de byde.
Hans Tale lød som Himlens Røst,
Var Ondes Skræk og Godes Trøst,
Selv Trolden maatte flye for dem,
Og tvunget Biefald yde.

Ja Rein, din høytidsfulde Sang,
Din mandigskønne Tale
Skal give Gienlyds høye Klang
Blandt Norges Field og Dale.
Du stred som Mand for Norges Sag,
Og du skal see dets Hædersdag,
Og stoer ved selverhværvet Rang,
Med borget Glands ey prale.

Høyt gientog alle Mændene de sidste Linier, og dybt vore Hierter hvert Ord. Den stille alvorlige Mand stod heel forundret i Begyndelsen, var inderlig rørt, det saae man, idet vi alle stødte vore Glas sammen med hans, og skiulte sin Bevægelse idet han med et af de Blik, Faa kan give som han, sagde: «Du er dog ret en Himmelhund, Schmidt.» Men at ingen Sang lød fra sandere Hierter og Læber, det følte vist den ægte Hædersmand, og følte den med stille Glæde, fordi han kunde tilegne sig hvert Ord, ligesom hine Bravo- og Hurraraab som fortiaent [...] Nu klang fremdeles de tre høye Ord Mod, Kraft og Enighed! og en Vise af Rein, som I endnu ikke har seet her, og det tredie Glas tømtes for vor Christian-Adelsten [...] I skulde seet hvordan de adstadige Mænd, først og fremst Egersønnen og Arnoldus, fløy i Gaarden med Ungdommen, dandsede *Kiærringen med Staven* (en nyemodens Dands, hvori Cavalier og Dame hver sin Tour løber efter og griber den anden) og siden kastede Bold. Bergh saae længe til fra Vinduet, men maatte endelig ud imellem dem [...] Og nu er det ogsaa ude med mit Hefte som med Fortællingen [...] min Koren tager det med sig til Eidsvold i Morgen, da han vil være blandt de Første, der hylder Norges Konge. Hvor giærne fulgte jeg ham! [...]

Onsdag 18de Maj [...] Jeg vilde [igaar] i disse Blade efter Sedvane udtømt noget af mit Hiertes Fylde; men nu kom jeg seent nok afsted alligevel, og blot i Tankerne underholdt jeg mig med Eder, Elskede, om den vigtige Dag. Himlen tilsmilte den sit glade Velbehag. Ingen Junidag kunde være skønnere. For første Gang i den hele Vaar var det blikstille, alle Smaaefugle quiddrede paa de fiintbeløvede Grene, og den muntre Giøg hilsede mig første Gang fra Øst – at det betyder Glæde, vide I Alle. Alle mine Tanker og Følelser var en Bøn for Norge, for Danmark, for vor Adelsten, hvem Kronen i denne Dag blev tilbuden, for den ulykkelige Frederik, hvis eneste Krone var en Tornekrone [...] for alle Mennesker

og for den hele Jord, og for alt hvad paa Jorden aander [...]

Med alle Stemmer valgtes vor Christian til Norges Konge. Glæden var høj og reen, straaede fra alle Godes Ansigter; selv den sidste mørke Skye var forsvunden fra vor sørgmodige Sverdrups Øyne, da han, som President foran i Spidsen for de 21 Deputerede, kom tilbage og havde rygtet sit høye Kald. Jeg er vis paa, han gik aldrig nogen gladere Gang. Under Sang og Hurraraab blev Norge og dets forhaabede Konges Skaal drukket ved Bordet. For «ingen Priis», siger Skriveren, «vilde jeg været fraværende.» Da alle Høytideligheder først skal gaae for sig paa Torsdag, vilde vor gode Koren ikke forholde os de glædefulde Efterretninger (han havde ogsaa den, at atter 30000 Tdr. Korn var kommet til Christiania i disse Dage) saa længe, bliver nu hiemme i Dag, og tager derop igien tidlig i Morgen. Herom har jeg underrettet Fogden, at Stædets Øvrighed kan følges ad og paa engang bringe den nye Konge deres Hylding [...] min Koren hilsede mig fra Rein, at han neppe kom her mere. Han var mig altid meget som Menneske og Digter; men han er blevet mig ved det korte personlige Bekiendtskab usigelig meget mere, som Ven, Menneske, Taler, som Norges ægte, kraftfulde Søn. Jeg har skrevet et Par Linier til ham. De maae smelte Reins Hierte, eller jeg kiender det ikke – men I skal see, jeg kiender det.

Christi Himmelfartsdag. En dobbelt Festdag for Norge. Ja, Du Alkiærlige [...] see Du i Dag ned til det frelste Norge, til den Konge det valgte, fordi han saa ædel og troefast vilde staae og falde med det forladte Land! I Solen, der smiler saa herligt ned fra den rene blaa Hvælving til det spæde lysegrønne Løv, seer vi ligesom Dit Bifaldssmiil til den Handling, der gjør denne Din hellige Kroningsdag til en nye Frelsens Fest for Norge. Din Aand hviler over vor Christian og over dem som nærmest omgiver ham [...]

[...] vor kiære velsignede Treschow kom her i Aftes [...] I den ene Time til Sengetiid snakkede vi os ret glade, men hverken trætte eller mætte, og jeg maatte bryde overtvært, fordi de kiære Mænd skulde tidlig op og ud i Dag. Kl. 4 var hele Huset paa Færde, Kl. 5 sad alt Mændene ved Theebordet, og vare i Arbeyde Toilettet da jeg kom ned et Qvarter senere. Men nu kan I ogsaa troe Ridderen, Etatsraaden kom ind i sin fulde Courpuds, baldyret Silkevest, sorte Silkebeenklæder og Strømper og smaae Pfifspænder – Chapeaubas – Jo jo mi

sant! – det fattedes kun Kaarden, og den laae parat i Kariolen. Men det ungdommelige Glædesudtryk i Ansigtet, de tindrende Øyne overstraaede al Pynten. Ligesom jeg, føler min Treschow sig gode 10 Aar yngre. Blodet har faaet et raskere Omløb, Hiertet hæver sig med fornyet Kraft. Treschow over 60 Aar? Moer Koren saa nær de 50? Var det ligt sig det! – Vi er Begge i vor Ungdoms Blomster, som Lottamoer siger [...]

At jeg giærne selv havde været i Eidsvold Kirke i Dag, kan jeg nok tilstaae her, men jeg vilde dog heller unde Ungdommen denne Glæde.

Løvedag 21. – Kl. var vel ti, da Skriveren kom, saa glad og rørt ved Dagens Høytideligheder, især den dybt rørte Konges Tale, der afløkkede nesten hvert Hierte Suk, hvert Øye Taare, Glædens og *Angerens*. Leganger gjorde troeligt sit til at temperere de varme Følelser, Kongens Tilhørere medbragte i Herrens Tempel. I dybeste Underdanighed talte han der om lutter Majestæt, hans Majestæt Christus og hans Majestæt Christian – kort, det var meer end flaut, det var ækkelt, siger de Alle, og ret sørgeligt, at vor unge Konge ikke blev indviet i sin nye Værdighed af en mere competent Herrens Apostel. – Havde han tracteret saa godt i Kirken som i sin Have – siger man – hvor en brilliant Frokost var anrettet for Kongen, hans Følge, og alle Tilstædeværende, vilde der intet været at klage over. Men snart kunde det blevet lidt eller intet med Frokosten ogsaa: thi det var ikke fem Minuter før Toget kom til Kirken, at det svære Læs fra Christiania, der medbragte det behørigte til en saa festlig Smaus, arriverede til Præstegaarden [...]. Først ved Spisebordet optøedes de i Kirken isenede Hierter – da lød det under Kanontorden og Instrumenters Klang: Stiig Christian, op paa Haralds Stoel! – Og i hvert Værelse – der blev spiiist i tre – kom Kongen og takkede for Skaalen, og et glædefuldt Hurra fulgte ham [...]

Mandag 23de Det begyndte alt at mørkne [Fredagen] og som Dagen tog af, tog vore Tvivl til, at det var blevet dem umueligt at faae Skyds, som der i denne Tiid har været en svare Jammer for. Endelig seer vi en Kiørende. Det var Egersønnen, og med et meget alvorligt Ansigt sagde han, da vi spurgte i Munden paa hverandre: kommer ikke Sverdrup? «Det blev ham ikke mueligt.» – Kongen har maaskee havt noget at tale med ham – sagde Treschow bedrøvet, og jeg: Herregud, saa skal han aldrig komme her! – «Naa – sagde det slemme Barn –

naar man taler om Fanden, er han nærmest. Der troer jeg kommer Een hvem det nu er» – Da tog Skriveren paa at banke den uskikkelige Søn, og vi løbe alle ud og tog mod Manden [...] Han var, som jeg helst ønskede det, jævn munter, og iagttog sin presidentlige Værdighed, skøndt der blev stærkt protesteret imod den, som ophørt med Forsamlingen. Hvad han førte mest Anke over var, at Treschow formastede sig til at vække ham om Morgenens, ham paa hvis Skuldre saa tunge Byrder havde lagt [...] Kun et eneste Udbrud af hans Sorg hørte jeg, da jeg var ley over, den alt for færdige Skyds: «Jeg længes hiem, og jeg gruer for det» Fetteren Arnoldus kom paa sin Fod i Middagsstunden, og da den var forbi, og jeg var gaaet op for at tage min Vinterkiortel paa fordi jeg frøs jammerlig [...] kom min kiære Fader Rein, nu ogsaa indlemmet i Sønnernes Tal og havde, paa den sidste halve Miil nær, vandret som Arnoldus. Hvor det er sødt, at Hovind saaledes drager de Gode til sig! Og da han nu erklærede med et Blik, der sagde meer end Ordene (jeg bebrydede ham nemlig mildt, han ikke vilde kommet hiid mere): «Jeg vilde skaanet mig for at tage Afskeed» – Men I Alle veed, at denne Skaansel efter min Følelse ingen Skaansel er, og det sagde jeg ham, fordi jeg intet kan have paa mit Hierte for den jeg elsker og agter. Jeg havde her Anledning til at anføre hvad Jean Paul siger om Afskeedtagen, og hvor han gjør et af sine sedvanlige dybe Blik ind i Qvindehiertet [...] Fremdeles hørte jeg nu, at Rein vilde erstatte dobbelt, hvad han blot havde tænkt at berøve os: at han blev hos os Søndagen over, og havde bedt sin Broder Majoren her om Eftermiddagen, da de Mandag skulde følges ad til Byen. Han kom ogsaa, skøndt seent, en stille, alvorlig, retskaffen og kiæk Mand, og endnu senere kom da vore Sidstventede, min Wilhelm og Motzfeldt. Her blev levende i Huset. Skriveren, som havde været i en Forretning, blev ikke lidet glad ved at see dem samlede, og end mere ved at høre Fader Reins Bestemmelse at unde os hele Gaarsdagen. Den var kold og stormende, og ikke som jeg havde ønsket vor Christian den til sit Indtog i Byen, dog skinnede Solen fra og til, og vist da han drog ind i Herrens Huus [...]

Vi spiste vort Smørrebrød og drak vor Punsch i al Stilhed. At Rein selv afskrev sin sidste Tale i Rigsforsamlingen for mig i Gaareftermiddag, og at den er mig saaledes endnu kiærere, hører ogsaa til, om ikke Dagens, saa Fortællingens Orden.

Kl. 3^{1/2}. Atter en Pause. Min kiære Wilhelm kom herind for at faae nogle af de Ting Skriveren havde faaet til Giennemlæsning, og sad her og gottede sig med. Han blev da siddende hos og snakkede, til vi skulde spise. Nu ere de ude at tage sig en Tour allemand [...] Tidlig tog Reinerne bort. Jeg sagde Dig Farvel med en Usandhed, gode Rein – dog, Du troede den vist heller ikke. For ey at tage den alvorlige vemodsfulde Afskeed sagde jeg: «Det er mueligt jeg kommer en Dag i denne Uge til Byen, og derfor siger jeg Dem intet langt Farvel.» – «Giør det, Moer Koren!» svarede han, og hans Tone og hans vaade Øyne sagde: Jeg veed du bedrager mig, og takker dig for det. Hans Haandtryk endnu i Carriolen gientog det. – I Morgen reyser den sieldne, agtværdige Motzfeldt. Han vinder alle Hierter, tager vor Kiærlighed og Agtelse med sig [...] Jeg har intet sagt Eder om de senere Dage paa Eidsvold, fordi I Alle faaer høre derom længe før, det veed jeg. Den sidste Middag var en høytidsfuld Dag. Man kunde kalde det en Forsoningsfest. Rundt om Bordet sloge de en Kiæde med deres Hænder, og sang, under mange Øynes strømmende Taare –

Afskeedssang til Rigsforsamlingen, 20 May 1814.

Om Fædrelandets Alter træde
Vi Norges Sønner Haand i Haand,
Og Norge seer med Moderglæde
Til hver som eyer Fædres Aand.
O, helligt er os hendes Navn,
Ømt sluttes hun i Sønners Favn.

Med ærligt og med enigt Hierte
Vi høre vil vor Moders Røst,
Og hvad hun moderlig os lærte,
Skal giæmmes troelig i vor Bryst.
Ja Haand i Haand og Favn i Favn
Vi signe vil vor Moders Navn.

Ogsaa denne hiertelige lille Sang var af min Egersøn, eller, som han selv kalder sig: den altiid færdige Rigsdagspoet [...]

Tirsdag 24de [...] Min Wilhelm har havt et Uheld, som gaaer ham nær til Hiertet. Hans Oppasser, et ham i lang Tiid saa hengivent Menneske, der forlod Kone og Børn for at følge med ham, blev først syg, og er nu blevet ganske forvirret i Hovedet. Den største Aarsag hertil er vel, at han før han blev frisk hørte, Christie skulde blive tilbage – hvad ogsaa var nær ved, da saa Mange vilde

have ham ind i Lov-Comitéen. – Foruden denne Skrappel har han sadt sig i Hovedet, at han har talt noget, hvorved han har gjort sig ulykkelig, og at der, om han ogsaa kommer tilbage til Bergen, [...] bier lutter Elendigheder paa ham [...] Hvad der gjør den gode Wilhelm mest ondt, er, at han skal komme tilbage til sin Familie i denne sørgelige Forfatning [...] Ja, der feylede meget lidet i, vi havde beholdt vor kiære Wilhelm her. At han gruede for det, kan jeg begribe, og ikke heller undres jeg over det, skjøndt det gjør mig ondt. En Bonde sagde til ham: Jeg voterer paa Dig, Skriver. – Aa ney, det maae du ikke. – Jo, det maae jeg, du lyt bli, jeg kan inte hielpe dig, for min Samvittigheds Skyld maae jeg votere paa dig. Alle vore Folk havde den samme ømme Samvittighed som den brave gamle Bondemand, og voterede paa den slemme Skriver, dog slap han denne Gang. Jeg har heller ikke Hierte til at ønske det anderledes. Det kunde jo ikke glæde os at see ham forstemt ved Længslen efter sit Bergen [...]

Torsdag 26de Han er forsvunden. Nu tog han bort Kl. 9, og alle tre de kiære Skrivere toge bort, men de to kommer tilbage, jeg veed ikke bestemt naar – han, Wilhelm allene kommer ikke mere tilbage denne Gang; men dog ahner det mig, han seer det gamle Hovind engang igien; og hvem veed, om han ikke lyt reyse til neste Rigsdag i Februar Maaned [...]

Fredag 27de [...] De mange Kammerherrers og Junkeres Tilblivelse paa Indtogsdagen, nedslaaer nok Enhver, som elsker den unge Konge, og haaber saa meget af ham, deriblandt ogsaa, at han skal fiærne Prunk og Ranglerie fra sig saa meget mueligt. Dette har sikkert ikke bidraget til at opmuntre Sverdrup. «Christian! hvi gjorde du os dette?» siger vi alle i vore Hierter. Mindst, finder vi, burde han ilet saaledes med dette Narrerie nu, da de der ikke vil ham vel, og som saa gridske lurere efter hver Leylighed til at sætte hans Handlinger i forhadet Lys, vist her faaer noget at holde sig ved, der i det mindste synes stærkere, end de Rørde hidtil sloge om sig med, og som saa ofte af de Ædle og Brave bleve slaaet dem af Haanden og itubrudte. At dette især maae smerte disse, er begribeligt. Jeg saae det ogsaa paa min Wilhelm [...]

Torsdag 2^{den} Veyret er herligt [...] Jeg skal først pakke ind, men det skal være gjort i en Hast, og saa, Elskede, gaaer det til Eder [...] Farvel, mit Hovind, for nogle Dage; og nu til Indpakningen [...]

Løvedag 4de [...] fra Christiansbye faaer I da see lidt fra mig igien [...] til Middag skal vi spise hos Sverdrups [...] «Men din Bestemmelse at tage til Økeren?» Tilintetgjorde min Ahnelse. Og hører nu, hvor rigtig den var. At see min Wilhelm igien engang endnu, veed I, drev mig til denne Snarreyse. Jeg maatte Fredagmorgen til Byen, thi det var som havde en Stemme sagt mig: Skal du see ham, saa forsøm ingen Tiid. – Nu tænkte jeg paa, hvor vanskeligt det vilde være mig at komme saa snart ud af min Ragnas Arme, og hvor langt bædre det var at tage lige hid til de elskede Barna mine her [Treschows] og blive i Roe paa Økeren de sidste Dage [...] jeg skyndte [...] mig op af Trapperne, og lige til den Dør, jeg var vant til at gaae ind af. Der saae grumme høylærdt ud – det var nemlig Forelæsnings-Sahlen. Jeg gik fra den ene af de mange Døre til den anden, alle vare lukte, ingen Lyde at fornæmme [...] saa kom min Catty saa iilfærdig og heed, og Syvald med hende. Husets Fader var i Aftenselskab, saamen hos Presidenten [...] Det var nok for Bergensernes Skyld, dette Selskab [...] Men min Forundring tænke I Eder, da jeg hørte hvordan Skiæbnen havde besluttet atter at sætte Wilhelms Bergens-Længsel paa Prøve. Istæden for at tage til sit roelige Hiem, skal han nu som Gesandt til Engelland.

Søndag 5te [...] Hele Formiddagen [igaar] var her Visitter. Allerførst Wilhelmen min, der ikke var glad i sin Bestemmelse, men fandt sig i den med christelig Taalmodighed.

Mandag 6te [...] tilbage, Pen, og fortæl smukt ordentligt hvad videre passerede siden Fredag Formidd. Det var da ved Visitterne vi atter skulde begynde. De vare mange og kiære. Min egen Rein var endnu i Byen, og kom, og blev flux lagt Arrest paa, dog tillode vi ham paa hans Æres Ord [...] at rygte sine Ærender i al Hast og være her igien til Midd. Da han gik, lagde han sin Stambog paa Bordet, som han har skrevet i, ak, saa inderlig sødt – men afskrive det kan jeg ikke [...] Min Catty havde buden til Middag saa mange hun i sin nuværende indknebnede Stilling, da hun savner alle sine Ting og neppe kan blive forsynet med

det allernødvendigste, kunde modtage [...] Sverdrups hele Familie, Lector Hersleb, Presidenten, Mariboos, Rein, som I har seet [...] Rein og Presidenten blev ikke til Aftens, da de før havde lovet sig til Wibes. Her blev politiseret i evindelig Tiid, men saa usigelig morsomt.

Løvedag bleve vi budne til Sverdrups til Middag. Og der havde vi det saa behageligt, som skulde vi været hiemme. En elskværdigere Familie skal man have ondt for at tænke sig, end sige finde. Manden kiender I Alle, og veed hvad for en høj Stjerne han i saa mange Aar har havt paa min Fortrinligheds Himmel. Konen vilde I Alle og maae alle gode Mennesker glædes ved at kiende. Et frommere Væsen kan ikke vandre paa Jorden, og hun er fast for den alt for from [...] Og nu de søde Børn, den idealsk vakre Michael, den lille diærve Canallie, William, der er lutter Ild og Flamme, og det lille venlige ikke aarsgamle Barn, Frederike, der er mindre smuk end Brødrene [...] men Venlighed og Glæden selv [...] Der var ingen hos Sverdrup uden vi og Hersleb, der ligesom hører til Familien. De boer ret peent, men meget indknebet. Alle Værelserne ere bitte smaae. Om Eftermiddagen kom først Kammerherreinde Bergh, siden hendes Gemahl, og bleve begge til Aftens. Det var en herlig Dag. Til dens Fuldstændighed hører endnu, at min elskede Wilhelm, der ogsaa Fredag Aften var en kort Stund hos os da han kom fra Kongen [...] sad saa længe mueligt hos os om Formiddagen, tog, da han gik, ikke rigtig Afskeed, fordi han halvvejs troede at komme saa tidlig fra Ladegaardsøen, at han kunde see indom Sverdrups (men han kom først ved Midnatstiid tilbage, og fortsatte øyeblikkelig sin Reyse til England, der dog maaskee ikke gaaer længere end til Schien). Jeg følte nok, det var et Farvel for lang Tiid [...]

Og er det paa *Økeren*, og den 7de Junj, jeg nu fortæller videre, siddende paa den store Spisesahl, med Ryggen imod den varmende Sol [...] *Mandagen* [...] havde jeg mine Børn saa meget for mig selv [...] mest gik Samtalen ud paa Politiken, især Giætninger, hvad den i Gaar ariverede engelske Gesandt fører i sit Skiold. See, da kom Fader Cappelen, Heiberg og Dajon, der Dagen før havde spist i Selskab med Gesandten, vidste for Resten intet om hans Ærinde, og ahnede ey noget Behageligt.

Det kan jeg dog imidlertiid ikke undlade at ahne; i det mindste at det ikke

ganske er det Modsatte, og heri har jeg min Treschow paa min Side. Det vil vel snart vise sig [...]

Onsdag 8de [...] (Økeren). Vel kom ikke min egen elskelige Treschow i Gaar, og ikke min egen Oberst, som jeg aldrig i Verden kalder andet end min Oberst, om han fik aldrig saa mange Ordener. De vare begge budne til Hofmarschallen i Selskab med den engelske Gesandt. Kongen var der ogsaa. Men en saare fornøvelig Dag havde vi dog, det er baade vist og sandt. Der var ingen Eneste, der forstyrrede Harmonien [...]

Hovind Fredag 10de Med let Hierte men tungt Hoved hilser jeg Eder igien Godmorgen fra mit kiære Hiem [...]

Søndag 12te Da der neppe bliver saa megen Roe for mig i lang Tiid som i denne Time – Mændene skiøtte sig selv inde i Stuen – vil jeg da see at opfylde lidt af hvad jeg har lovet til Fuldstændigelse af mine sidste Dages Ophold hos mine elskede Børn i Byen og paa Økeren. Søndag Formiddag tilbragte min Catty og jeg med at læse nogle Flyveblade af Baggesen: Skuddagen, Søndagen, Lille Søndagsaften – hvori vi saa gladeligen gienkiendte Ungdomsarbeydernes og Labyrinthens Digter. Et Par Breve fra Gratierne til ham, fra ham til Gratierne, havde især saa tryllende Stæder, at de lokkede Taare i mine Øyne, og ved min troefaste Cattys Side fik det en dobbelt Interesse for mig, for os Begge, da vore Følelser kunde udbryde som de mødtes. Vor Treschow maatte imellem laane os sit Øre, og laante os det villig. Anledningen til hine Breve, noget af den sødeste danske Poesie jeg har læst (selv Treschow tilstod det samme) er Opførelsen af et Skuespil, lille Ugelspeyl, paa det danske Theater Fastelavns Mandag. Dette Stykke skal være i højeste Grad usædeligt, og skal ved Spillet være blevet det end mere. Hvordan kan den nærværende Theater-Direction, hvordan kan Sædernes ivrigste Talsmand, Rahbek, tillade et saadant Skuespil opført? Sandelig, fortiaente ere de bittre Snært de faaer, hvoraf dog de fleste baade her og overalt i disse Blade rammer *Dagens Udgiver*. Er da Kbhvn. fra enhver Synspunkt siunken saa dybt? Ewalds, Holbergs og Wessels Billedstøtter vare Dagen efter Forestillingen behængte, tilslørede med sort Flor. De fra et af deres sidste Tilflugtsstæder bortskrækkede Gratie søger nu forvildede et Huslye, og Baggesen skal skaffe, og skaffer dem det. Det er Epistlernes Indhold, saa

rørende, vittigt og nydeligt behandlet og udført. Disse Lille-Søndagsaftner gav os en deylig store Søndags Morgen, det er vist og sandt. – Nu springer jeg lige fra den til Tirsdag Eftermidd. paa Økeren, da Sverdrup af et andet, jeg troer af Høst udgivet Blad: Dananora, forelæste os en Recension over Øhlenschl: Hugo von Rheinberg, der umuelig, herom vare vi alle enige, kunde være af nogen anden end den samme Baggesen. En vittigere Recension er vel aldrig skrevet, men vel heller aldrig en mere bidende. Bitterheden grændser til Ondskab, derved taber den med al sin Vittighed i Interesse, ligesom Giengangeren. Vel havde Recent. i det Hele ikke Uret; vel begriber jeg, at hvad man hos mangan Digter til Nød kunde oversee, maae paaankes strængt hos Hakon Jarls og Axel og Valborgs etc. – men sporer man at Dommeren *med Glæde* griber hver Anledning, de største og mindste om hverandre, til Gienstand for sine Sarcasmer, da seer man, Ondskab er hans Element, og at han med Velbehag pladsker mellem sine Bitterheder som Fisken, undsluppet af Garnet, mellem de forfriskende Vover, og harmes over et saadant Misforhold mellem Hoved og Hierte. – Til Qvægelse paa denne ufordøelige Føde læste Sverdrup siden min Egersøns *gienvakte Norge* høyt for os af mit Brev; og skiøndt I alle faaer see det i Tiden før her, skal det dog pryde mine Dagblade, der laaner saa meget fra denne Haand at smykke sig med [...]

Mandag 20de Saa drak vi da [igaar] for første Gang Caffé i Haven i Keglebanelysthuset [...] Det var en himmelsk Dag. For at krone den, bragte Posten mig et velsignet Brev fra min troe Wilhelm af 14. Junj, da han endnu opholdt sig i Christianssand, men hvert Øyeblik ventede den engelske Brig, der efter Gesandtens Løfte skulde føre ham og Følge til London. Gud være deres Ledsager og give sit bedste Held til deres vigtige Foretagende! Jeg var tilfreds jeg kunde faae dette Brev i vor gode Konges Hænder. Det bærer saa inderligt et Præg af Kiærlighed til ham og Veemod over hans og Landets mislige Stilling, at det maatte røre og glæde Christians Siæl; og i mangt et Hierte vilde han læse disse Følelser, laae de aabne for ham som et Brev. Giid jeg dog vidste, hvem den kiække martialske Dame er, som i Intelligsbl. ønsker, selv at kunne gaae med en Armée af sit Kiøn imod Svensken, om det kunde være Fødelandet til Gavn. For at slaae vilde jeg ikke følge hendes Fane; men for at opmuntre og ellers gjøre hvad der ellers stod i mine faa Kræfter, det vilde jeg med Glæde, saa længe jeg orkede,

for mit Norge, ak, og for mit evigelskede Danmark vilde jeg det med Glæde. Endnu er ikke Gunder arriveret fra Byen. Tiden har jeg heller ikke faaet læst – Posten kommer saa seent – der skal staae en lang Parlamentstale i, Norge angaaende [...]

Tirsdag 21de [...] Tiden læste jeg høyt for mit Selskab ved Theebordet i Gaar Morges – og Hr. Grey har, synes mig, *greyet for* sig som en Mand, og talt Norges Sag, som det en frie, rigtigfølende Britte egner og anstaaer. Hvo der haver Øre at høre med, den høre! [...]

Løverdag 25de – Der blev saadan Tiggen og Beden paa dem Alle, at jeg skulde læse Frejas Alter høyt for dem, og der hialp ingen Modsigelser. Lina sprang som en Kakkalak op efter Bogen, og de fik da leet Mætta si, de Alle, som ikke har læst eller hørt den før. Inden vi vidste det, var Klokken syv, og da var det for seent at gaae i Visiter, og endnu saa deyligt at sidde i Haven [...]

Julj.

Mandag 18. Der er endnu ikke tænkt alvorligt paa noget Barsel paa Økeren. I Gaar fik jeg Brev fra min hulde Ragna. Hun var, da hun skrev det, i Drøbak med begge sine Smaae, med Moer Huwald og Hanna M. – Paa mig, siger den Gode, skal det nu beroe, hvad Dag lille Wilhelm skal i Kirken. «Og Kongens Komme?» [til Hovind], ak! af det bliver intet denne Gang, og nu maaskee aldrig. Hegermann havde bedt Ragna sige mig, at som Sagerne nu staaer, bliver der, kan der intet blive ar dette Forehavende. Og hvordan staaer Sagerne? Det veed Gud vel allene, i det mindste veed kun han, hvordan Norges Sag skal komme til at staae. Men det er min stadige Trøst, at han ikke allene veed det, men *styrer* det [...]

[23] Økeren 29 Julj – 1814.

Med en Fortsættelse af den 27 tænkte jeg her at begynde; men nu er der saadan Giæring i mit Hoved, i mit hele Inderste, at jeg ikke veed at finde mindste Rede i mine Tanker. De staaer stille paa een Plæt; *kan* ikke gaae tilbage, frygter

for at gaae fremad. Dog ney! jeg vil ikke frygte, ikke forsage. Lever ikke Han, som seer hvad vor ædle Christian lider i disse ængstelige Dage, hvad alle, der fortæner hans Kiærlighed, lider med ham! O han lever, og lad alle magter, alle Helvedes Magter forene sig til det uskyldige Lands Undertrykkelse, Tilintetgjørelse, hvad er deres Magt mod hans? og skal vi synke – vi kan jo dog ikke synke dybere end i Graven –

Jeg kan ikke see mere, der staaer uophørlig Taare i mine Øyne. Og med dette ængstelige Hierte, med disse taarefulde Øyne skal jeg nu tænke paa min Pynt for at tage i Kirken med den lille Engel, den søde Wilhelm, og jeg skal, jeg bør, skiule hvordan det nager i Hiertet. Det tør blive lettere, det arme Hierte. I Dag faaer I neppe mere. Farvel.

Forsdag Løvedag 30. Var da min Frygt for at lægge Planer ugrundet? O, de gaaer allesammen istaae. Min Maja seer jeg ikke, ey hendes og mine Børn, ey hendes Pedro, ey hendes Dal, ey i Sommer seer jeg den og dem. Dog Maja, Du Dyrebare, Dig maae jeg see hos mig, kan jeg ikke endnu, kan jeg ikke i Sommer komme til Dig. Alle fraraade mig at reyse længere. Børnene kan ikke komme efter, det indseer jeg, og forlade dem og Hiemmet i saa lang Tiid, det siger mit Hierte mig høyer end alle Stemmer, det var umoderligt under de nærværende Omstændigheder.

Søndag Morgen sidste Julj Ney, nu seer jeg neppe min dyrebare Maja C i Sommer, i det mindste ikke saa snart. Jeg kan intet Sammenhængende skrive, Elskede! Fra mit Hovind, hvorhen jeg reyser i Nat, skal jeg stræbe at gientage det Forsømte. Nu kun: Jeg var hos vor kiære stakkels Sally i Aftes, da hun for et vredent Beens Skyld ikke kan komme nogensteds. Der kom Tankes Kudsk med 7 Heste. Tankes hele Huus er udrømmet af Frygt for den sig nærmende Fiende. Der er begynt paa at nedrive Husene om Fæstningen. Arme ædle Moer Tank! Kudsken græd naar han tænkte paa hendes Angst. Og hvorhen kunde han tye uden til sin Søster, sin kiæreste Veninde, sin Maja og min? –

[August]

[24] *Mandag 1ste August Hovind.*

Jeg tænkte paa at tage det her skrevne bort og begynde Heftet forfra, deels fordi det er fast ulæseligt, deels fordi det er saa afrevne Stumper. Men lad det kun staae. Det skildrer Eder i al sin Uorden bædre mit hele Inderste, end om jeg nu, da jeg er roeligere, forsøgte at gjøre Eder det begribeligt. «Er du nu virkelig roelig da? Moer Koren!» – Ja, mine Elskede! Det forekommer mig selv urimeligt, at jeg kan være det i saadan Grad. Ogsaa er det, som havde de kiære Børn og Husgesinde nu slet intet at frygte, da de har faaet mig tilbage. Om jeg gjør Ret i at prænte denne Tryghed i deres Hierter, spørger jeg mig ikke om, thi jeg kan jo ikke tillyve mig Følelser, jeg ikke har. Alt hvad jeg veed har jeg sagt dem, kun ikke de Rygter jeg hørte derinde om de canibalske Umenneskeligheder Kosakerne, der udgjør en Deel af Sverrigs Hielpetropper, skal have begaaet i det Land de skal stride for. For det første anseer jeg disse Rygter om ikke ganske for Fabler, dog for overdrevne, og for det andet var det grusomt at sætte dem i Skræk ved disse Fortællinger, om jeg end troede dem.

At jeg nu nogenlunde kan komme ind igien i Journaltonen, vil jeg stræbe at sætte mig ganske tilbage til den roelige 27. Da vi skulde gaae tilbords, kom et Bud fra min kiære Rikke med et hierteligt og veemodsfult Brev, og en lille peen Syepose. Jeg vidste nok, hun ikke vilde lade mig vente forgiæves efter et Par Ord fra hende paa denne Dag, da hun stedse har været hos mig i alle de Aar, vi kiende hinanden, og nu, da jeg skulde være saa længe fra hende. Til Lykke havde jeg mit Brev nesten færdigt, og tilføjede blot et Par takfulde og trøstende Linier. Da vi havde spist, og jeg faaet en lille Hvile her paa Sophaen, kørte min Jess mig op til Wilhelms-Minde med sin raske Vaillant. Der samledes vi Alle, drak Caffé og havde hver sine Sysler med. Mine var at fuldende Brevet det lange til min Lotta, da at fortælle Eder det videre om Dagen, og naar det var forbi, læse lidt for Børnene. Men saa var det ikke laget. Jeg skulde just slutte Lottabrevet, da saae vi en Vogn rulle ned ad Bakken, og kiendte deri Moer Chrystie med sine Børn, Capt: Blik og Lieut. Stenersen. Riis reed. Med dem [25] var den nye Præst, Heibrok, en stille midaldrende Mand, med intet Udmærket i sit Udvortes. Han lod til at sympathisere mest med Skriveren. I det mindste talte de meest sammen. Lille Ragna forærte mig en peen Pung, hvori var en Sølvmynt efter hendes Fader, en,

efter Præget og alle Tilstedeværendes Forsikring af de ældste Mynter vi kiender. – Caffen maatte for en Dag igien. Vi bleve der til vi havde spist Eftersvælg, og bleve paa Hiemveyen overfaldne af en Regnbyge, der nesten giennemblødte mig, dog da jeg strax fik byttet om, hindrede det mig ikke. Kl 11 toge Gierdrumfolket bort, og vidste de Melitaire af ingen Ting, men troede fuldt og fast paa en Vaabenstilstand: Tænker Eder da min Forundring over at see dem i fuld Marsch paa Indveyen Dagen efter. Jeg havde sovet lidet, var oppe Kl 4, dette og Varmen gjorde at jeg snart blev træt og søvning, og tog derfor ind paa Minne, en halv Miil fra Moe, bestilte Caffé om et Par Timer, og sov en Deel af de tre Timer bort, jeg hvilte der i den stærkeste Hede. Strax jeg var kommet forbi Skrimstadbakken saae jeg de Indmarscherende, og hørte de om Morgenen havde faaet Ordren. Blik fik jeg ikke tale med, da han var efter; men min gode kiære Steinar kom hen til mig ved Skrimstad, og med et rørt Hierte tog jeg Afsked med ham. Det var jo mueligt, vi aldrig saaes mere i dette Liv. Han skulde gaae med Transporten udover Øyeren. Gud være med ham og hans brave Kamerater, og sende os dem seyrende og *norske* tilbage! Jeg kunde ikke andet end glæde mig over den Raskhed, det Mod der hos Alle var saa umiskiendeligt. Paa det Sted under Aasen hvor jeg hvilte, var der en Vrimmel, og dog ingen Støy, ikke det overgivne Mod, det Vildskab, der blusser som Ild i tørt Straae, men det satte roelige Mandemod, den Munterhed, som efter mit Begreb egner Helten. Deres eneste Frygt var, at de ogsaa denne Gang skulde gaae forgiæves og ikke faae fat paa Svensken. Sandelig, det var Fædrelands Varme, det var Følelsen af den Menneskeretten tilføyede Uret der lyste af deres Øyne, røbede sig i alle deres Ord. «Gud *maae* være med os!» sagde en ung, vakker Mand. «Det er han vist, mine Børn!» giennemlede jeg; og jeg saae de troede stadigen derpaa som jeg. Med et hierteligt giensidigt Farvel skildtes vi ad. Under hele Marschen sang de, iblandt andre Viser Sagens til de sidst bortvandrede Bergenhusere. Imellem holdt jeg eller kiørte sagte for at høre dem; med Gulen leed ikke Trommen saa godt som jeg [26] Sangen, saa jeg tilsidst maatte skynde mig fra dem. Min Ragna fandt jeg saa velsignet rask og glad som altid i sin egen Moer Koren. Hendes Ludvig var hiemme, og beroeligede mig med at Tingene neppe vare saa farlige, som de saae ud til. En nye Fetter fandt jeg der, en ung Kahrs fra Bergen, hvis Fader er beslægtet med min Koren, det veed

jeg, men ikke hvor nær. Jeg leed ham godt, og han lod til ogsaa at synes ganske godt om sin nye Tante. Ungerne vare saa flinke. Ida er sød, det er sandt, og inderlig snild, som noget Barn i den Alder kan være det; men et sødere lille Væsen end min Wilhelm Adelsten kan ikke tænkes. Et deyligere Barn saae jeg i det mindste aldrig. Han er nesten for smuk for en Dreng –

Saa seent det var, maatte jeg have Caffé, det forstaaer sig. Meget senere end jeg kom min gode Moer Huwald. Mariboe læste den sidstudkomne Tiid for os. Den *har* I alle læst, derfor intet om den. Ak, I har alle læst eller hørt den med samme Veemod som jeg. Ædle Christian! – ja, tilvisse er, som du selv siger, din Stilling smertelig. –

Kl 4 *Fredag* Morgen var min Jess paa Økeren, men talte kun med Gunder. Han havde reyst hele Natten, var inde for at faae Korn, men fik saa godt som intet. Han havde tre kiære velsignede Breve til mig, men Gunder leverede dem til en Pige, som taus lagde dem ind i et Værelse, saa jeg først fik dem om Aftenen, først fik læst dem Løverdag Morgen. Fra vor Sally fik Ragna en Seddel strax jeg kom. Hendes Fod gjorde det umueligt at blive Fadder, dog haabede hun at komme til Økeren. Men Fredag var den endnu uslere. Hun kom ikke. Endnu een af Fadderne, min egen Hegerman kunde ey komme, og flere Indbudner bleve borte; dog, havde disse kommet, de andre vilde vi ikke savnet saadan, og den behagelige Dag vilde været endnu behageligere. Men een Erstatning fik jeg dog heel uventet for mit Savn. Min kiære Egersøn var der, var *saagar* Fadder. De andre Faddere vare: Moer Huwald, hendes Søster Mad: Pahr fra Drøbak, en ung, vakker, inderlig elskværdig Kone, mine i dobbelt Forstand ældste Sønner, Treschow og Schmidt, og deres og Eders Moer Koren. Det var en skrækkelig heed Dag. Min Catty og hendes Døttre spadserede op til Økeren, ligesaa Pavels, hans Marie, og Egersønnen, disse i den endnu stærkere Midd: Hede. Fader Treschow lod jeg Gunder kiøre til Kirken efter. Det er ret lang Vey fra Byen derop. Nu har I her hele Selskabet, der bestod af de her Nævnte, og min egen Hanna Moestue. Da der var ingen; vi generte os [27] for, afførte vi os vor Pynt strax vi kom hiem, Moer Huwald og jeg. Det gjorde saa godt i Heden at komme nogenlunde i de jævnlige Folder. Ved Bordet, hvor jeg sad mellem Treschow og Pavels, gik det frit og muntert og høytideligt til: thi Egersønnen sang og de Øvrige istemte Viser

passende til den Tiid, vi nu lever og aander i. Det lød fra Hiertet: Kun Hurraraabet havde ikke sin behørige Styrke, da der maae flere end fire Mænds Stemme til at udraabe det. – Klogere end før, fornægtede jeg mig saa godt jeg kunde, spiste kun een Portion Jordbæriis, i hvor qvægende den var i den Varme, og dog – men det hører til næste Dag. Eftermidd: tilbragte vi i den deylige Have, jeg i Lysthuset oppe i Træet, hvor de Øvrige kom og gik, men jeg beholdt min Plads. Ragna, det hulde Væsen, kun betænkt paa sine Giæsters Fornøjelse, lod sit Claveer flytte ud paa den vakre Terasse, min Catty spillede, flere sang, og det lød saa sødt op til mig i mit Træe. Pavels sad der ogsaa i det længste. De andre Mænd vare for dybt inde i Politiken til at tænke paa nogen anden Verdsens Ting, dog kom de tilsidst til os i Lysthuset, siden droge vi nærmere Claveret, og Aftenen gik som Dagen saa deyligt. Vi havde Alle «vor Sag til Gud hiemstilt» – og vare roelige. Men lidt mindre blev jeg det, da Spørgsmaalet: om jeg burde reyse videre frem eller vende tilbage, kom paa Bane, og de fleste Stemmer vare for det sidste, hvad endnu fik mere Overvægt, da Jess kom ind seent paa sin Natte-Hiemreyse, og bad mig tage hiem igien, og forestillede mig Umueligheden i at Børnene kunde komme efter. Det indsaae jeg, og det afgiorde det. Dog endnu var intet bestemt da Selskabet skildtes ad. Men tidlig lod jeg Gunder gaae til min Eggersøn, som reyste Løverdag morgen for at bede ham underrette Dig, Maja, Maja mi! herom, at Du ikke med Dine og mine Elskede forgiæves skulde aabne Eders Arme Mandag for at modtage os – Ak, nu, nu havde vi ey været langt fra Eder – lad mig ey tænke herpaa. Først i Morgen faaer Du det forstyrrede Brev, Elskelige, som jeg skrev i Gaar – Løverd: Morgen læste jeg da de ømhedaandende Breve fra min Maja, Sarathrina, Realf, og Frederik – i det sidste var nogle sønligdeylige Stropher til d:27 Julj, som I skal faae i dette Hefte. Ak, der opstod en nye Kamp i min Siæl da jeg havde læst og mens jeg læste dem. Den glade længselfulde Venten der saaledes blev skuffet! – Jeg blev saa syg da det leed opad Dagen. Med en smertelig Coliqv sad jeg længe taus og tænkte at cujonere den, thi vi sad saa godt i fortroelig Snak, min Ragna, den interessante Christiane Pahr [28] og jeg. Moer Huwald maatte tage tidlig til sit Hiem, Mariboe til Byen. Men tilsidst tog det Overhaand. En rasende Orkan, Storm, Regn, Lyn og Torden satte os alle i Bekymring for Moer Huwald, som vi vidste ude i det. Ragna var saa usigelig ængstelig for sin Moder, der reyste ganske allene. Ogsaa Mariboe var ude, var

nyelig reyst, og paa min Egersøn tænkte jeg. Det gik snart over. Solen skinnede klart, Luften var friskere; men mit Onde tog til. Stærke Gensiandraaber i Brændeviin døde dem. Jeg laae et Par Timer. Min gode Hanna kom op til mig (hun var kommet derud mens jeg laae) og bad mig saa hiertelig drikke et Par Glas Madera. Jeg gjorde det og fandt mig styrket, og var nede til Middag, hvor jeg dog drak mere end jeg spiste. Catty havde tænkt at komme op til Økeren med sin gamle Moder, som det er mig saa tungt, endnu ikke at have seet. Men hun fik ingen Hest. Det er nesten ikke mueligt at faae Skyds mere. Saa mat jeg var, maatte jeg see min Sally. Seent kom jeg did, fandt det kiære Barn liggende paa en Sopha, mattere og blegere end jeg nogen tiid har seet hende. Men hun blev oplivet ved de Øyeblikks Samtale med sin Moer Koren, og hendes Taare standsede. Da kom det sørgelige Budskab fra Tankes. Jeg søgte at sætte Mod i de kiære forsagte Mennesker, og det mislykkedes ikke ganske, og vilde lykkes bædre, havde jeg ikke sat der med nye Anfald af Smerter, der nødte mig til at afkorte det alt for korte Besøg. Men det var mig trøsteligt og hende, den Elskede, at vi havde seet og talt med hinanden. O Gud lade os Alle sees neste Gang i en gladere Stemning! – Jeg sov deyligt, stod frisk op Kl 5 1/2, og blev færm den hele Dag. Dette bevægede mig til, da Veyret var saa godt, at begynde Hiemveyen i Gaar Eftermidd: Min Ragna havde før jeg komt bestemt en Lysttour for os alle til Ladegaardsøen, hvor hendes Tante Pahr ikke havde været. Min stakkels Bolette Garben, som er blevet afskrækket og fraraadt Reysen til Frdstd, kom op til mig i Gaar Morges, og blev paa det giæstmilde Økeren hele Dagen. Ogsaa her maatte jeg opsøge alle mine Trøstegrunde, og Mariboe stod mig troelig bi. Heller ikke troer jeg hun har noget at frygte for *sin Tye*; men at hun er ængstelig for at see dets Indpakning og Flytning i paakommende Tilfælde, er ey at undres over. Hun bliver hos Rommelhofs indtil hun seer, om det er mueligt at faae giort Touren til sit gamle Hiem inden hun vender tilbage til det nye her. Jeg fik min Ragna overtalt til at udføre [29] sin lille Reyseplan, og giid de Kiære maae have fornøyet sig godt. Min Bolette fulgte med dem til Byen, og da gik jeg op og gjorde mig færdig til Hiemreysen, skiænkede Caffé for Mariboe, drak en halv Kop, og sad Kl 5 i Carriolen. – Jeg siger Eder intet om, hvor deyligt jeg havde det paa det deylige Økeren. Jeg har det stedse eensder. – Min Tak og Følelse af Eders Kiærighed

kiender I. Jeg maae blot fortælle, at Ragna havde pyntet mit Sovekammer med et rosenbekrandset Myrthetræe, som var en Geburtsdagsforæring til mig. Catty bragte mig et Par pene hvide Handsker, og et Par do graae fik jeg fra min Maja C. i det kiærlige Brev, og en Kappe syer min Sarathrina til mig, og alt dette hører endnu til den 27 Julj – Forsynet med Mad til en 14 Dags Reyse og en Flaske Madera, begav jeg mig da paa Hiemveyen. Det blæste lidt; min gode Mariboe frygtede, og jeg frygtede nesten selv, at Natten skulde blive kold; men det blev mildere og skønnere jo længere det leed paa Aftenen. Med et roeligere Hierte vilde det været mig et Sidestykke til den Hiemtour Sally og jeg forrige Sommer havde fra Dig, dyrebare Maja, den herlige Nat vi aldrig kan glæmme. Dog var der endnu noget som gjorde mig bekymret. Stakkels Gunder har siden Vaaren skrantet meget. Han var meget syg, det mærkede jeg, skøndt han ikke sagde et Ord om det. Jeg følte intet ondt uden en vedvarende Tørst. Mariboe bad mig saa hierteligt, ikke at drikke Mælk. Det gjorde jeg heller ikke, men holdt mig til min Flaske, som jeg nesten halvtømte paa de to første Stæder vi hvilede. Kl 10 kom vi til Moe. Da var jeg saa mat og træt, lagde mig derfor i al min Reysehabit, og bestilte Caffé til Kl halvet. Da stod jeg op, drak den, og fortsatte Reysen i herligt Maanskin i den blikstille Nat. Maanen blegnede mere og mere i Dagskiæret. Just som vi kom til det øverste af Giæstegruben, stod Solen op. Kl halvfire holdt jeg her uden for. Det vrimlede af Melitaire. Vi har 13 Mand indquarterede her, lutter Gulbrandsdøler, vakre, flinke, unge Gutter, der ere os som sendte fra Himlen, da jeg ikke veed, hvordan vi skulde faaet Høet ned uden dem. De arbeyder alle med saadan Glæde, ere modige og flinke, som Norges ægte Sønner alle –. Marthe Stuepige kom i Halvsøvne og lukte mig ind, men var saa forundret som glad over at see mig. Først i Aften havde de ventet mig. Jeg gik lige op og tilsengs ^[30] ikke fordi jeg var søvning, men fordi jeg ey saa tidlig vilde slaae Allarm i Huset, da jeg ingenting behøvede. Tilsidst faldt jeg i Søvn ved min Bog, og sov til kl 6, da jeg skyndte mig for at overraske Barna, som intet vidste om min Ankomst. Men Marie og Grethe havde faaet see Gunder, og saa var Hemmeligheden røbet, og de kom forenede op til mig de Kiære, saa jeg nær ikke var bleven paaklædt. Lina sov endnu og lille Kaja. I kan ey troe for Øyne Lina gjorde da Marie vaagnede hende og hun saae mig. «Moer da! ney Moer da!» gientog hun vist ti Gange, gneed Øynene, og troede hun drømte. Kaja reyste sig, saae stivt paa mig, sagde ikke et

Ord, og sov ind igien, uden at vide det mindste om nogetting da hun vaagnede for Alvor. Her blev en almindelig Glæde over min tidlige Hiemkomst. De kiære Børn vare blevne meget nedslagne da de hørte af Jess, at den Reyse de saa længe og inderlig havde glædet sig til, skulde gaae ind igien, og især da Aarsagen var saa sørgelig. Men nu de har mig, er alt godt, dog pakkede de lidt mismodige deres Tøy ud igien. Ney, jeg kunde ikke forsvart det, havde jeg reyst fra dem. «Gud velsigne Moer, som kom igien tilos!» sagde min stille Telja da hun saae mig, saa blidt og ømt. Min Jess kom ogsaa hid i Middagsstunden, men skal nu snart afsted. Skriveren kommer først hiem Onsdag. Den nye Fuldmægtig er ariveret. Han seer ikke morsom ud; men jeg vil ikke for tidlig fælde nogen Dom over ham[.]

Og nu har jeg sadt her den ganske Dag, paa en lille Omvandring i Haven nær, og et Par Timers Middagshvile. Jeg maatte have giort Eder Regnskab, Dyrebare, for alle disse Dage. Nu er Kl 6, og jeg maae ind til Ungerne, som jeg ikke har faaet udsnakket med om min afbrudte Reyse. Men først min hierteligste Lykønskning til denne Deres Fødselsdag, bedste Pavels, som jeg i Fredags tænkte med Børnene at tilbringe en Deel af hos Dem paa vor Drammens Tour. Gud skee Lov, De har faaet deres Marie og de Smaae hiem igien, alle friske! Og endnu engang Gud Skee Lov, at de kom inden disse Uroeligheder udbrød. Det gjør Dem Dagen tidobbelt kiær. Oplev den ofte, gode Pavels, og Aar for Aar gladere! Fred være med Dem, og uden om Dem, som i Deres Hierte! Fred med os Alle, med vort Norge!!!

[31] *Tirsd:2* Jeg er ret saa ængstelig, mine Elskede! I Formiddag kom Jomfr: Bierk og Jensen fra Nannestad, den første for at tage herfra til Gierdrum, hvor hendes Forlovede, Lieut: Piro ligger, for endnu engang at sige ham Farvel. Det er saare uvist, om hun fandt ham der endnu, da alle Melitaire heromkring ere brudte op. Hun og Jomfr: Jensen bad saa inderlig, Marie skulde følge med dem, og sandsynlig har de været ude i det styrtende Regn, der nu vel er sagtnet; men Tordenen ruller, og jeg frygter et Uveyr skal bryde løst. Gud give jeg havde hende hiemme! Presidenten kom her i Eftermidd:, og nu kom ogsaa min Jess, der skal strax afsted igien til Eidsvold for at tale med Leganger. Alt er i Bevægelse, endogsaa vor Naboe Ritmester Holk, som 1808 og 9 blev liggende roelig. Der

siges, Fienden er brudt ind fra flere Kanter. Usandsynligt er det desværre ikke. Vore snilde Guldbrandsdøler gik nu for et Øyeblik siden. Alt er i Uroe og Giæring, Naturen ogsaa. Det forekommer mig saa besynderligt at jeg sidder roelig med mit Strikketøy eller her og skriver til Eder, at alle Sysler gaaer sin sædvanlige Gang, imedens saa vigtige, os alle saa viktige Ting foregaaer om os. Gud være lovet for vi kan være saa roelige. Ak, men glæde sig ved denne Roe kan man dog ikke, selv om man vidste sikkert den ey skulde forstyrres, naar man veed saa Mange for hvem Roeligheden flyer – saa Mange, der gaaer Døden i møde. Maaskee maae ogsaa min eneste Søn snart følge de Øvrige i Kampen. Gud styrke mig da, og hans Grethe, og hans Fader og Søstre, os Alle! Men jeg veed, jeg skal tænke mig selv i det Øyeblik jeg seer ham forlade vore Arme: Han er mere Norges Søn end din – O, kunde min og hans Grethe kun udholde Afskeden! Hun er ikke frisk i Dag. Bleg og stille gaaer hun og smiler hver Gang jeg seer paa hende. – Giid jeg havde min Marie hiemme igien, og at det var i Morgen, saa kom min Koren. Jeg vil lægge dette hen – jeg lægger strax alting hen hvad jeg tager fat paa i denne Stund. Solen smiler, Himlen er opklaret – O alt vil opklares.

[32] *Torsd: 4.* Min Marie kom rask og uden at have mærket en Regndraabe, tilbage da det allerede var mørkt. Men lidt nedstemt var hun, og hendes Følge, Marie B: især, endnu mere. Det arme Barn er syg baade paa Siæl og Legeme. Hendes Forlovelse med Piro skal ikke være bekiendt; men den er det dog vist langt mere, end den bliver det ved disse Blade. Hendes Sorg har meer end een Grund. Faderen, hvis Øyesteen dette gode, ømme, eneste Barn er, har ugiærne samtykket i denne Forbindelse; det havde jeg i hans Sted vel ogsaa; men nu da hendes Kummer har aftvunget ham Samtykket, da han ikke kan forandre Tingene, giid han nu kunde skiule sin Græmmelse. Men det frygter jeg, han ikke kan. Og hvordan skal det stakkels Barn, opdraget i Kiærligheds og Lykkens Skiød, hidtil ukiendt med enhver Livets Kummer, udholde alle de haarde Stød paa engang? Neppe veed jeg, hvem der er mest beklagelseværdig, Datteren eller de lidende Forældre. Gud styrke dem, Forældrene og hende! Det var skrækkeligt skulde de see deres eneste Glæde gaae tilgrunde, men skrækkeligere endnu, skulde de troe selv at have bidraget dertil ved ikke at vise hende den uendelige Skaansel, hendes Forfatning kræver, da Siæl og Legeme er lige svag – Han kom, den gode, men

alvorlige Fader, uroelig over hans Maries Udeblivelse, det saae man han var, skøndt han ey lod sig mærke med det; Kummeren laae paa hans Ansigt. Han seer ti Aar ældre ud end før. Havde han ikke saa øyensynlig undgaaet Anledning til at tale om sit Barn, vilde jeg sagt ham hvad der ligger mig paa Hiertet. Nu taug jeg, og bad blot, hun maatte komme snart hid igien, og blive her en Tiid, og det lovede han. Ved flere Leyligheder, men især ved denne, har jeg lært at kiende Jomfr: Jensen som en meget fornuftig, en hiertelig deeltagende Pige. Gud skee Lov hun er om den stakkels Marie. Alle Forældre, som kun har et eneste Barn, burde sørge for, at dette tidlig fik jævnaldrende Selskab. Hvert Menneske troer jeg maae have nogen af sin Art om sig, Barnet fremfor alle. Marie Bierk, opvoxet imellem lutter Ældre, tildeels Gamle, har aldrig været Barn. Ak! blot det, at denne salige Alders Glæder derved gaaer forlorne, var et uerstatteligt Tab; men paa det hele Liv har det en, som oftest sørgelig, og aldrig god Indflydelse –

Presidenten gav sig denne Gang usædvanlig Roe hos os. Han tog herfra Kl henimod 2. Bierkes blev til over 6, da gik ogsaa Fader Mørk, som kom for at hilse paa Presidenten, men kom for seent. Skriveren mødte de Bortreysende. Gud skee Lov at jeg nu har ham [33] hiemme, skøndt han hver Dag nesten maae bort; men naar han ikke bliver borte flere Dage i Træk, synes jeg ikke han er borte. Jess er nu ogsaa galopperet afsted. I Eidsvold havde baade han og Skriveren hørt, at der ved Slaget paa Vinger skal være faldet af Vore en Capit:, hvis Navn man ikke ere enige om, og 5 Mand. Min fordums Stuepige, Anne, er utrøstelig. Hun er overbevist om hendes Mand er mellem de Faldne. Den Nat før Slaget, vaagnede hun ved en lille Hunds Giøen og Tuden, der ikke ophørte, og hendes lille Wilhelm vaagnede, satte sig paa Knæ i Sengen, vreed Hænderne og jamrede sig. Dette sidste lader sig godt forklaret: Barnet er blevet bange for Hundens Tuden og Moderens Angst; og muelig har Hunden hørt Larm udenfor, det er ligesaa Sandsynligt. Men da Dagen efter Tidenden om det forefaldne Slag kom, maae man tilgive den arme Kone, om hun i hine Ting seer Varsler for sin Amunds Død. Jeg føler, jeg i lignende Tilfælde ikke vilde været stærkere, om I vil, klogere, end min gamle Anne. Børnene vil gaae over og see til hende. Hun er meget syg. – Kari, min flinke Naboekone som I Alle kiender af disse Blade, bliver sin Charakter troe. Da Dragunerne droge afsted i Dag, Ritmesteren nedslagen,

Lieutenanten German overgiven, Folkene syngende, saae hun længe efter dem, vendte sig derpaa til de Grædende og Forsagte omkring sig, og sagde: «Vist nok kommer de ikke alle tilbage som nu gaaer og er gaaet bort (hendes tre Sønner er atter mellem disse) men Gud lade dem vi seer igien vende tilbage med Seyeren, og bringe Landet Fred, saa bør vi ikke sørge i hvordan det ellers gaaer.» –

Kl 4 Jeg fik intet med Posten, uden et ubetydeligt brev fra stakkels Nella Bork som er sygelig. Efter Tiden er intet egentligt Slag forefalden ved Fhld, som Rygtet gik. At vore Forposter overalt ere tilbagetrængte er alt hvad vi seer, og det er ikke behageligt. Atter i Gaar og en Deel af Natten er hørt stærk Kanonade fra Vingerkanten. Jeg vidste, der intet Majabrev kunde komme i Dag, og dog saae jeg alt igiennem hvad Postvædsken indeholdt, og troede først da den var tom, at der intet var. Skal jeg nu vente lange 8 Dage? – Jeg er ikke vel tilmode, og uvis om, hvad jeg skal foretage mig. Nu erindrer jeg, [34] at I endnu ikke har faaet de vakre Stropher her, min kiære Egersøn skrev den 27 Julj til sin Moer Koren, og derved sankede gloende Kul paa hendes Hoved, som saa umoderlig glæmte at hende den 27 *May* var fød en Søn. Her da det lovede lille Vers.

Med Fryd og Tak til Gud du seer tilbage
Paa et Halvhundred Aars henrundne Dage.
Som klare stille Strøm dit Liv randt blidelig,
Thi Overmaal af Fryd gav Gud og Hiertet dig.

End Tidens Strøm saa blidt for dig hendirer
Imellem saligt Haab og Dyre Minder,
Og Glædens Roser blomstre ved dens Bred
Indtil den taber sig i Gud og Evighed.

Ja, med Fryd og Tak til Gud seer jeg tilbage paa de mange svundne Aar. Selv de bittreste Øyeblik i disse blev en Kilde til Glæder, der blomstre her, og bærer Frugter i Evigheden. Og skulde jeg da ikke see frygtesløs giennem min Fremtiid, den vorde kort eller lang, ind i den *uendelige* Fremtiid?

Løverdag 6 I Gaar gjorde jeg mine Breve til min Maja, til vor Sarathrina og Realf færdige, og har nu ogsaa skrevet til min Ragna et langt Brev. Inden jeg sluttede det, fik vi en nøyagtig Efterretning om det første Slag ved Vinger, som

man skulde troe var sandfærdig, da den blev fortalt af en Underofficer som kom lige derfra og skulde hente Medicin til Sygehuset. I det 6 Timers hede Slag anfaldt Fienden tre Gange, og blev hver Gang drevet tilbage, den sidste Gang en halv Miil ind i deres eget troeløse Land. Ingen Offer er faldt, kun 4 Mand dræbtes, 24 bleve saarede. *Kun fire Mand!* Hver Blodsdraabe de udgiød for Frihed og Fædreland, var helligt, og vil brænde hedt paa de Grummes Hierter, som var Skyld i, de flød, som maaskee skal være Skyld i flere Tusindes Blod vil komme til at flyde. –

Unge Bull er kommet hid fra Toten. Gud skee Lov, min gode Lotta er frisk igien. Jeg har maaske ikke sagt Eder, at hun var blevet giennemvaad paa en Vandtour til sine Børn i et haardt Veyr, og havde derved faaet Gigt i Arme og Hænder, saa hun neppe kunde røre dem. Det fortalte hendes Lawson da han var her. Ligesaa lidt han, som nu Jens Bull i Dag, ventede at finde mig her. Lotta troer mig endnu i Gammen og Glæde i Majadalen – Fra min Rikke havde jeg et lille Brev i Gaar. Hun gaaer endnu paa Benene, og er usædvanlig rask.

[35] *Søndag 7* Hele Huset har gaaet omkring, upaaklædt, for at alle skulde glæde sig med mig, skulde takke Gud med mig for vore brave Krigeres første Seyer – Ak! hvor ønskede jeg Eder nu samlede trindt om mig, I Elskede, at I kunde glæde Eder med mig. I Christiania veed I allerede nu, hvad den snilde Reich meldte mig tidlig i Dag: hvor aldeles Fienden er slaget paa Martram-Sletten ved Vinger. Hans hele Feldteqvipage er tagen. Faldne og Fangne ere Mange. Ogsaa af Vore ere vel Mange død Heltedøden. Detaillert vides endnu ikke. Men deres Blod flød ikke for intet: «Held og Hæder spirer af det Blod, de saa freydig ofred for Efterslegten» – de arme Svenske! af deres spirer, om ey Skam og Skiændsel, dog ingen Frugter for Efterslegten. Jeg har sendt det Glædens Budskab til Naboerne Mørk og Walbohm, jeg har ladet Gutter og Genter bringe det til hele Naboeskabet heromkring, først til min kiække Kari, hvis Broder, den gamle, ligesaa brave Christopher, tjæner hos os, har været her i mange Aar, og bliver til sin Dødsdag. «Takket være den højeste Gud!» sagde han med foldede Hænder, da jeg læste Brevet for ham – Hvor længselsfulde seer vi nu Posten imøde. Vel tør jeg ey troe Rygterne, som siger en ligesaa afgjort Seyer er vundet ved Fhld. Ja, skulde end Efterretningerne derfra lyde mindre ønskelige, dog har

dette styrket vort Mod, og skal holde Ligevægten mod det ey fuldt saa Glædelige.

Mandag 8 At jeg i *i Dag* er beklemmt om Hiertet, undres mig ikke. Efterretningerne fra Byen i Gaar vare heller ikke af den Natur, at de kunde vedligeholde de Følelser I seer herovenfor. «Loven er ærlig, men Holden besværlig.» – er et sandt Ordsprog. Jeg vilde, sagde jeg, lægge de gode Tidender, jeg havde hørt, i Vægtskaalen mod de mindre gode, jeg kunde faae at høre. Det gjorde jeg ogsaa. I Gaar var der nogenlunde Balance, men i Dag vil det Sørgelige saa giærne faae Overvægten. – *Tiden* sagde os, som altid, kun lidet og ufuldstændigt om det Forefaldne. Lidt mere sagde mig et Brev fra min troe, vel bekymrede, men ikke modløse Catty, og Meget mere et andet, fra min stakkels Bolette, hvis, jeg haaber overdrevne, Angst, man maae tilgive, ja, ikke engang kan forundres over, naar man tænker paa, at hendes Børn, de elskelige Haabefulde, ere i den blodige Striid, og at hendes hele lille Eyendom maaskee i dette Øyeblik er Fiendens Bytte. Paa den Kant, ved Fhld og Frstd; [36] seer det ængsteligt ud. Der har Fienden sin meste Styrke, og did drager ogsaa vor Hovedstyrke. Gud den Retfærdige drage med dem, og lægge Kraft i deres Arme, som han har lagt Mod i deres Hierter! Bolette skriver, at vor Konge har gjort sit Testamente, og vil selv drage i Spidsen for sin Hær. O, vel veed jeg, at Gud, hans, vor Gud, er med ham, vaager ogsaa der over hans dyrebare Liv; men denne Vished er dog ikke istand til at døve Ængstelsen i mit Bryst. Jeg synes hele Nationen maae, bør raabe til ham: «Christian, du skylder os, ikke at vove dit Liv! Du har kun dette Ene, og udslukker en Kugle det, ak, da vandrer dit arme, forladte, faderløse Folk i Mørke!» –

Inden i Cattys Brev laae det en lille Sæddel fra vor Maja C. Ak, den saarede mig inderlig. Hun har skrevet den i sit Hiertes Glæde da hun talte Timerne til vor Ankomst i hendes Dal – –

Med unge Bull, som gik til Byen i Dag, skrev jeg til min C. T: og Bolette, meddelte dem de behagelige Efterretninger fra Vinger, satte, saa godt jeg kunde, Mod i den forsagte B: – I Dag vilde dette lykkedes mig endnu mindre. – Min Jess kom i Aftes. Han brænder efter^{af} Begiærlighed efter at komme i Virksomhed. Det er saa naturligt. Ak, jeg pønser og tænker jo selv ikke paa andet end om det ikke er nogen Maade, hvorpaa jeg kunde gjøre noget for mit fortrængte Land. Hvad

maae da ikke den varme, raske, norske Yngling føle! – I Gaar, da jeg var saa glad, foretog jeg mig at omarbejde min Sang, bestemt engang at synges her ved Kongens Besøg paa Hovind. Mine Venner har fundet sig mindre tilfreds med den, end Digtet til Kongen, og Egersønnen bestemt sagt hvad han fandt burde forandres. Ikke allene disse Vink har jeg fulgt, men nesten ganske forandret den. Da jeg ikke har noget bædre at give Eder her, mine Elskede, og det maaske kan livne mig selv lidt op, vil jeg afskrive baade denne Sang her, og Digtet til Kongen. Ak, maaskee han aldrig seer det! Saa skal det dog staae i disse Blade, for saa længe de lever blandt mine Kiære, at vidne om mit takfulde Hiertes Følelser for ham, som ofrede os sin Roe, sit hele Liv, sit Alt – Jeg seer saa lidet. Mine Øyne staaer stedse fulde af Taare, men de falder ikke. Luften er mørk. Vilde dog Regnen udeblive til jeg havde bragt Wilhelm sin Geburtsdagsgave – De Lykkelige, som hviler saa sødt! Nu gaaer jeg til dem med mine Blomster. Ingen af Rosentræerne blomstrer i Sommer paa Graven. [37] Men nu er den smykket, den stille Seng, med alle de Slags Blomster Haven har. Marie og Grethe pyntede den. Af Dine Spiretræer, dyrebare Maja C, bragte vi et rigt Offer. Den kolde, raae, høstlige Vind forbød os at blive der længe; og skøndt vi bad Jess Farvel før vi gik, skyndte dog Grethe sig hiem i Haab om at finde ham endnu, og bedrog sig ikke. Nu først reyser han, for første Gang at forrette et ^{Slags} Melitairtjeneste, ved i Nat at holde Vagt over 300 fra Vinger ventede svenske Fanger, der skal indquarteres i Ullensager Kirke, og transporteres til Kongsberg. –

Til Christian Frederik.
Naar Fædrelandets Stemme lyder:
«Op, Søn, rust Dig til Retfærds Striid!»
Og Manden freydig iler did,
Hvor Pligt og Hiertets Stemme byder,
Da synker Qvindens svage Arm,
Mens Veemodsblik paa Helten hviler;
Dog giennem sine Taare smiler
Hun dobbelt Kraft i Mandens Barm.

Og som hiin Oldtids ædle Qvinde
Ømt trykte til det knuste Bryst
Sin sidste Søn, sin sidste Trøst,
Og bad: «Ved dine Brødres Minde,

Hav Medynk med din Moder, Søn.
Og døe!» – saa Norges Dotter skuer,
Naar Fare Fædrelandet truer,
I sin kun Fædrelandets Søn.

Og om den høye Ild ey brændte
Før reen og hellig i hvert Bryst,
O Christian! dit Blik, du Røst,
Dit Hierte og din Aand den tændte.
Hver Mands, hver Ynglings Hierte slaaer
– Saa sandt det slaaer for Norges Lykke –
For dig – og ingen Byrder trykke,
Fast Klippens Søn som Klippens Staaer.

Saa ømt, saa ædelt har du bundet
Dig fast til det forladte Land,
Huldsalig ædle Christian!
Sin Skytsaand det i dig har fundet.
[38] Dig lønne Kongers Konge, Gud,
Paa hvem du barnlig troer og haaber!
Med Dig, for dig vi ham anraaber,
Og lyde hans i dine Bud.

Sang.

Naar Ønske med Haab gaaer Haand i Haand,
Og fjærneste Fare ey truer,
Omslynget af Trygheds og Glædens Baand,
Med Mod vi i Fremtiden skuer.
Ey ahnende Fare og Trængsels Tiid,
Vi sætte til uprøvet Kraft vor Liid.

Men mørknes den skyefrie Himmels brat,
Og Uveyret over os hviler,
Da giælder det, at vi i Mulm og Nat
Om Rædning og Hielp ey fortvivler,
Da giælder det, om vor Forenings Baand
Er knyttet med Troefasthedens stærke Haand.

O Nora! brudt er den milde Fred,
Der som dine Field dig omgiærded.
Dog, som var han længst til Kamp bered,
Saa stander din Søn uforfærdet;
Før han seer vanæret dit Modernavn,
Han iler med Glæde i Dødens Favn.

Ey Trudsler kue hans faste Mod,

Ved List det ey kogles i Dvale;
For Friehed rinder saa let han Blod,
som Bækken giennem hans Dale:
Men Bækken liig, der hver Dæmning brød,
Hans Frieheds Tab er ham tusindfold Død.

Frygt ikke, Nora! See Retfærds Gud
Dig har end een Skytsengels givet,
Som frygtløs følger sit Hiertes Bud,
Som elsker dig mere end Livet.
Høyt jubler i hedeste Slag hver Mand:
«For Norge! for Friehed! for Christian!

---

[39] *Onsdag 10* I hvor lidet jeg troer og vil troe paa Rygter; i hvor overdrevne, tildels urimelige de ere, vi nu uophørlig hiemsøges med, saa kan jeg dog ikke for, at du gør mit Hierte beklæmt. Nogen Grund maae de dog have, de sørgelige, skrækkelige Rygter, og det maae saa meget mere formodes, som hvad vi sidst saae af Tiden og hørte fra Byen hænger sammen dermed. O Gud, den Ængstelse, hvormed jeg venter Posten i Morgen, kan jeg kun sammenligne med den jeg har følt naar mine fraværende Børn vare syge, naar jeg vidste de vare det, ahnede deres Fare, og ikke kunde komme til dem. O evige Gud! lad min Frygt være ugrundet! Styrk mit Haab, og i hvordan det er og skal blive, styrk min Troe til dig, at jeg i Nødens haardeste Stund, skal den ramme, ikke maae fortvivle om din Faderkiærlighed, din Visdom, din Barmhiertighed! –

Det mørke, idelige Regnveyr, der er saa nedslaaende for Landmandens Forhaabninger, bidrager ogsaa sit til den Stemning hvori nesten alle Mennesker ere. Der er Øyeblik – men Gud være lovet, kun Øyeblik – da den skrækkelige Tanke stiger op i min Siæl: at alt skal forene sig til Norges Ødelæggelse. Men det er kun her paa disse Blade mit Mismod udtømmes. Vel har jeg ikke mere det *stadige* Mod som før, dog stiger det imellem, og da søger jeg at utbrede Trøst og Opmuntring i min lille Kreds – thi forsager jeg, forsager Alle – og synker det igien, klager jeg ikke, mistrøster ikke, men gaaer herind i mit stille Kammer og udøser mit Hierte for Gud og Eder, mine fraværende Elskte! og som oftest bliver det da lettere. – Nu i Morgenstunden læste jeg for Børnene gamle Nordahl Bruns Tale paa første Pintsedag. Ak, den er saa fuld af Haab og Tiliid og blide Udsigter for Norges lykkelige Fremtiid. Jeg kunde neppe see med de taaredunkle Øyne,

neppe faae Ordene frem fra det sammenpræssede Hierte, som de faldt saa tungt paa. Gamle Nordahl, skal du see dine stolte Forhaabninger tilintetgjorde, skal du see dit elskede Norge undergaae, da vil ogsaa du gaae under, da vil det 70 Aars Hierte briste. Vel dig, om det kan det, om de skiøre Livets Baand sønderrives i det Øyeblik Friheden lægges i Lænker – Vel da hver den, som kan gaae over til den evige Friheds Land! –

[40] – En nye Skrækpost! Melin er her. Han har talt med en Deel hjemvandrende Hedemarkinger. Svensken seyrer overalt. 800 Mand have været fangne, ere løsgivne af den ædelmodige Fiende, der ansaae dem som sine Egne, og efter at have taget dem i Eed, ikke at tiæne mere mod Sverrig, lod dem gaae hiem i Fred at besørge deres Agerbrug og Husvæsen – Den Satans List, den Slangesmiger tør bidrage mere til hans skiændige Seyer end hans Legioners Sværd. Jeg har en stærk Feberrystelse efter den anden, saa jeg knap kan holde Pennen. Ney, nu gruer jeg ikke mere for Postens komme. Den kan intet værre bringe, og den værste Vished kan ikke være værre end denne frygtelge Spænding, som neppe er at udholde.

Torsdag 11. Jeg er ret syg, og har havt en slem Febernatt. Det undres mig ikke. I den Ængstelse jeg gaaer, kan det ikke være anderledes. Min Koren, der saa giærne jævner og mildner det ujævne og bittere i Verden, kom i Morges før jeg stod op og fortalte at et Rygte havde ladet os vinde et afgjørende Slag ved Onstadsund. Saa ganske sandsynligt er det ikke, og ligesaalidt som jeg *vil* troe de slemme, *tør* jeg troe de gode Rygter. I Dag vil vi vel faae Sandheden at vide. Jeg vil væbne mig med al den Styrke jeg har. Den er liden, mindre synes jeg end nogensinde. Min Jess, som kom her i Gaar Middags – han har heller ingen Roe noget Steds – vil nu ride til Ullensgr for at see hvad Posten bringer, og er det – ak, jeg tør ikke sige Glædeligt, kun Trøsteligt – kommer han strax tilbage. O Gud! maatte han dog komme! –

I Gaar Eftermidd: tog min kiære Grethe hiem. Lina fulgte hende. Her blev saa øde efter dem, og det mørke sørgelige Veyr gjorde det end ødere. De bleve vist giennemblødte, de kiære Børn. Men de ere begge saa raske, at de med Guds Hielp ikke har ondt af det. – Min Marie plages i denne Tiid jævnlig af Smerte i det halve Hoved; i Øre og Tænder. Det er vel Forkiølelse hun har paadraget sig

ved sin moderlige Omsorg for alle hendes Smaaedyr. Men hun er lige bliid, lige flittig. Der lider vel ikke mange Hierter mere ved det nærværende Sørgelige, end dette for alt i Naturen aandende saa *ømme* og kiærlighedsfulde Hierte; men stillere lider vist heller intet. Hun kan vel fortæene sit Navn *Marie*, den elskelige blandt Qvinderne.

---

[41] – Jess kom ikke, thi Posten bragte intet Trøsteligt. Frstd er virkelig, ikke indtaget, men overgivet. Ved de første Rygter om det Indtagelse i saa kort Tiid, sagde Skriveren: «det er umueligt, hvis her ikke har været Forræderie med i Spillet» – og at der har det, bekræftes paa alle Maader. Man nævner endog to store Mænd, som Forræderne. O, vist maae min ædle Treschow have seet ret, at der ligger et Hang til Grusomhed i mit Inderste: thi det føler jeg bestemt, at jeg kunde taale at see, ja jeg troer, selv være behielpelig til at faae Forræderne hængte i den højeste Gallie. En Fader- en Modermorder er ikke et saa skrækkeligt Uhyre som et Lands, sit *Fædrelands* Forræder. Dog, deres Straf vil ikke udeblive. Jeg begriber mig alt mindre og mindre selv. Siden denne Efterretning er blevet Vished, er jeg langt mindre ængstelig end før. – Arme min Bolette! Dog Gud skee Lov hun ikke var der selv i denne Angstens, Forbittrelsens Stund – thi Vee det Hierte, som her ikke forbittres! –

Mueligt er det dog vel, at den ædelmodige Seyerherre, saa *øm* for det Riges Undersaattere han allerede betrakter som sine, kan have Respect for private Eyendomme. Endnu engang Gud skee Lov at min gode Bolette selv er i Sikkerhed, og han den Alstærke og Gode holde sin Haand over hendes brave, elskelige Sønner, saa kan hiint Tab, om hun har tabt alt, forsmertes. Det ækle svenske Vaas i Tiden udholder jeg ikke at læse. – Jeg fik intet Brev fra byen; men jeg venter Breve med J: Bull i Morgen, maaskee i Aften. Min Maja var forbered paa min Udeblivelse fra hun hørte, Krigen var brudt ud. Hun er nu beskæftiget med sin elskede *fromme* Søster Tank, og al den anden kiære, skiøndt sørgelige Indquartering. Jeg frygtede for et Klagebrev; men det har styrket og husvalet mig, det kiære Brev, som aander foruden Kiærlighed som stedse, Haab om en lysere Fremtiid.

[42] *Fredag 12.* I Nat kom Bull. Han bragte mig et lille Brev fra min T, begyndt

og endt med to enkelte Linier fra hans og min Catty, og et længere fra Moer Garben. Dette sidste frygtede jeg nesten for at aabne, da jeg maatte vente det meget sørgmodigt: Men see! det var skrevet med langt mere Fatning og Roelighed end hendes Forrige. Ja vel er Resignation hvad vi nu især maae beflitte os paa. Dette Brev var af 8, T.s af 9 d: M: Senere er Affairen ved Onstad Sund forefaldt, som nu ikke mere kan omtvivles, da den er bekiendtgjort i Tiden, hvor Bull har læst Beretningen, ganske overensstemmende med Rygtet vi her har hørt. Ingen tvivler mere om at det er ved Forræderie Frstd er overgivet. Det lader som dette Uheld har gjort Gemytterne, i det mindste Krigernes, mere forbittrede end forsagte. O, hvor ofte har Mennesket Anledning til at sige med^{som} Joseph til sine troeløse Brødre: «I tænkte at gjøre det ondt med mig, men Herren min Gud har gjordt det Onde til Gode for mig» – Hvem veed, om ikke ogsaa her dette kan blive Tilfældet? –

Da det er paa den sidste Side af Heftet, vil jeg ikke udlade mig med mine Tanker og Følelser ved at giennemlæse min ædle Treschows Brev. Jeg besvarer det maaskee inden dette kan blive indsendt. Nu vil jeg blot sige Eder, Elskede, at vi alle ere friske og alle ret vel tilmode. Lina og Grethe havde Marie Brev fra i Gaar. De kom godt til Næss, og uden at blive meget vaade. Da Veyret i Gaar Eftermidd: var saa deyligt, besøgte jeg og Marie min Høy, hvor jeg kun har været engang før i Sommer. Ogsaa i Dag seer Veyret ud til at vilde holde. Det øvrige af denne Dag er bestemt til at besvare Maja- og Egersønbrevet, og skrive til min Lotta med hendes Jens, som reyser i Morgen, troer jeg. At jeg stod syg op i Morges, og har nogle slemme ret kiedsommelige Nætter, burde maaskee ikke staae her til Slutningen; men at jeg nu intet fattes, uden en Middagssøvn, er vist og sandt i alle Maader. Gud allene veed, i hvad Stemning, jeg slutter mit neste Hefte, hvad der i dette Mellemrum er forefaldt. Men at min Troe paa den retfærdige Gud vil være og *blive* usvækket, ligesom endnu mit *Haab* til ham, til vore raske, brave Krigere og vor ædle, kloge, *ømme* Christian, er det, er jeg vis paa. Og ligesaa vis paa, at der ikke paalægges os tungere Byrder, end vi formaaer at bære.

August 15. [...] Til mig var der to Breve, et fra min gode Werner C., der jamrer over den halunkske Maade, deres nedrige Chef har brugt, hvorlunde han

har trukket de brave Bergenhusere fra det ene Sted til det andet, for ved uophørlige Marscher Dag og Nat at udmatte de Brave, som brænder efter at sættes i anden Virksomhed, den der er blevet dem forræderisk nægtet. Udmattes skulde de, sløves, gøres modløse, det var Niddingens Plan, som maaskee endnu strakte sig videre. Men endnu haaber min brave, raske Werner paa sine kiække Landsmænd, naar de blot snart maae faae sat deres Arme, ikke deres Been allene i Bevægelse. Og vel maae dog nu Vedkommendes Øyne være aabnede, og ogsaa denne Forræders Mørkheds Gierninger aabenbare nok til at han kan gøres uskadelig. O, heller ikke for ham, Udlændingen, som hele Landet forbander, er nogen Gallie for høy. Hang han der kun allerede! Ingen ærlig Normands Kugle er ham værd. Uærlige Slaver, hvoraf ingen er æreløsere end han, og ikke Een saa brødefuld, skulde give ham og hver hans Medskyldige, den fortiaente Straf. Det andet velsignede Brev var fra min troefaste Catty. Med afvexlende Følelser læste jeg, slugte jeg det. Min Drøm er opfyldt. Wilhelm er kommet tilbage, desværre med uforrettet Sag, kommet tilbage, for strax at ile til sit fortryllende Bergen, uden at see Hovind, og alle dem der, som elske ham saa høyt, uden at see dem mere i dette Liv [...] Jeg har ikke sagt Eder, med hvor synderlige Følelser jeg gik til mit Wilhelmsminde i Gaar. Man havde sagt her, Svensken allerede var over Fedtsund, og ved Blakiær. Maaskee, tænkte jeg, gaaer du ikke saa snart hid igien, og hvem veed – jeg kunde ikke tænke den Tanke ud. Vi hørte siden, det ikke forholdt sig saa, og jeg forlod det kiære Minde i denne og flere Henseender roeligere end jeg kom der, men i andre uroeligere. – Min Jess kom ikke. I Dag feyrer han nok denne Dag gladere, end Napoleon, der vel ikke i sin meest glimrende Periode feyrede den som den raske, uskyldige, elskende og elskte Yngling! – Og nu paa sit Elba! – O de menneskelige Tings Omvæltninger! – En Capt. ved Landeværnet, som havde meldt sig her til Indkvartering, kom heller ikke [...] Marie og Maren [...] havde havt det godt paa Gierdrum, men vare, Marie især, hjertelig bekymret endnu for den Livsfare, vor snilde Blik har været i, da et Bajonetstik i Brystet skulde endt hans Dage, havde ikke hans [...] Tegnebog modtaget Stødet. Hans Sabel var hugget itu paa Fienden, hans Gevær vilde ikke gaae af, da det var giennemvaadt af Regnen. En af hans Folk som saae den elskede Anførers Fare, sprang til, kunde heller ikke faae sit Gevær til at løsne, gav sig ey Tiid at drage Sablen, men slog Svensken midt i Hovedet med Kolben af

Flinten, saa han segnede for aldrig at reyse sig mere [...] Med Skriveren sendte jeg Wilhelm mine Digte, som jeg har afskrevet for ham, vor Catty Journalheftet, og til Wulfsberg min Sang og mit Digt til Kongen, hvilket sidste det ligger mig saa paa Hiertet at faae lagt den ædle Christian for Øynene, at han skal see hvor jeg elsker ham. Ogsaa bilder jeg mig ind det skal ærge Svensken, som vist læser Tiden, baade Digtet og Sangen. Af det første skal de see, at saavel Norges Qvinder som dets Mænd skjønner paa, hvad Christian er Norge, og at ogsaa vi foretrækker Døden et Liv uden Frihed, og er rede til hver Opofrelse, for Norge, for Frihed, for Christian. – Det i sidste Tiid indrykkede *Helteaand* veed jeg ikke om jeg har sagt Eder, var fra min Haand, Oversættelsen at sige. Jeg fandt det hendelseviis i *Erholungen*, fandt det saa passende for dette Nr., og fandt saa mange af mine egne Følelser igien i det, at jeg flux satte mig til at fordanske det. Jeg troer ikke, det aldeles mislykkedes mig.

Tirsdag 16de [...] I Aftes, da jeg havde læst Ulrik Bøyesens Tale i Anledning af Selvstændighedens Aflæggelse [...] og vi samtalte om den hiertelig vakre Tale, som er saa passende til denne Tiid, og glædedes ved at tænke paa at *den Aand* han saa rigtig kiender hos sine Landsmænd, besiæler dem, og «vore Hierter var stille til Gud», – da kom Diderichsen fra Rotnes. Men han havde Nyheder. Lieut. Anker, Carstens Søn, er kommet op fra Kbhvn for at stride med sine norske Brødre. Det er da Sandhed. Men nu skal I høre, Danmarks Konge er afsat, Prints Ferdinand Konge, og Sverrig erklæret Krig! – Hvad synes I herom, mine Venner! –

Onsdag 17. [...] Det sørgelige Regn! Virkelig seer det misligt ud med Jordens Grøde. O Gud, skulde vi nu igien, som i 1812, see den saa rig paa Marken, og see den tilintetgiort der! *Den Gang* var det sørgeligt – nu vilde det være *frygteligt*. Men Guds Miskundhed er stoer. Han vil ikke sætte os paa uudholdelige Prøver.

Torsd. 18. O ney, det vil han ikke. Vi faaer jo nu Vaabenstilstand og gode Dage, og snart de allerbedste under det milde svenske Scepter. Skriveren kom seent i Aftes. Han bragte mig et Brev fra den gode Wilhelm, og det var ogsaa bædre, end om han selv havde kommet. Hvad skulde han her? I sit Bergen kan han maaskee finde noget igien af den Siælefred han har tabt her, da han kom tilbage til det gamle, men ikke det lykkelige Norge, han forlod. – Vor Herre være

med ham! I Dag reyser han. Jeg veed ikke, hvad jeg skal sige Eder, mine Venner! Mig forekommer det, som der nu intet i denne Verden er mere værd at tale om, og dog vil Hiertet undertiden have Luft, og det kan det kun faae, naar jeg udtømmer det her paa disse Blade. Hvad det koster mig at smile og snakke og endogsaa kunstle et Haab og en Roelighed frem, som nu er reent svunden af mit Bryst, det veed Gud allene, som saae mine stille Taare i Nat, da min Koren sov trygt ved min Side og alt omkring mig var saa roeligt som om alting var i sin gamle Orden! Dog, roelig er jeg, er det i en Grad som vilde ængste mig, om jeg kunde troe den vedvarende. Men de sløve Nærver spændes vel igien. Hvor jeg var rig engang! Jeg havde to Fædrenelande. Nu har jeg intet paa Jorden. Men saa har jeg et hisset, som ingen Tyran, intet Forræderie, intet skiændigt Egoisterie skal berøve mig. Tilgiv mig, mine Venner, at jeg stunder saa stærkt did, og tilgiver mig ogsaa naar jeg tilstaaer Eder, at min Marie er blandt alle de stærke Baand som evig vil binde mig til Eder og som bandt mig til Livet, det stærkeste, det, hvorfor jeg ønsker mig Kraft til at leve, til selv at overleve Norge, om dets Død er besluttet i Guds og Skiæbnens Bog. Dette fromme bløde Hierte har ingen saadan Støtte mere at helde sig til, mister hun sin Moder [...]

Fredag 19. Hele Formiddagen er jeg saa ussel, saa mat i mine Knæe, at jeg neppe kan gaae. Mod Aftenen bliver jeg bædre, og nu er det Aften. Paa det ene af de tre Breve jeg fik i Gaar, kiendte jeg ikke strax Haanden. Det var fra Wulfsberg. Det sagde mig jo kun hvad jeg vidste; hvorfor rystede det mig da endnu stærkere, end de Febergysninger som nesten aldrig forlader mig? Men mit Hierte er et eneste Saar. Den mindste Berørelse zitrer som et Dolkestød igiennem det. Han sendte mig ikke mine Digte tilbage. Det nænte han ikke, skrev han. «Jeg har giæmt dem dybt under mine Papirer. Gode ømme Moder, glæm at du har skrevet og følt dem.» Ja, hvem der kunde glæmme! Og dog skal det nu være det Eneste, vi har at beflitte os paa. De lykkelige Ulykkens Propheter, som altid har seet Tingene som de nu ere! De Gode iblandt dem ere blevne fortroelige med en Forestilling, som jeg ikke udholdt et Øyeblik; de Onde triumpherer – o lad dem det! Jeg mindes min ædle Treschows Ord om disse: «I ethvert Tilfælde vil deres Glæde forvandles til Sorg, om ey tage en Ende med Forskrækkelse.» [...] Nu er vel Tanks Familie reyst eller reyser snart til det frelste Hiem. O hvad er der nu

blevet af dig, «du Troeskabsminde i vort Norden?» Min Jess kom i Gaaraftes. Han vidste af ingen Ting – de som ikke veed de senere Tildragelser, veed ingen Ting – han troede det ikke mueligt, og troer det ikke endnu. Stakkels Tvivler! du faaer snart Troen i Hænderne [...]

Søndag 21. Lehnsmanden melder os 4 trondhiemske Officerer i Aften til Indquartering. Jeg gruer for hvert fremet Menneske jeg seer, fordi min Ørne og mit Hierte skal saares af flere Jammertoner end de, som lyde der før. Og nu disse Trøndere til, hvis hævede knusende Arm blev lammet, hvis fagre Mod blev dæmpet, saa det aldrig meer vil blusse saaledes. Maaskee er det udslukt til sidste Gnist. «Hvor er det mueligt, spørger I, at et Haab og Mod som mit pludselig kan gaae over til det dybeste Mismod?» Jeg veed intet andet at svare Eder, end at alt hvad der stiger, maae falde, naturligviis saa meget dybere som det stod høyere. Jeg har atter havt en slem Nat, og med Sønnen gaaer de faa Kræfter forloren, som ere tilbage; men den kan jo ogsaa give mig dem igien. «Hvad Menneskene engang have været, kunde de igien blive,» siger jeg troer T. Rothe [...]

Mandag 22. [...] De kom tidlig i Gaar Eftermidd: de gode nedslagne Trøndere, en Major Stang, som sukkende tænkte paa Frhld. var hans Fødebye, en Capt. Dons, og en Lieut. Rysler. En Lieut. Lossius som var paa Nabogaarden, bad vi ogsaa hid, Broder til mine Sønners Ungdoms Ven, der med dem havde saa mangan glad Dag paa Hovind – og hvor er der bleven af de mange glade Dage! Dog, jeg vil jo kun fortælle. Det var et meget vakkert Menneske, denne Lossius, meget vakrere end Broderen, som han dog lignede temmelig. Kaja var saa forliebt i ham, at hun stod op Kl. 4 i Dag for at see ham endnu engang før han tog bort. Nu Kl. 7 ere de alle borte. Det var sindige, beskedne, brave Folk, baade de fornemmere og de ringere. Kummer over deres feylslagne Haab stod saa tydeligt paa nesten alle Ansigter. Siden 1808 har de fast uophørlig været paa Marscher frem og tilbage. «Vi lider ondt, ligger ude fra Hus og Børn, slaaer ihjel og gaaer glade Døden imøde – og hvad har vi nu for det?» sagde den 60 Aar gl. Major og Taarene stode ham i Øynene. Naar den gamle Krigers Øyne bliver vaade, tør vel Qvindens strømme over. Mine bleve heller ikke tørre og jeg maatte gaae herind, og blev her flere Timer. Den gamle Mand mærkede, hvilket Indtryk det gjorde paa mig, sagde Skriveren og Marie, og bad de andre ikke at røre ved den Stræng

naar jeg var inde. Men den er saa stærkt rørt, at den toner uafladelig og døver alle andre. Hvad kan man ogsaa tænke paa og tale om, som ikke fører did? Nesten skulde jeg troe, der mig selv uafvidende havde ulmet en Haabgnist endnu etsteds i mit Hierte, at Vilkaarene for Vaabenstilstanden torde være mindre skrækkelige. Nu havde de dem paa Prent. Saa er der da ingen Tvivl mere, og saa maae ogsaa det være sandt, at vor ulykkelige Christian er dødssyg, og hvorfor da ikke ogsaa det, at han har faaet sin Portion Gift? – Den der kan forraade sit Land, kan ogsaa dræbe Fader og Moder og Konge. Nu da, du ædle Martyr, saa gaae ind til det Fædreland, hvor ogsaa jeg engang skal takke dig for hvad du vilde og gjorde og leed for et Land, hvor de der kiendte og elskede dig og vilde staae troe ved din Side, maatte vige for det overlegne Antal Niddinger der vilde din og Fædrelandets Død. Kan det nu ey være anderledes, saa give Gud jeg snart kunde sige: Sov vel, ædle, herlige, miskiendte, ulykkelige – ney, da ikke mere ulykkelige Christian. – I Friehedens Land favner du din Søn igien. Norge var endnu ikke moden til, hvad du vilde gjøre det til. Men velsignet skal dit Minde blive blandt Klipperne saa længe de staaer og en Ædel blive tilbage imellem dem. Sov sødt ædle ulykkelige Fyrste! Norges Ven og Fader, sov sødt, og beed din og alles vor Fader hisset: Forlad dem, Fader! de vidste ikke hvad de gjorde! – Ney, mine Elskede, I seer jeg ikke kan fortælle [...]

Tirsdag 23de [...] De arme Bergenhusere ere nu ogsaa paa Hiemmarschen, og kommer herind saa forhungrede. Saa længe her er Mad i Huset, skal de ikke gaae umættede bort. Gud skee Lov vi nu igien har Poteter. De har ogsaa noget for deres mange Aars Elendigheder. – Fredag mener de, Christie kommer her. I Dag skulde den Bataillon han staaer ved bryde op. – Her er blevet Liv iblandt os siden Lina kom hjem. En lille Broderdatter af min Grethe fulgte med os fra Næss. Hun og Kaja holder et svare Spektakel. Lad dem kun glæde sig mens de kan, de stakkels Børn!

Onsdag 24. [...] i Dag kommer fire Officerer hid som hviler Morgendagen over; Løverdagen over bliver atter 4 andre, som kommer her Fredag. Med disse sidste følger vor kiære Werner. Hvor han er blevet maver! dog, det er ikke Følgerne af de meer end 30 Miles uophørlige Marscher, Forræderen, som dette brave Folk maatte lyde, slæbte dem om paa, ikke flere Dages Hunger og øvrige

Elendigheder, man sporer i dette mørke, nedslagne Aasyn. Visheden om, at i dette Øyeblik ikke een Fiende havde været i Norge, det vil sige ingen Svenske, om de øverste Befalingsmænd havde gjort sin Pligt, maa vel nage et saa redeligt norskt Hierte, om det ikke bringer det til Fortvivlelse. Han kan ikke bortpersiphlere sin Kummer, som Nogle forsøger paa, blandt andre Stenersen, fra hvem Jess har havt Brev. «Laurbær – skriver han – trives seent her i vort kolde Land som alt andet, først seent paa Høsten, og vi vil ikke plukke umodne Frugter. Naar de kun ikke vare bortfrosne om tre Maaneder. Da vi drak Caffé i Haven, kom Jess. Han har nu for stedse aflagt den Uniform, han saa glad tog paa, og bortkastet den Sabel, det ikke blev ham forundt at bruge. Gamle Ohme brød sin itu, da han maatte forlade sin kiære Brud, sin Fæstning, den til hiin ulyksalige Stund Rene, Uvanhelligede. – Hvorfor gik ikke dit Hierte itu med det samme, gamle Ohme, jeg havde undt dig ikke at overleve det skrækkelige Øyeblik [...]

Søndag 28. [...] Min stakkels Bolette Garben skal være reyst til Frstad i disse Dage. Hu! hvilken bitter, tung Reyse! Hvilken Forsmædelse at see de Uslinger igien, som velsigner og kysser ikke allene sine Lænker, men den Haand, som paalagde dem disse. De ere ey bædre værd. Lad dem kun trykke til Blodet. Jeg er temmelig vis paa, at jeg havde ladet mein Hab und Gut i Stikken, naar jeg ikke kunde faaet det paa anden Maade end selv at rive det ud af den Slangehule [...] Min Catty har sendt mig Grundtvigs Roskilde-Riim. De trætter mig og saarer mig, og jeg forstaaer dem ikke altid. I Aftes fik jeg ogsaa fra hende Ingemanns *sorte Riddere*. Om det vil gaae bædre med dem? Jeg tvivler om det [...]

Mandag 29. Vi fik dog Posten seent i Aftes med et Bud fra Krogh. Det var et Brev fra Bolette Garben, som i Fredags reyste med Frygt og Bæven til det menedige Frstd., hvorfra hun vist skynder sig saa snart hun kan faa samlet sit vidt omspredte Tøy. Hun har intet Hiem der mere, skriver hun, da det Huus hun boede i, er taget i Besiddelse af Svenske. Arme Bolette! Gud give hun havde dette haarde Pust overstaaet. Skriveren fik ogsaa et heelt tætskrevet Ark langt Brev fra vor gode Arnoldus. Det var 15 Dage gammelt. Selv han, Tvivleren, levede da i det bedste Haab. Nu har du vel lært, eller lærer dog snart at haabe om igien, min gode Fetter. Norges bekiendte Fiender vandrer for det meste frit og frankt og

stolte omkring, mer som hvislende Slinger end brølende Løver. De venter vel blot paa snart at kunde opsluge hvad det nu ikke lykkes dem at forgifte. Arnoldus, maae I vide, havde hørt, at *den grinende Satan*, som Manden i Intell.g.bl. udtrykker sig, var sendt tilbage til Munkholm, og flere Consorter ligeledes vel forvarede – Jo pyt, Lieut. Keilhau var her en Timestiid i Aften. Hvad han fortæller om Forræderie og Feyghed, gaaer til det utroelige. Jeg maatte gaae. Det var mig umueligt at holde ud derinde [...]

Tirsdag 30. Vi fik Fremmede i Gaar Eftermidd. Diderichsen gik ud til Jomfruerne som vare i Haven, og fortalte dem der var tre *Lieutenanter* inde, den ene var Capt. Collin. Han var det rigtignok, og de andre Keilhau og Ditrickson, et vakkert godlidende ungt Menneske, som aldrig har været her før. Keilhau reyste hiem, men de andre blev her til i Morges. Collin, en underlig Skrue, men en udmærket brav Fyr, er indtaget i Ponte Corvo som General NB. «Gud give Norge havde den, som kunde maale sig med ham!» – sukkede begge de unge Krigere, da mente de, det kiære Norge skulde snart vinde sin gamle tabte Hæder tilbage. Saadan som før flammer vel ikke mere mit Haab op ved det mindste Pust; men at det ulmer nok endnu til at kunde brænde høyt som før, mærker jeg af og til; men mærker ogsaa, at der maae en Storm til, den komme nu fra Nord eller Sør, Øst eller Vest. Men nu har vi Blikstille – Høet kan ikke engang blive tørt.

Jo længere jeg blev kiendt med *de sorte Riddere*, jo kiærere bleve de mig. Jeg kunde ikke lægge Bogen bort i Dag, før den var udlæst. Derimod har jeg intet læst af Grundtvig, der har interesseret mig saa lidt som hans Riimkrønike. Den kieder mig endogsaa, og aftvinger mig mangt et tungt Suk. Ak! saadan som han seer Danerkongen, saae jeg, saae vi ham Alle engang – det er forbi. – Til alle Tider maae man jo, for at være ret lykkelig, tage sin Tilflugt til Idee verdenen; og frem for alt, naar den virkelige intet byder os der er værd at leve for. Tak være Ingemann, som saa sødt løfter os op i hiin! [...]

September.

Løvedag 3. [...] Hvor smerteligt det er den fromme Moer Tank at tænke paa Tilbagereysen til det gamle fordums «Troeskabsminde i vort Norden» – at tænke

sig midt iblandt sine dødeligste Fiender, o det kan jeg tænke mig altfor levende [...] Mit forrige Hefte var, mindes jeg ret, rigt paa Digte. Den Kalv, jeg saa ofte har pløyet med, kommer mig nu i dobbelt Henseende som den var kaldet, deels fordi jeg har lidet andet end Gientagelser at opvarte mine Læsere med, deels fordi jeg i alle Fald ikke kunde sige Eder, mine Elskede, noget vakrere, end min Egersøn har sagt i nedenstaaende, som han kalder en Parodie over hans *gjenvakte Norge*. Parodier er mig en forhadet Ting, og dette Ord skræmte mig nesten fra at kaste et Blik paa det lille Digt; men jeg havde ogsaa kun kastet dette første Blik paa det, før jeg trygt vovede mig længere i det.

Forraadte Norge.

End, Norge, sank du ey i Trældoms Grav,
Skøndt egne Sønner knusede dit Hierte,
Og dybe Saar din fordums Hæder gav
Og første Gang dit Kind at rødme lærte.
Ey List og Vold forgiæves dig omleyred,
Thi dine Egne solgte dig og seyred.

O! engang træffer Retfærds vrede Lyn
De Niddinger, som Raad imod dig lagte,
Som feyge blændede ved tryllersk Syn
Af blanken Guld, dig som et Offer bragte.
De grove dig en Grav men end du lever
Og Haab og Kraft hvert *ærligt* Hierte hæver

[...]

Saa mange ere Ordene, til hvilke Viisdom og Retfærds Gud lægge sit Ja og Amen! – Hvor nydeligt det ogsaa var, det lille Digt der stod i den sidste Tiid fra den samme Digterinde, der i Sommer skrev saa vakkert til vor – ak, da saa lykkelige Christian. Jeg i det mindste finder dette sidste meget fortrinligere, end det første. Er der ingen iblandt Eder, som kiender dette hulde, ild- og aandrige Væsen? Jeg rakte hende saa giærne Moder- eller Søsterhaand, kiendte jeg hende.

Om mig har jeg ellers intet at fortælle Eder, uden at jeg i Gaar mod Aftenen, endnu fortunlet i Hovedet (som jeg desværre ikke sielden er, ogsaa naar det ikke gjør ondt) tog Blæk- istedenfor Sandhuset, og helte over et Ark af Corelia, og over min vakre blaa Lærrets Kiøle [...]

Mandag 5. I Dag et Aar, o jeg erindrer denne hele Dag saa grant! – hvilede en mørk Taage over Jorden. I Dag er det een af de tænkeligste skønneste Høstdage.

Og dog hviler en langt langt sørgeligere Taage over os, som sammenpræsser hvert ærligt Hierte, og intet smerteligere end det ædle Hierte, som paa denne Dag slog første Gang. – Jeg har sagt Dig det, ædle elskede Treschow! Jeg har intet Offer at bringe til Venskabsaltaret uden Taare, bittre Taare. Alle Blomster ere visnede under den giftige Taage, der er blevet dobbelt giftig for de stakkels Blomster, som altfor villig havde aabnet sig for den falske Honningdug. Rosmarinen og Cypressen staaer ene tilbage friske, grønne og uvisnelige. Af disse har jeg bundet en Krands, ikke til min Treschow, men paa *Hans Dag*, til *Tiden*. Det eneste Ønske, jeg endnu tør have for mine Elskede og mig selv, har jeg ikke Hierte til at bringe over Læberne eller paa Papiret.

Men der er en Gud, som ved et «Lev!»
Dødens Rov til Livet kan gienkalde.
Han kan det om han vil – Hans Villie skee!

[...]

Det lille Digt, I finder her, som ovenfor er omtalt, var nesten færdigt i Aftes, men jeg *vilde* det først *i Dag* skulde blive det ganske [...]

Til Digterinden M.
Norges hulde Møe! ræk mig Din Haand!
See, mit Hierte iler dig imøde.
Brusten er saa mangt et helligt Baand,
Mange tusind ædle Hierter bløde.
Skal de bløde og forbløde sig,
Ligt det Lam, der taust til Døden slæbes?
Ligger alt vor Moder Nora Liig?
Kan ey hendes Sønner meer, end dræbes?
Dræbes? – Ney, det ey forundtes dem
For det elskte Moderland at falde:
«Gaae i Roe tilbage til dit Hiem,
Hvor de vante Sysler venligt kalde!»
Lød en slangegiftig Honningrøst –
Dobbelt fængsledes de stærke Arme,
Modet isnede i Mandens Bryst,
Mens hans Kinder blussede af Harme.

Norges ædle Datter! jeg har seet
Taare i den gamle Krigers Øye,
Hørt ham raabe: «O, at døe er let,
Men i Slaveaaget Nakken bøye –
Tanken blot er beesk som Skiændsels Død.

Giid den falde paa mit iisgraa Hoved,
Om jeg sviger Norge i dets Nød,
Og hvad jeg har Gud og Konge lovet!»
Hvor det brænder saa i Oldings Barm,
Det i Ynglingens og Mandens luer.
Nora sank end ey i Dødens Arm,
Skiondt med Smiil og Lænker Voldsmænd truer.

Hulde Møe! Din Arm som min er svag,
Væрге kan vi ey for Norge hæve;
Men for Sangens Lyd og Harpens Slag
Tidt Tyranner som for Sværdet bæve.

«Klippens Søn! For Frihed kiæmper du,
For det aldrig siunkne Norges Hæder.
Friheds stolte Søn! O, kom ihu,
Dig man true tør med Slavekiæder!»
Saa det bruse skal i Strængene,
Om os Godheds, Retfærds Gud forunder,
Vi maae atter Kraften vaagnet see.
– Den er ikke død fordi den blunder. –
Ak! – men er det Viisdoms strænge Bud,
Det forraadte Land i Støv skal segne,
Da forund os, strænge, viise Gud!
At vi maae før det i Døden blegne!
O! lyksalig den, hvis Lod da blev
For og med det elskte Land at falde!
Men der er en Gud, som ved et «Lev!»
Dødens Rov til Livet kan gienkalde.

Der hvor evig Fred og Frihed boer,
Skal jeg, søde Sangmøe! Dig gienfinde.
I den friske Blomsterkrands Du snoer
Indflet denne lille blaa Kiærminde!

Jeg sender det i Morgen med Posten til Wulfsberg. Gud veed, om han indrykker det; men jeg ønskede det giærne. Skriveren vilde ikke, jeg maatte sætte mit Navn under det, som jeg ogsaa saa giærne vilde, fordi jeg er beredt til at leve og døe for og med de Følelser, her ere udtrykte: «Staaer du ene i Verden?» Dette Spørgsmaal i en Tone, som ikke er Skriveren sædvanlig, gjorde et underligt, et over al Beskrivelse smerteligt Indtryk paa mig. Jeg adlød, og burde jeg ikke det? Men jeg skal altiid være stolt af, og aldrig fragaae, at jeg er det ædle mishandlede Norges Pleyedatter [...]

Søndag 11te Det kom før vi ventede det, det kiære lange *levende* Brev. Vi

sidder ved Theebordet i Aftes, tænker ingen Ting paa, og seer en Gig komme rullende giennem Alléen, deri to Damer og en lille Person, og strax raabte jeg: det er Catty og Syvald og Sara! og fløy ud, og havde seet ret tildeels – kun Sarabarnet var det ikke, men i hendes Sted den gode gamle Moer Devegge. Atter en glad Overraskelse [...] dyrebare Catty [...] da Du i Aftes, saa ømt og skaansomt søgte at bibringe mig, hvad jeg jo vidste: at Norges Hæder ikke mere kan gienvindes, da Du søgte at gientage mig Din Treschows Ord, og vise mig det uundgaaelige Skrækkelige i det mildeste Lys, o da brændte det bittert giennem mit Inderste, og ganske skiule det kunde jeg ikke, i hvor meget jeg stræbte, i hvor haardt jeg bebreydede mig det. Da saae jeg Taare i Dine, i vor Majas Øyne og taug, fordi det var det eneste, jeg kunde. O tilgiv mig, I Elskede, at jeg ikke kunde mere, og at jeg ikke kan dæmpe den Ild, som truer at fortære mit hele bædre Selv! [...]

Jess reyste nu ogsaa med sin Grethe, som denne Gang forlod Hovind inderlig rørt og med mangeslags Følelser, da hun ikke seer det mere som Jomfrue Reich. Det er nu blevet afgjort, saafremt hendes Forældre intet har derimod, som vi forud veed, de ey har, at det kiære unge Par ganske skal blive Eet førstkommende 17 Octbr., min og Korens 27 Aars Bryllupsdag. Det er ikke godt, Mennesket er ene – for den unge Mand er det vist allermindest, især naar han har et stort Husholdningsvæsen [...]

Mandag 12. «Om vore lykkeligste og behageligste Timer lader sig lidet eller intet sige» – sagde min gode Pavels engang, og det er saa sandt. Men I kan Gud skee Lov alle tænke Eder, at vi har det godt i vor lille stille Kreds. Et ubehageligt Intermezzo var det imidlertid, da jeg i Gaar ved Middagsbordet fik et Brev fra Assessor Ekholm, der nu er i Fhld. som Oberkrigscommissair ved den svenske Armée. Min Maja og Catty læste det for mig, selv hverken vilde eller kunde jeg, og fortalte mig dets Indhold. Egentlig skulde det været hidbragt af en svensk Major, som Gud skee Lov, er blevet tilbageviist, og ey kom længere end til Justitsrd. Nielsen i Sørum, til hvem han var anbefalet, ligesom i dette Brev til os her. Jeg gruede nok da Randulff fortalte om denne næsviise Person, og ærgede mig over, at det var blevet ham tilladt at komme over Blakiær Sund. Tænk, om han var kommet hid! Jeg kunde, skulde jeg endelig seet ham, neppe blevet høflig imod

ham, og havde da paa ingen Maade læst hans Depesche, hvis Indhold var, foruden hiin Anbefaling, at Ekholm, Digteren Franzén, og begges Hustruer vilde komme hid saa snart mueligt, og skulde vi da, mente Brevskriveren, «tilbagekalde os mangen behagelig Erindring.» Jeg lagde mig til min sædvanlige Middags Hvile, men fandt den ikke, og meget mindre et Blund, saa var mit Smule Blod kommet i Kog. Det blev heller ikke afkiølet før jeg havde svaret, hvad der kostede mig ikke saa lidt, skjøndt det kun var faa Linier. Mine Veninder saa vel som Skriveren fandt mit Svar i alle Henseender som det burde være. Jeg sagde ham, uden Tilbageholdenhed og uden Bitterhed hvordan jeg nu tænker og føler, vis paa, skrev jeg, at i det mindste han og hans elskværdige Kone ikke vilde miskiende min Oprigtighed, den jeg bad dem antage som et Beviis paa min Agtelse. At jeg frabad mig Besøget, kan I tænke. Giid Svaret var i hans Hænder. Lad denne Mand forresten være hvad han vil, hans ømme, umiskiendelige Deeltagelse i min Kummer ved mine Børns Død, det nydelige Digt han skrev til Wilhelms Moder, dette, og de mange dermed forbundne Ideer fyldte min Siæl med Veemod. Min Marie bad mig hiertelig, ikke at skrive udenpaa Brevet: «Din Haand kiender saa Mange – sagde hun – og jeg vil ikke nogen skal see du skriver til en Svenske.» [...]

Søndag 18. Ædle, ulykkelige Christian! med hvilke Følelser modtager du denne Dag! Hvilket Aar for dig, for os Alle, saa fuldt af store, sørgelige, glade, og atter – ak, de sørgelige Begivenheder! Disse vare de Tanker med hvilke jeg aabnede Øynene i Morges efter en sød vederqvægende Hvile, og nu kan jeg ikke tænke paa andet end de uophørlige Omvæltninger mellem Menneskene, medens alt i den physiske Natur gaaer sin jævne stille Gang. Ja – «Menschen sind's, die Menschen elend macht.» – Ædle ulykkelige Christian! Hvor falde de nu fra, de Tusinde, som hyldede dig. – Ja, til Haan og Spot tør de vel endog forvandle deres Hylding, de Usle, som kun naar alt gaaer efter Ønske synes at staae som en Muur om Fyrsten – en Papiirmuur, som adspredes ved den første Modvind. Kan Norge nogensinde glæmme hvad du gjorde og leed og opofrede for det, Christian Frederik! glæmme det, fordi du ikke gjorde alt, fordi du – kun var et Menneske, nu, saa vidner det om, det ikke engang var det værd du har gjort for det. Men ney! dets Ædle, dets Redelige nu og i Eftertiden kan og vil aldrig glæmme, at du

stod i Gabet for os da Fienden aabnede sin Strube for at opsluge os, at det er dig, dig allene vi skylder vor første Frelse, skylder, at vi ikke overantvordedes den lumske Fiende, ganske som bundne Slagtefæe – Norges Skiæbne blive hvilken den vil, saa skrækkelig som den var bestemt fra Begyndelsen, kan den dog ikke blive – Gud styrke dig, gode, altfor ømme Christian, og lade dig ikke vaagne alt for smerteligt op af den Drøm, at du var Konge [...]

Søndag 25de [...] Et Brev fra Wulfsberg, [...] siger mig da hvorfor mit Vers til Digterinden M: ikke er blevet indrykket i Tiden, og heller ikke min Egersøns *forraadte Norge*. Biørnstierna, den Almægtige, har udvirket et Forbud mod alt hvad der kan opildne den Nation, de gjør sig saa godt og vel alt for grundet Haab om at smedde i Lænker, mens den sover – sover sig ind i Døden. W. sendte mig ogsaa Afskriften af et Vers fra samme unge norske Sangmøe til Kongen paa hans sidste Fødselsdag, ild- og aandfuldt og hierteligt. Ak, gode Christian! og jeg har aldrig sagt dig, hvor du var mig kjær! [...]

Onsdag 28de Vi sad i god Roe [i Aftes] og lagde Cabale, da Hunden giøede og en Kiærre raslede ind i Gaarden. Det er vist Jess og Marie! – raabte Maren og Lina og fløy ud. Lina kom tilbage. Dem var det ikke, men en pfiffig Fyr i blaa Kappe, sagde hun. I det samme bankede det paa Dørren, en ung Officier i ikke norsk Uniform, spurgte i halvdansk Tungemaal: om Jomfr: Skieldrup var her? Det var hendes Broder, hvem hun i fem Aar ikke har seet, ikke i to Aar hørt fra. Men der blev en Glæde! Han har været vide om, det stakkels Barn, i Tydskland, i Frankrig, holdt sig brav, faaet tre Kosak-Bajonetstik, hvoraf et i Brystet ikke godt lægt endnu ofte minder ham om hvad han i sit endnu ikke tyve Aars Liv har oplevet. Danmarks Konge, opbragt over at han vilde herop, har ikke behandlet ham retfærdigt, endsige kongeligt. For alt hvad han i Slaget mistede var ham lovet Erstatning; ikke den allene blev ham nægtet, men ogsaa tre Maaneders Gage, da Fædrelandskiærlighed drog ham hid. – At ikke det nedtrykker den norske Yngling, men at han intet Fædreland har mere, at han har fundet alt saa ubegribeligt sørgeligt, bøyer ham dybt. Han er nu raadvild, hvad han skal gribe til, da han ikke maae gribe Sablen mod Svensken. Før Norges Skiæbne er afgjort ved Storthinget, vil han ingen Tiæneste tage, og, skal alt gaae under – svensk bliver han ikke, skal han end gaae som Soldat i fremmed Sold [...]

Torsdag 29. Mine tre elskte, ædle, dyrebare Sønner, Treschow, Schmidt og Wilhelm Christie, skal da atter træde frem og tale det arme, forraadte og forladte Fædrelands Sag. «Naar jeg seer paa min ædle T – skriver den ømme Catty – og tænker paa hvad der forestaaer, gyser det i mig. Men han er roelig» [...]

October.

Løverdag 1ste Den er da begyndt, den vigtige, verhängnissvolle (jeg veed intet dansk Ord, der udtrykker det samme saaledes) den mig altid saa dyrebare Maaned, der tæller tre af mit Livs glædste Dage: min Korens Fødsel – vor Bryllupsdag – min Maries Fødselsdag, og nu snart min Jess's lykkelige Dag, som jeg haaber til Gud, han stedse skal tælle som jeg den 17 Otbr. blandt de glædeligste i hans Liv. Imidlertiid hilser jeg den i Dag med et tungt Hierte, den vigtige Maaned. Om Blod eller Taare eller baade Blod og Taare skal blive Resultatet af dens Forhandlinger? Det staaer i Almagts Haand – i vor ligesaa kiærlige som vise og mægtige Faders. Hvorfor banker du da saa ængsteligt? du stakkels Hierte! Haab, troe, beed og tie! [...]

Onsdag 5 [...] Jensen har lidt et betydeligt Tab ved Fr.halds Overgivelse. Hans Kone var lykkelig- og ulykkeligviis fraværende. Alle Laase i deres hele Huus vare opbrudte, alle Skuffer og Skabe udtømte, saa deres Tab er over 20 à 3000 Rdr. – simplest beregnet. Den tapre Commandant Hals havde givet dem sit Æresord paa at vaage over deres Huus som over sit eget – men han tog nok feyl da han lovede det, og vilde sagt: som Fæstningen. Nu fandt de stakkels Folk deres pene Værelser beboede af en svensk Major, som var yderlig grov da de vilde have deres Meubler, Ruinerne af deres Eyendom, tilbage. De vare alle meer eller mindre ilde medhandlede. Han forsøgte alt for at beholde sit Rov. Vilde leye, købe, kort, beholde det meste, og tog ydmjugast med nogle Smaaeting, han havde lagt Elsk paa, som Jensen ley og kied af hans Grovhed og Kryberie forærede ham. Ogsaa min snilde Randulff har mistet betydelig meget, ogsaa hans Skab og Giæmmer vare opbrudte og plyndrede. Noget bædre skal det være gaaet hans Søster, dog er hendes Tab heller ikke saa lidet. Overalt viser de fine Herrer sig temmelig grove, selv imod Damer. De har længe siden ladet Masken

falde og viist dem i deres sande Gestalt, og bevist den Sætning, at den Slavesindede er, naar han faaer Magten, den største Tyran. O Gud! Hvad er der blevet, hvor skal der blive af dig stolte, ærlige, troefaste Klippeland!

7 October. Med bankende Hierte, med taareqvalt Stemme hilsede jeg min Koren da jeg aabnede Øynene. *Lykønske* ham kunde jeg ikke til *denne Fødselsdag*. Gud velsigne ham for de mange lykkelige Aar jeg har ham at takke for, for al hans Kiærlighed og Retskaffenhed! Skal han, som Gud give! endnu ofte opleve den 7 Octbr., *denne* vil han aldrig forglæmme. Hvordan han, hvordan hans Norge skal komme tilbage paa den? – O Gud! o Gud! see naadig til det forraadte Land! Lad det ikke synke uden Rædning! Jeg har ingen Taare, jeg har neppe Aandedræt. Min gode Bolette kom i Nat. Jess er her ogsaa. Vi seer tause paa hverandre. Himlen græder over Norge. Og jeg kan ikke græde [...]

Søndag 9. Jeg gruede lidt for at høre min Bolette fortælle om Svenskernes Adfærd, men nu hører jeg det ordentlig giærne, hvorlunde de lader de Uslinger der saa glade modtog dem, føle at de har faaet svenske Herrer [...]

Mandag 10de [...] Dit kiære, kiærlige Brev, troefaste Catty [...] sagde os da alt hvad der kan siges endnu, og mere, ak mere Sørgeligt endnu, end der ahnede os. Skulde den troeløse Britte virkelig være grusom og troeløs i en saa høy Grad? Skulde ved List den arme Kong Frederik være lokket til Wien, være reyst did, som Du siger, a la Don Qvixot, for at Britten des sikrere kunde bemægtige sig Sielland – o ja, da var han grusommere, lumskere, nedrigere end selve Svecus – Ulyksalige, hulde ulyksalige Marie! Ulyksalige, elskede, ulyksalige Danmark – Danmark og Norge! Ak! men hvortil nytter alle mine Udraab? Staaer det saaledes i Skiæbnens Bog, hvad kan vi da andet end lide og tie – thi hvad nytter det at tale?

Jeg fik ogsaa Brev fra min brave Werner Hosewinkel i Bergen. Ja, vare alle Norges Sønner Bergenhusere, saa kunde vi vel mere, end lide og tie [...]

Torsdag 13. Nu er da det Ønske opfyldt, og Wedel og Consorter kan triumphere. Han er borte, den ulykkelige Christian, den miskiendte ædle Mand, og nu faaer vi vel Konger nok – O min Treschow, havde jeg seet Deres Taare flyde blandede med den ædle Flygtnings, da vilde vel ogsaa mine flødt. Nu brænder de blot paa det arme bristefærdige Hierte. O Gud, du veed det, jeg

havde mit Haab nest til dig til ham, og saa længe Norges Fielde indsluttede ham endnu, troede jeg ikke alt tabt. Nu er det forbi! – Saa veemodsfult gienlyder i al Naturen intet Ord – Forbi!!! – Ney, min Catty, Din kunstlede roelige Tone hvormed Du venlig vil bedrage mig, maaskee ogsaa Dig selv, skuffer mig ikke. Jeg har haabet længe nok. Nu er det forbi! –

«Du maae stræbe at sætte dit Sind i Roelighed, kiæreste Christiane!» siger min gode Bolette med taarefulde Øyne – o mon der findes nogen Roe nu mere, før i Graven? [...]

Fredag 14 [...] Den snilde, takkelige Fader Reich kom hid i Gaar, for at indbyde hele Huset til sin Datters Høytiid, og der bliver nok ikke mange tilbage af os her paa Søndag [...]

Løvedag 15. I Aftes kom da Skriveren og Auditeuren. *Det lod*, som de vare ret vel tilmode. O, jeg veed saa godt som Nogen, hvor lidt mit Mismod nytter, veed, at det kun forbittret mig og Alle omkring mig Livet, og hvor giærne undertrykte jeg det, om jeg kunde! Alt hvad jeg kan er at lade det nage saa stille mueligt i mit Inderste, og ikke bedrøve de Kiære, for hvem mit Ansigt er et Barometer [...] Min Koren bragte mig et Brev, han havde modtaget til mig af Wulfsberg, fra den unge Digterinde M [...] hvem han havde sendt mit sidste, vel i egentlig Forstand sidste Qvad (som I har læst i disse Blade) da det ey kunde blive indrykket i Tiden. Det er et sødt, hierteligt Brev, og jeg haaber det skal ikke blive det sidste fra denne sieldne Pige, hvis personlige Bekiendtskab jeg ønskede mig. Hun er villig at aflægge sit incognito, saa snart hun ser noget fra mig [...] Min elskede Wilhelm og den gode Arnoldius Koren, som jeg nu først hører ogsaa er ved Storthinget, [...] kommer her naar det er forbi. Gamle Justiskaren er aldeles den Samme, siger min Koren og Randulff, lige velsignet og jovialsk som altid. Saa kan jeg dog fra een Side glæde mig til at see ham igien. O, I kan troe, mine Dyrebare, jeg opsøger omhyggeligt alt det, jeg endnu kan glæde mig ved. Den Glæde, jeg nu i Morgen reyser imøde, vil og kan ikke forfeyle sin Virkning paa Moderhiertet [...]

Fredag 21 [...] Med høye Glædesraab flokkede de sig om os, Gamle og Unge [ved Jess's Bryllup.] Min egen Christian Garben var der i Forveyen, og Lieut. Grimset. De havde ventet os med Middagsmaden og vi maatte tilbords, hvor vi

sad dygtig længe, fordi der alt kom flere og flere, og saa vor Balthazar, som vi kun halvt om halv torde vente. Nu vore Ønsker – som kunde gaae i Opfyldelse – opfyldte. Bolette og jeg havde vor Rigdom om os. I hvert Aasyn stod Tilfredshed og Munterhed. Da vi havde spiist og drukket Caffé, tog Grimset sin Violin, men da han nok saa gjerne dandsede som spillede, fik han Bud over Elven efter Lævningerne af den saa berømte nordenfieldske Musik, to Hoboister. Det øvrige Personale fandt for godt for en Tiid siden at rømme paa Hertels Baad til Frederiksstad, hvor de nu har givet sig Svensken, for ikke at sige Fanden i Vold. Den forstyrrede Ungdom havde giærne fløyet til Morgenens, og de godmodige Reiches syntes det var Synd at afbryde deres Fornøjelse; men saa ømhierdet var ikke jeg, da jeg begreb Husets Folk fik liden Roe nok lell. Kl. 1 vare vi hver paa sit Sted. Gud veed, hvordan de baade denne og den følgende Nat rummede alle de Mennesker [...] Brudevielsen vil jeg nødig recensere. Jeg er vis paa den var hiertelig vel meent og at hvad han sagde om Brudeparret og deres Forældre, kom fra Hiertet. Det kunde været sagt bædre og i sær kortere, men det er ikke alle givet at fatte sig kort og udtrykke sig skjønt [...] At ingen Ægteforening kunde berettigede til mere Haab om Lykke og Held end denne, derom har, Gud skee Lov, Alle kun een Stemme [...] Hvad der altiid har gjort mig Reiches Huus saa behageligt: pralløs Orden, det rundelige Nok uden Ødselhed, og i det Hele Giæstmildheds umiskiendelige Præg, kan ingen steds findes mere end her. Da der var flink Opvartning, blev den ellers saa kiedelige Bordsidning ikke lang. Lysene paa Bordet bleve utændte til om Aftenen. Dandset blev der ikke, men Ungdommen fandt paa adskilligt andet at more sig med, iblandt andet efter en Violin at foretage sig tre forskiællige Ting som i den Paagiældendes Fraværelse bliver aftalte, en af de mest underholdende Lege jeg kiender. Det var over Midnat, inden Nogen brød op [...] Det gik saare lysteligt til [neste Aften] [...] De Dandsende holdt ud til mod Morgenens. Da blev der en lille Pause i deres Glæde. Skiældrup, som ingen voldsom Bevægelse kan udholde, og som saa læt glæmmer det i sit Hiertes Fryd og Gammen (og det kan tilgis en 19 Aars Yngling, der har tilbragt saa lang Tiid udenfor sit Fædreland og Venne-Cirkel) blev meget syg, og min gode Maren var utrøstelig. Dog gik det Gud skee Lov snart over, og han var taalelig færm Onsdag. Da skulde vi reyst hiem; men Ungdommen behøvede Hvile, og vi samledes seent om Morgenens. Vi besluttede derfor at blive over til

neste Dag, til almindelig Tilfredshed for Hver og Een [...] Dagen gik hen i god Roe, og Aftenen ligesaa med Spørgsmaal og andre Smaaløyer. Fader Reich maatte forlade os tidlig om Aftenen da han ret var syg; men ogsaa det var en Overgang, og Torsdag Morgen samledes vi alle karske og vel. Kl. 10 forlode vi Wormnæss [...]

Tirsdag 25 [...] Først i Aftes fik vi Søndagsposten, der bragte mig et kiærligt Brev fra min ædle Treschow og hans og min Catty, og et andet som jeg længe studerte paa hvem det var fra, da Manden af Forsigtighed havde fundet for godt, ikke at nævne sig. Jeg havde glemt Haanden, da det er undertiden 20, 5 og flere Aar imellem hver Gang jeg seer noget fra den snurrige Weinwich – thi at det var ham, fandt jeg endelig ud. Inden i dette laae en lille Lap fra min endnu ældre Ungdoms Ven, Professor Johannes Bøye, der, siger han, vil bringe sig i Erindring hos Christiane *Birgitte* Koren, ved at lade hende vide han er blevet glad ved at see Hovind og hende omtalt i Hausmans Reysebeskrivelse. – Ja, min ædle, elskede Treschow, jeg føler ret godt at De gjør alt for at forsøde mig den bitre Drik, «der ikke mere kan tages fra vore Læber.» – Nu, saa lad os tømme den bittre Kalk, og troe, den er rakt os fra en høyere Haand. Endnu kan jeg ikke blive fortroelig med en Forestilling, der saa længe har været mig forhadet, og som jeg derfor har bortfiærnet fra min Siæl saa meget mueligt. Ogsaa indseer jeg, det *nu* neppe kan blive anderledes, og hvem kan stampe mod Braadden? Giid jeg kunde tale med Dem og mine øvrige elskede Sønner, med alle mit Hiertes Dyrebare. Det vilde maaskee – ja, det vilde *vist* bringe mere Roe i mit Hierte, der allerede nu slaaer mindre stormende, og kunde heller ikke blevet ved at slaae saa, om det skulde blive ved at slaae. Nansens Tale i Tiden finder jeg og vi Alle her meget sand og sindig. Kun at han paa en Maade vil hæve Svensken over vore *ædle, troefaste* danske Brødre (blive de ikke evig vore Brødre?) kan jeg ey tilgive ham. Hvor og naar handlede Danmark troeløst og nedrigt? Og det Folk, med hvem vi nu skal udgiøre Eet – o Gud, kunde vi glæmme! [...]

Løverdag 29de En mig velsignet Dag, min elskelige Maries tyvende Aars Fødselsdag. Mange nysselige Foræringer har hun faaet i Dag, det elskede, fromme Barn [...] af sin Fader det bedste: en lille Eyendom her i Nærheden, Engen kaldet, som hun i Fællesskab med sin Lina skal have til Odel og Eye, og

selv bestyre. Dette Aars Avling, 22 Læs Høe og en Snees Tdr. Korn følger med Pladsen. Saa I nu, hvordan den gode Pige glæder sig, og hørte de Planer hun lægger, vilde I glæde Eder med hende. Der kan fødes tre til fire Kiør, flere Sauer, og Høns etc. saa mange de vil. Allerede seer jeg hende i Aanden beskiæftiget med sin nye Indretning, og ordnende alt med Sindighed, mens den geskiæftige Lina er færdig at udføre alt paa første Vink [...]

Søndag 30te [...] I Fredags fik Skioldrup Brev, at han er ansat som Premier-Lieutenant i nordenfieldske Regiment, og tog nu for lidt siden til Byen. Det glædede den gode Maren saa inderlig, og sandelig os Alle, at hendes Broder kom i en Tour igien. Det er en saa barnlig snild Yngling, at man maae unde ham godt. Hvor de stakkels Melitaire ellers nu har lidet at glæde sig ved! [...]

November.

Tirsdag 1ste Der reyser min kiære lille Mercurius, Tønder Lund [...] og paa Veyen indleverer han til Ullensager et Brev [...] til Wulfsberg, hvori er indsluttet et til den kiære unge Pige som ogsaa alt for længe har ventet Svar paa den hiertelige Epistel hun skrev til mig. Skriveren, som læste mit Svar, rystede et Par Gange paa Hovedet og sagde, da jeg vilde vide hvad denne Pantomine betyder – «Jeg begriber ikke, hvordan man kan skrive saa varmt til en man aldrig har seet.» Men er hun mig fremmed, fordi jeg aldrig saa hende? O ney! Mange som jeg har seet hundrede Gange ere mig det meget mere. Men det var nok blot for at have noget at sige, min Koren yttrede sig saa. Min Marie læste det ogsaa, og sagde med sit fromme Smil: «Hun vil blive inderlig glad over dette Brev, Moer!» – og havde jeg end ikke selv følt det før, nu var det mig Vished [...] Ak, [...] glemmer jeg ikke ofte over mine Børns Lykke, mine dyrebare Mødres, Danas, Noras Mishandling? – Ney, lad mig ikke gjøre mig selv Uret. *Glæmme* den kan jeg ikke, ikke et Øyeblik; men den første hede Smerte er det dog ikke længere. Og bebreyde mig det kan jeg ikke. Skulde jeg støde Trøstens milde Bæger fra mine Læber? Har Livet fortiaent af mig, at jeg forsætlig skulde see det blot fra den mørke Side, naar det saa blidelig viser sig for mig fra en lysere? Ney! Ney! – men dog smiler jeg lidt medlidende over mig selv [...]

Fredag 4de [...] *Tiden* læste jeg i Gaar med mere Interesse end længe, længe. Tak *Dig* min ædle ældste Søn, min Treschow, for det Forslag om Takadressen til vor uforglæmmelige Christian! Hvor det gjorde mit Hierte godt i dets Inderste, og dobbelt godt, at det kom fra et af dets *Egneste*. Jeg veed neppe noget nu, der kunde glædet mig mere. Heller ikke *denne Løn* vil De forsmaae, min Søn og Ven Motzfeldt – ja, min Egersøn har Ret – han taler Kraftens Ord. O, at I Gode alle maatte seyre i *alt* hvad vi endnu kan kalde Seyer! – Jeg slutter dette Hefte med et saa let Sind, som jeg i 6 Aar ikke har havt paa *denne* Dag [...]

Søndag 6te Saa har da Norge igien faaet en Konge. O Gud, Sverrigs Carl d. 13 (*det fæleste af alle Tal er 13*) skulde bestige *Haralds Stoel*, hvor vi nyelig saae, ak saae blot som et skjønt Luftsyn, den elskeligste blandt Europas Fyrster. Har virkelig endnu et Haab slumret i min Siæl? Af det Sværd der giennemfoer den ved hiin Efterretning, skulde jeg nesten troe det. Men lad det da nu være forbi! [...] Der sad de i Aftes allesammen om et stort Bord og legte Skriverlegen, da bankede det paa Dørren. Det var Assessor Lossius, alle mine Børns Ungdomsven. Jeg kiendte ham neppe igjen. Han er ældedes stærkt; men da jeg kiendte ham, o da overvældede Mindet om fordums Dage mig saa stærkt, at jeg neppe kunde tilbageholde mine Taare. Jeg saae ham aldrig paa Hovind før uden i Wilhelms Selskab. Han bragte Efterretningen om Kongevalget. Og naar han nu taler om Danmarks, mit dyrebare Danmarks Stemning for Norge, hvordan de dernede glædede sig og haabede, da allerede vore sidste Haab her vare forsvundne, hvordan de endnu troer det umueligt som er skeet – da maae jeg gaae, maae herind og klage det for Eder, Elskede. Og saa fortæller Lossius, hvordan min ædle Wilhelm, der som Storthingets vedvarende Præsident maatte forkynde os vor haarde Skiæbne, hvordan han maatte anstrænge alle sine Kræfter for at udtale den skrækkelige Dom. Ja, jeg seer Dig, min Wilhelm, og Eder Alle, det ulykkelige Norges og mine Sønner, hvordan Harne og Kummer præger sig vixelviis i Eders Aasyn. – Ney, jeg tør neppe mere gaae i Guds Huus – jeg kan ingen Velsignelse nedbede over Carl den trettende. Naar jeg hører det forhadte Navn nævne istædenfor de før saa dyrebare Navne, Frederiks, Christians – da veed jeg det, min Andagt vil blive Synd. Mine arme Sønner, Pavels og Schmidt, min fromme gamle Faer Mørk, hvad maae denne skrækkelige Forandring lide

paa de ærlige norske Hierter. Mon ikke Eders Læber forstummer? [...]

Kl. 2. Hvor det isner igiennem mig! Et Kanonskud efter det andet dundrer i mit Øre. Jeg hører dem saa lydt, og ethvert af dem er Dolkestik i mit Hierte. Det er fra Blakiær, siger Skriveren, og skal vidne om Glæden ved – vor Nedværdigelse. Jeg sad just og afskrev i mine Digte, som jeg vil forære min Rikke til sin Fødselsdag, mit Digt til den ulykkelige Konge, der har forladt os, og sukkede af et beklæmt Bryst, og da – *just* da skulde den samme Torden, der kort før jeg skrev hiint Digt havde været Vellyd i mit Øre, nu saa græsselig haane mine daværende Følelser, mit glade, stolte – tabte Haab! [...]

Mandag 14de Først nu i denne Morgenstund er jeg blevet færdig med alle de velsignede Breves Læsning, jeg i Aftes seent fik [...] hvilken herlig Morgennydelse var mig [...] dette! Hvilke Børn har jeg lykkelige Mama! [...] For første Gang – og Eder takker jeg det, I sieldne, ømme Børn, har jeg begyndt at see Tingene som de nu ere, som de maatte være, i et mindre forhadet Lys; for første Gang har jeg vovet – men ængstelig, som var det en Forbrydelse, jeg begik – at tale her under fire Øyne med min Koren, hvorlunde denne mig saa dødelig forhadte Forening, dog vel kunde være Norges sande Gavn. O, alt hvad der foregaaer i mit Inderste maae I jo vide. Min Koren har ogsaa nu fattet sig. Ogsaa han siger: «Kan Norge bevare *den Selvstændighed*, det nu, ikke mindre hæderligt, om end mindre glimrende, har tilkiæmpet sig ved Storthinget, det er: holder Svea Ord, og kan vi, brød hun det, tvinge hende til at holde det, saa er der neppe Tvivl om, at vi har Grund til at være i det mindste ikke misfornøede.» Det indseer jeg, og endnu mere, hvor skrækkelig Norges Lod kunde blevet, havde Sverrigs Vaaben undertvunget Landet, som man gjør mig meer og meer begribeligt, seent eller tidligt vilde skeet, forudsat de andre Magter vare blevne ved deres Forsæt at see denne Forening fuldbragt. Kun den Tanke: at vi kunde blive lykkeligere nu, end i Foreningen med Danmark, er alt for oprørende til at jeg kan nære den et Øyeblik. Hvordan Wedels Storthingstale, hans lumpne Udfald paa mine elskede ædle Landsmænds Nationalcharakter, har udslukt den sidste Gnist af Agtelse for ham i min Siæl, troer jeg det unødvendigt at sige Eder. Han fortæner ikke man skulde harme sig over ham, og jeg skulde det heller ikke, havde han ey engang været mig, I veed det Alle, saa hiertelig kiær. Jeg ønsker ham, det veed Gud, ikke mere

ydmynet end han allerede er blevet det i alle Retskafnes lydelige Misnøye, for ikke at bruge det haarde Ord: Foragt. Jeg ønsker blot, at jeg maa undgaae at mødes mere med ham i dette Liv, da jeg let kunde glæmme, hvilke Forpligtelser denne Mand har paalagt mig, hvor glad han to Gange har gjort mig, og hvor sødt det da var mig at skyldte just ham Forbindtlighed for to ulykkelige Agtværdiges Rædning. Jo sieldnere det i mit, ogsaa fra denne Side lykkelige Liv er hendet mig, at jeg har været nødt til at trække mit Hierte tilbage fra den, det ved første Øyekast ilede imøde, jo bitterere saarer det –.

[...] Min Elskede Wilhelm, som hver virkelig Normand i denne Tiid med Stolthed og Glæde kalder Broder – og med hvor høj Grad af begge kalder jeg ham Søn! – har skrevet sit Brev til mig med et kummerfuldt Hierte. Han fik, da han skrev, Brev fra sit kiære Bergen med den sørgelige Efterretning, at Thingbaaden paa Hiemreysen til Bergen var kantret, Fogden Bøgh, hans Contoirfolk og Christies Fuldmægtig vare ræddede; men den constituerede Skriver, Procurator Krogh (vor gode Kroghs Broder), en Prctr. Hiort-Stuwitz, og en 19 Aars Yngling, Voss, som var paa min Wilhelms Contoir, en Yngling, siger han, der gav de største Haab, og ved hvem hans Hierte hang, druknede. Krogh og Stuwitz efterlader sig Enker og Børn, den sieldne Yngling en gammel, fattig, af Skiæbnen stedse forfulgt Moder, hvis eneste Barn han var. Han kan ikke tænke paa andet end de ulykkelige Efterlevende og sit eget Tab, min Wilhelm med det hulde kiærlige Hierte. Og hvor kunde han det ogsaa? – Giid jeg havde ham her hos mig, og kunde dele hans Sorg og mildne den! Giid mit Brev maae kunde det! Men var han her – o, det var dog anderledes. Mine Taare skulde fremlokke hans og lette hans gode, beklæmte Hierte [...]

Tirsdag 15de [...] Gud skee Lov Du er nogenlunde frisk igien, min elskede Catty! Det fortalte Skioldrup, som kom hid i Aftes, og havde seet og talt med Dig [...] Han er ganske forliebt i Syvald. En Svenske, fortalte han, kom ind til Treschows, og vilde tage Syvalds Haand. «Er Du en Svenske?» spurgte den norske Gut – og paa Svaret Ja, trak han sin lille Haand tilbage. En anden af disse, som der vrimler af i Christiania, syntes Syvald meget godt om, men vilde ogsaa derfor, og for at kunde det, afdisputere ham sit Fædreland, og forsikrede, det var umueligt, han kunde være Svensk. Jeg griber mit Hierte i flere og flere

Beviis paa dets Uforsonlighed imod – det er skrækkeligt – ethvert Individ og den hele Nation, som vi nu – og det er det skrækkeligste – skal betragte som et Broderfolk. Havde jeg været Vidne til de ovenmeldte Scener, kunde jeg neppe baret mig for at give min Syvald et hierteligt Kys. Og burde jeg ved dette Bifaldstegn bestyrket den kloge Dreng i et Had, der saa let fæster Rødder i det spæde Hierte, et Had, saa utilgiveligt i enhver tænkende Siæl? Og hvordan har dette fundet Adgang til min Siæl, der fast intet hadede saa meget, og intet fandt mere uretfærdigt, ja, nedværdigende for Mennesket end alt Nationalhad? [...]

Da den *altid færdige Rigsdagspoet*, som han selv kaldte sig, min Egerson, vel herefter, som Flere, det elskede Fædrelands haabede Lykke besiaelede, længe vil blive taus – I veed, Elskede, hvor mangen Ziir Dagbogen har ham at takke for – saa tillade han og I alle mig, at udskrive et Sted af hans sidste Epistel, der er et Fragment af en Dagbog han har holdt i denne Tiid ganske for sig selv. Det er i Anledning af Pontecorvos Ankomst: «En Kanon blev affyret, og gav Signalet til Togets Nærmelse. Jeg gik ned paa Toldbodbyggen, og saae derfra først et Gienskin paa Himlen af Faklernes Ild paa Toppen af Egebierget, siden Faklerne selv, der i den bælmørke Nat hoppede som Lygtemænd ned af Bierget – et skønt Syn, som hævedes end mere af den mellem det og mig liggende dunkle brusende Biørvig. Bag mig laae den illuminerede Bye med den støyende Folkevrimmel. Jeg stod eensom i Mørket paa Bredden af Toldbodbyggen og tænkte paa hvorledes Falsen for 6 Aar siden omtrænt ved denne Tiid, her søgte og fandt Døden. Jeg kastede et Blik hen paa det mat oplyste Opsloe, og idet jeg vendte mig mod den heelt oplyste Bye, trøstede den Tanke mig: at i hvor mørkt end det Nærværende kan synes, ligger dog vor Barndoms Paradis i Erindringens Fakkelskin bag os, og Elysiet i fuldeste Glands for os.» – O, og med *denne* Erindring, *dette* Haab skulde vi forsage? Ney, kun naar *begge* disse Livets hellige Skytsgudinder forlader os, kan vi fortvivle og synke [...]

Tirsdag 22de [...] Løverd. i det rasende Veyr kom Grimseth. Det er som jeg siger, hverken Veyr eller Føre skrækker Folk fra Hovind. Ogsaa Grimseth blev her til i Dag. Jo mere jeg kiender dette unge (i Dag 25 Aar gamle) Menneske, jo mere ynder jeg ham, og det er Tilfældet med os Alle her. Selv min Telja er lidt forliebt i ham, og siger: «Det er et af de gode Ansigter, og kan vist ikke bedrage.»

Moer Garben, som har kiendt ham i 8 Aar, giver Telja Ret. Ogsaa han blev her til denne Stund, og spadserede nu til Næss. Under Onkel Randulffs Geleyde fulgte alle mine Jomfruer, Telja undtagen, ham tilveye. Disse Dage, og især Aftnerne, ere gaaede meget morsomt. De har fundet paa saa mange Spilopper, disse snilde Gutter, i Janitskarmusiken ere de stegne *til en frygtelig Højde*, og deres altiid forandrede Pynt svarer stedse til Instrumenterne [...] Ingen seer kunstigere ud end min Moer Cappelens Ritmester, der staaer paa et stort Kobber Pastelfad, har Sabel paa, en lille bitte Hat paa tre Haar, og seer saa gravitetisk ud som en indbildt Virtuos i Følelsen af sin Kunst. Han døver endnu mere end Tønder Lund med sin Morter, Christian med sin Ildtang og Pibe, Lossius med sine Tintallerkener, Grimsets deylige Violinspil [...] Hvad der morer os meest, er Ordsproglegen. Jeg veed ikke, mine Elskede, om I Alle kiender den [...] I Aftes udførtes især tre Ordsprog overmaade godt. Det var: «uden Øll og Mad er Helten ingen Ting» – «Ærlighed varer længst» og «Ladhed er Fandens Hovedpude». I dette sidste forestillede Randulff, og I troer ikke til hvilken Grad af Fortræffelighed, en Dommer, som ingen Ting gad foretage sig, sov ind over sin Protokol o. s. v. Hans Secretair, Grimseth, gjorde ham Forestillinger (det forstaaer sig, altsammen Pantomine) og yttrede sin Bekymring. Gouverneuren (Skieldrup) med Stiærner og Ordener kom, fandt Regnskaber og alt i Uorden, kort, den Lade blev afsat og hængte sig – for han ey gad eller kunde leve længere [...]

Med glade Veemodstaare læste jeg det lille Digt i Intellig. Bl. Til Christian Frederik (jeg tager meget feyl, betyder ikke det underskrevne F.: Frederik Egersøn). Med større Piinagtighed end jeg har følt under alle denne Tiids Forsmædelser læste, eller hørte jeg samme Postdag Wedels rasende Udladelser i en senere Tale, som det tyktes mig han maatte give sit halve, ja hele Grevskab til (jeg vilde ikke skrevet eller sagt det for et Kongerige) var blevet i hans eget stille Sind, om dette er *saa* fordærvet, at *derfra* virkelig kunde komme en saadan Tanke: «I flere Aarhundreder ønskede hver oplyst (jeg husker ikke om der ogsaa staaer *redelig*) Normand *denne Forbindelse*.» – Tier Noras Sønner til denne løgnagtige Bespottelse, saa – har hun ingen værdig Søn mere, og saa maae vel Svea som hele Europa troe, hiin groveste af alle Løgne er Sandhed, alle

Sandheder Løgn, og Norge den foragteligste Nation paa Jorden. Men ney! De vil, de kan ikke tie, kan ikke see deres herlige, ømme Moder hvile med Skiændsel i den Grav, de ikke kunde rædde hende fra. I hvor fast jeg nu er overbevist herom, kunde jeg dog ikke andet end give de Følelser Ord, de forskiællige, som streed i mit Inderste; og i Nattens Stilhed blev følgende Stropher til, som jeg dog vel troer den tolerante Berg ikke vægrer sig ved at give Bogtrykkersværte:

Til Digteren F., see Intelligbl. No. 92.

(Ingen Gaade).

Det er forbi! – I al Naturen lyder
Ey noget Ord saa sørgeligt. Forbi!
Men naar min Taare heed og bitter flyder,
Idet jeg sukker: «Ja, det er forbi!
Og Almagt selv ey kalde kan tilbage
Den svundne Tiid» – taust Hiertet vaander sig.
O! kun den Feyge bryder ud i Klage,
Naar Dommen er uigienkaldelig.
Men dig, ukiendte Ædle! vil jeg række
Med stille bitter Veemod troefast Haand.
Saa lidt som dig mig Nutiidsaand kan skrække,
Og evig signer jeg de *brudte Baand*,
Og evig signer jeg *vor Christians Minde*,
Hver troefast Normand signer det med mig.
Og Svea selv det Niddingsdaad vil finde,
Med meer end Taal at underkaste sig
Det faldne Lod. Den Rasende, som siger:
«I Secler ønsked Norge sig det Lod.»
(Siig, er det Vanvid eller giftig Smiger?)
I ham randt aldrig Noras rene Blod.

De fleste af Eder, mine Elskelige, vil gienkiende de første Linier, som jeg har laant af mit *Digt ved Dichmans Død*. De flød den Gang fra et dybt sønderrevet Hierte, og gienlyde nu fast uophørlig i det atter sønderrevne Hierte, og paatrængte sig mig istæden for alt hvad jeg vilde begynde med, maaskee fordi ingen andre Ord saadan udtrykker saadanne Fornemmelser. I, som ikke kiender eller erindrer hiint Digt, vil dog giætte, at det C. under Ovenstaaende betyder Eders Moer Koren. Og hele Verden maa giærne giætte og vide det. Nu begynder det at snee. O holdt det dog saa ved, da blev det maaske dog mueligt, jeg i Morgen mundtlig kunde lykønske min Rikke til hendes Fødselsdag [...]

Det var mueligt, seer I, at denne 23. Novbr. blev den sidste, min Rikke levede

i Norge. Hun som hendes B. ønsker sig tilbage i det kiære Fødeland, hvor al deres Familie og hele Ungdomskreds er. Jeg sørger vel, men undres ikke over dette Ønske. Gud opfylde det, er det til de Godes sande Vel, og kan de der blive gladere, end de nu ere, og lykkeligere. Men I Alle undres ikke over, at jeg er lidt underlig tilmode, lidt beklæmt. Imidlertid vil jeg troelig holde mig efterrettelig hvad jeg herovenfor har sagt: Gud raade til det Bedste, og velsigne min huldtrøe Rikke! [...]

Søndag 27de [...] De arme Skydsheste, som skal trække det svenske Følge frem i disse Dage med deres store glimrende Eqvipager, for hvilke de skønne, rummelige Færger i Vormesund ere meget for smaae (ligesom alt her i Landet er dem for smaat og tarveligt) Gud hielp dem – og os Alle! «Men du skal bestandig holde din Mund, stakkels Hierte. Glæm ikke det!» [...]

Tirsdag 29. [...] Frue Rummelhoff beskrev Moer Garben omstændelig al den Stads der har været i Byen i disse Dage. Derom skrev min elskelige skaansomme Catty ikke et Ord til sin Moer Koren [...] Saa, der er Skydsskafferen. Vi skal atter ud til Holen med to Heste, da det er vanskeligt at faae sammenskrabet de 200, siger og skriver *tohundrede* Heste der udfordres til Prindseskydsen. Saadan reyste vel aldrig før nogen *Herre* giennem Klippelandet. Ak, mine Elskede, det var bædre jeg ingen Dagbog holdt i denne Tiid, at jeg overalt skrev lidet eller intet. Hvorfor skal jeg *giæmme* min Sorg og Harme i disse stakkels Blade? Men jeg har vant mig for meget til at giæmme alt her. I kunde let undvære denne mavre Underholdning; men mig blev det tungt ikke her at kunde lette det tunge Hierte.

Onsdag 30te Da vi netop havde tændt Lys, kom Arnoldus, vaad og kold, stakkels Mand, men altiid den samme muntre Gode. Jeg havde vist ventet nogle Linier fra min Wilhelm, men fik intet, det man vel ogsaa maae undskylde, da han har Hovedet fuldt af vigtigere Ting. I Morgen tiltræder han den ham vist ikke behagelige Stockholmsreyse. Langt gladere havde han reyst til Hovind, baade fordi Hovind er ham kiært, og fordi han da var paa Veyen til sit kiære Bergen.

Vor gode Arnoldus medbragte Printsens Tale, der i det Hele vel ikke kunde være anderledes, og Presidentens Svar – ja, i det er neppe et Ord for meget eller for lidt, sandere og kraftfuldere kunde vel intet i denne Anledning være, kort, det

var Wilhelmsk. I den nye Grundlov, den han ogsaa medbragte, hører jeg med Glæde, at intet er forandret, uden hvad de forandrede Omstændigheder gjorde aldeles nødvendigt, og at der kun er indrømmet Svensken hvad der, naar vi *skulde* have noget at skaffe med ham, maatte indrømmes. Gunder kom nu tilbage. Da han saae, der blev Heste nok, giæmte han sine bort, og Gulen slap den Gang for den *tunge Skyds*. Først Kl. 11 i Aftes kom Sviten til Holen. Arme Provstinde Finkenhagen, hvor har hun maattet vente de fornemme Giæster længe, og beholde dem, da de kom saa seent, nu vel til langt paa Dagen.

December.

Fredag 2. [...] Onsdagften kom Grimseth for at bede os Farvel, da han nu med det hele nordenfieldske Chor skal til Drammen for i Vinter, da Frederikstad, hvor de før laae, ikke før Marts Maaned bliver ryddelig for Svensker, og behøvede da et Par Maaneder for at luftes ud, da alskens fæle Sygdomme er Aarsagen til disses længere Ophold der [...] Nødig forlader de Melitaire denne Egn; men det er dem dog en stoer Trøst, at de ikke kommer lige til den fæle Øglerede, som de frygtede for, men i det Sted til det muntre Drammen, det alle der paa kortere eller længere Tiid stationerte Melitaire har fundet sig saa tilfreds med. Vor kiære Randulff reyste i Gaar til Christiania [...] Vi vidste ikke, om vi skulde lee eller græde ved at høre om det Tog han, Garben og Hartvig gjorde i Tirsdags til Næss Præstegaard for at giøre Printserne deres Opvartning. De ligger paa denne Side Sundet, og kunde paa ingen Maade faae Heste over, da der var Nød nok for at faae det græsselige svenske Følge transporteret over. Et forfærdeligt Søl var det, de maatte altsaa lade en Oppasser bære deres til Omklædning fornødne Tøy, og traske afstæd i Bælmørke. Nu kom de da i denne gudsjammerlige Forfatning til Stædet, men fandt hvert Hul saa besat af de i høyeste Grad impertinente Svenske, at de neppe i Drengestuen kunde faae Plads til at giøre deres Toilet. Ney sandelig, paa denne Maade vinder de ikke Normandens Broderkiærlighed. Deres Overmod og Grovhed gik saa vidt, at de sagde til Provsten og hans Kone, der dog syntes at burde beholde en lille Plads til Natteleye: de fik see sig om andet Rum. Og saaledes maatte de gamle Folk gaae og vandre Natten hen, mens Lakeyer og alt

Ripsrasp bemægtigede sig deres Sovekammer, Dagligstue og hvert varmt Værelse. Ikke at tale om, hvordan alle Foranstaltninger, de stakkels Folk havde føyet med mueligste Omhu, bleve haanlig tilintetgjorte, Sengene omkalfatrede, Klæderne kastet ud til Tjænerne, kort, i intet Værtshus vilde velopdragne Mennesker gebærdet sig saa aldeles uhøvisk, og selv en Fiende, som havde Sands for det Skikkelige, vilde i et honet Huus i det mindste gjort Undskyldning for en lignende Fremfart. Provstinden, som virkelig er Giæstfriheden selv, vilde saa gjerne beværtet vore stakkels Officerer, der gik der og slang til langt paa Natten, med den Mad, de store Herrer forsmaaede; men tænk ikke det blev hende tilladt: der taaltes ingen Madlugt i Værelserne NB i de, hvor Tjænerne egenmægtig havde indquarteret sig. Men jeg havde ved Gud, gaaet lige til Printsens og spurgt, om dette saaledes var hans Villie? hvad jeg slet ikke kan troe. Baade han og Oscar vare i det mindste høflige, hvad da vel ogsaa var deres Skyldighed. Ilde forstaaer de ellers for Sluehed bekiendte Svenske deres Politik, det er vist og sandt, og Fiinhed maae dog vel ikke, som man har troet, være Hovedtrækket i deres Charakter, men kun kunstlet deri *naar det behøves*, og da kan sligt vel, skal Barnet nævnes ved sit rette Navn, aldrig kaldes andet end Falskhed, det foragteligste af alt hvad jeg veed.

At jeg ikke har overdrevet et eneste Træk i ovenstaaende Malerie, vil I tiltroe mig, mine Elskede. Derimod vil I let fristes til at troe, at jeg har malet med, om ikke Glæde, dog Tilfredshed, da det jo altid smigrer at see man har Ret, selv i hvad man frygtede. Men jeg bevidner Eder – og da tvivler I ikke længere – at det bedrøver mig inderligt, *da det engang er kommet saa vidt*, at see hvordan Udsigterne i Fremtiden bliver mørkere og mørkere. O Gud! giv mig dog at kunde glæmme, hvor langt anderledes *det kunde have været*.

Søndag 4. Ganske reysefærdig gik den gode Arnoldus i Gaar den hele Dag, men der kom ingen Skyds. Min Skrivers Udeblivelse fortalte vor Christian os [...] Han havde nemlig hørt, at vor Wilhelm paa sin Stockholmstour var ventende, og blev derfor over til i Gaar mod Aftenen. Den kiære gode W. havde haft en høyst ubehagelig Reyse fra Christ., da hans Vogn var gaaet sønder, saa han og hans Hagerup havde maattet ligge halvanden Dag paa det elendige Skrimstad. De andre Deputerede, som kom Fredag til Næss Præstegd., vare i tusind Angster

over deres Medreysendes Udeblivelse. Først i Gaar Formidd. kom han, og gik fra Sundet op til Wormnæs, hvor han hørte Onklen hans var, og lod Vognen tage den lange Omvey til Præstegaarden, saa min Koren dog en halv Times Tiid fik talt med ham og Hagerup, der begge lovede at tilbringe nogle Dage hos os ved Tilbagekomsten. Nest selv at see og tale med min elskede Wilhelm, kunde intet være mig kiærere, end at denne Glæde blev min Koren til Deel. Før over Juul kan de neppe vende tilbage, maaskee først ud i Januar [...] Randulffs Karl farer nu til Byen, men har intet med fra mig uden en lille Sæddel til Mutter Garben, som vi snart venter tilbage, og en mindre Do. til Hr. Bogtrykker Berg, som dog bør sige mig, hvorfor mit stakkels Vers ikke er blevet indrykket. Af Hædersverset til Wedel (som Forfatteren dog havde skammet sig ved at sætte sit Navn under) var den første Strophe nok til at foraarsage mig Qualmer, derfor lod jeg det beroe derved. Overalt gruer jeg, hvergang jeg seer et Riim i Tiden eller Intellig. Bl. – Kan Mennesket, kan *Normanden* synke saa dybt?! At taale hvad vi maae taale, at betage Tingen der ikke mere kan forandres, saa meget mueligt af dens Forsmædelse, det er Pligt mod os selv, mod Gud og Menneskene. Men lovsynge den og det, der før var os en Vederstyggelighed. – Trondhiemmerne har givet disse Uslinger det rette Navn, og hvor ækkelt det klinger for fine Øren, og selv for blot *høviske*, skal det staae her: Spyttslikkere. – Lector Stenersen har i faa Kraftens Ord givet den foragtelige Nutidsaand sit rette Charakteristik. Alle Retfølendes Agtelse vorde derfor hans Løn! [...]

Fredag 15. Just nu sluttede jeg et langt Brev til min kiære nye Datter, hvis personlige Bekiendtskab jeg har meget Haab om at giøre i Vinter. Det seneste af hendes Breve (I veed jeg modtog dem begge paa engang) var det længste, og et af de interessanteste, jeg har læst. Det er en Biographie af det gode, undertrykte Barns indvortes Menneske – anderledes veed jeg ikke at udtrykke det – Behøvedes der Beviis for, at Geniet fødes med os, og at dette paa ingen Maade lader sig qvæle, saa vilde jeg anføre min fromme, nesten sit hele Liv igiennem lidende Marie L.'s. – Saa giærne jeg undte Eder Alle den Nydelse, denne Biographie har forskaffet mig, kan jeg ikke meddele Eder den, fordi den er skrevet *allene for en Moder*. Gud give jeg kunde svare til det kiære Barns Haab og Tilliid, og blive hende alt det jeg ønskede at være hende. Var hun os kun

nærmere, I vilde kappes med mig, *for saa meget sligt kan erstattes*, at erstatte hende Tabet af alle hendes Barndoms og første Ungdoms Glæder. Endogsaa nu seer hun ingen bliid Fremtiid imøde. O, at snart lysere Udsigter maatte aabne sig for hende. En lille Sang, bestemt til en Venindes Bryllupsfest, troer jeg I vil læse med Fornøjelse [...]

Mandag 19. [...] *Gamle Nordal Bruns kraftfulde Ord* i Tiden og Intellig.bl. til Normændene, ere ret talte ud af min Siæl. Som han gienkalder jeg intet af hvad jeg har sagt; men holder det ogsaa nu for pligtstridigt og barnagtigt at sige mere, end der *bør* siges. Hvad jeg, naar Hiertet er altfor fuldt, taler *med Eder*, faaer Verden ikke at vide. Den brave gamle Gubbe udtømmer vel ogsaa, ligesom jeg i disse Blade og i mine Epistler til Eder, i Vennebarm, mangen Bekymring, som *giæmmes* der i Stilhed [...]

Onsdag 21. Vi sad allene i Aftes [...] Marie baldyrer en Vest til Broder Christian, og sidder troet ved Rammen for at faae den færdig [...] Telja og Maren stegte Julebakkelse. Vi havde spillet vore sædvanlige Rabusser [...] og jeg læste Iflands Figaro i Tydskland. Det bankede paa Dørren, og i det samme aabnedes den. Vi havde neppe ved det ene i Pladen nedbrændte Lys kiendt den gode Skieldrup, havde han ikke hilset Godaften. Fra Grimseth bragte han en Hilsen, at han nu var reyst som Courier til Stockholm. «Der er da en Streg over den Dandser,» sagde jeg (da vi just nyelig havde talt om at her nok ikke blev synderlig mange Chapeaux) – og gik ud for at faae et Lys ind. Og see! der staaer en stor lang Mand i Ulveskindspels for mig, og hvor maver og bleeg han var blevet efter en langvarig Forkiølelse, kiendte jeg dog strax Hr. Grimseth, der altsaa ikke var reyst mere til Stockholm end jeg. Imidlertiid var han dog kaldt fra Drammen i denne Anledning, skal holde sig færdig ved første Vink, men har faaet Tilladelse at være saa længe hvor han vil, og saa fløy han hiid [...] Endnu skriver min Catty, at ved Deliberationerne i Statsraad, Korens *Ansøgning* angaaende, har ingen været ivrigere paa hans Partie end Wedel og Sommerhielm. O, før vidste jeg faae Mennesker, jeg heller vilde være forbunden, end Wedel. I veed det Alle, mine Venner, hvor giærne jeg skyldte ham Tak. Og nu? – O, det er sørgeligt, at Mennesket skal være et saa underligt af stridende Elementer sammensat Væsen.

Torsdag 22. I Aftes, da jeg læste mine Blomsterkrandse høyt for mine

opmærksomme Tilhørere, kom Randulff. «Nu skal ogsaa han troe Grimseth paa Veyen til Stockholm,» sagde Skjeldrup, og gik ud at modtage *Aggetøren*.

Imidlertid krøb G. under Sophabordet, hvor det lange Menneske laae tvekroget en lang Stund, inden R. havde faaet Reysetøyet af. Endelig kom han. Vi begyndte da at tale om Courieren, og R. sagde: «Det var da forbandet leyt at det skulde træffe just nu.» Han fik nu sine nye Handsker, der skulde, som han siger, befrie ham for at kysse Klokkeren paa Hagen, som er en Straf (jeg har aldrig hørt den før) alle de maae underkaste sig, der intet Nyt faaer til Juleqvellen. Imedens han nu paa sit sædvanlige morsomme Viis prøvede Handskerne, skiød Grimseth sig sagte men som en Piil op og sad midt i Sopheren. Det naragtige Fiæs Fetteren da satte op, skulde I seet, og det varede længe, inden han udbrød i sine sædvanlige Forundringsord: «Ney, kan I bare tænke!» [...]

Fierde Juledag. Deels ere mine Øyne blevne værre og værre, deels har her været sliq Suus og Duus, at der ingen Skrivning har været at tænke paa [...] Her var da, kan I troe, en Sværm af Mennesker første Juledag, og nesten ligesaa mange Cavalierer som Damer, lutter raske Dandsere; for det meste var der 3 à 24 Par oppe, og sandelig var det et af de fornøylegste Baller, vi har havt her [...] Blandt dem, jeg ikke før havde seet, var en Lieut. Krogh fra Tellemarken, og et ungt Menneske, Juul, hans Svoger, begge i Besøg hos Gierdrum Præsten [...] Men denne Krogh var uden Undtagelse det ravgaleste Menneske, jeg nogentiid saae, ligesom en af de færdigste Dandsere. En completere Halling end han dandsede kan man ey tænke sig, som han overalt har en Bøyelighed i alle Muskler der fast er mageløs [...] vi vare over 40 tilbords om Middagen [anden Juledag] [...] Men som vi loe den Aften af den forstyrrede Krogh, loe jeg, i det mindste ikke i mange Aar. Kun Casorti kan som Bajaz sættes ved Siden af ham, og endda troer jeg, Krogh gaaer ham en høy Gang i at lægge ikke allene Ansigt, men det hele Legeme i alle optænkelige Folder, som var det beenløst. Jeg var rigtig syg om Aftenen, og mine Øyne smertede mig meget; men dog veeg jeg ikke ude af den Kreds, vi Alle sloge om ham, og først Kl. over 10, da han med flere var taget bort, forføyede vi os til Hvile [...]

Torsdag 29. [...] Over Midnat kom de [andre] tilbage fra Gierdrum, hvor de ret havde moret sig, dog ikke saa kosteligt som paa Hovind, siger de, og lægger

til, at de aldrig troer det mueligt at kunde more sig saaledes noget andet Sted. Jeg bidrager rigtignok mit til deres uskyldige Moroe, de gode unge Mennesker, og har til Aften udtænkt en Plan til Udførelse af Ordsproget: Den der ey lyder Fader og Moder, maae lyde Trommer og Piber [...]

Nytaarsaften. [...] Og snart legger jeg nu Pennen hen sidste Gang i dette Aar. O, haver Tak, alle mine Dyrebare, alle, og hver især, for hver glad, hver trøstefuld Time, jeg med dyb Følelse skylder Eder [...] Farvel! Farvel! Det er som jeg ikke havde aflagt Eder Regnskab nøyagtig nok for det hele Aar; men I modtager jo ogsaa Restancerne i det neste, og overbærer fremdeles mine Underligheder, og elsker Eders Moer Koren, der med et rørt, taknemmeligt og glad Hierte velsigner sine Elskede, og siger dem endnu et hierteligtmoderligt Farvel!

Christiane Korens *Dagbok 1814* er lastet ned gratis fra bokselskap.no